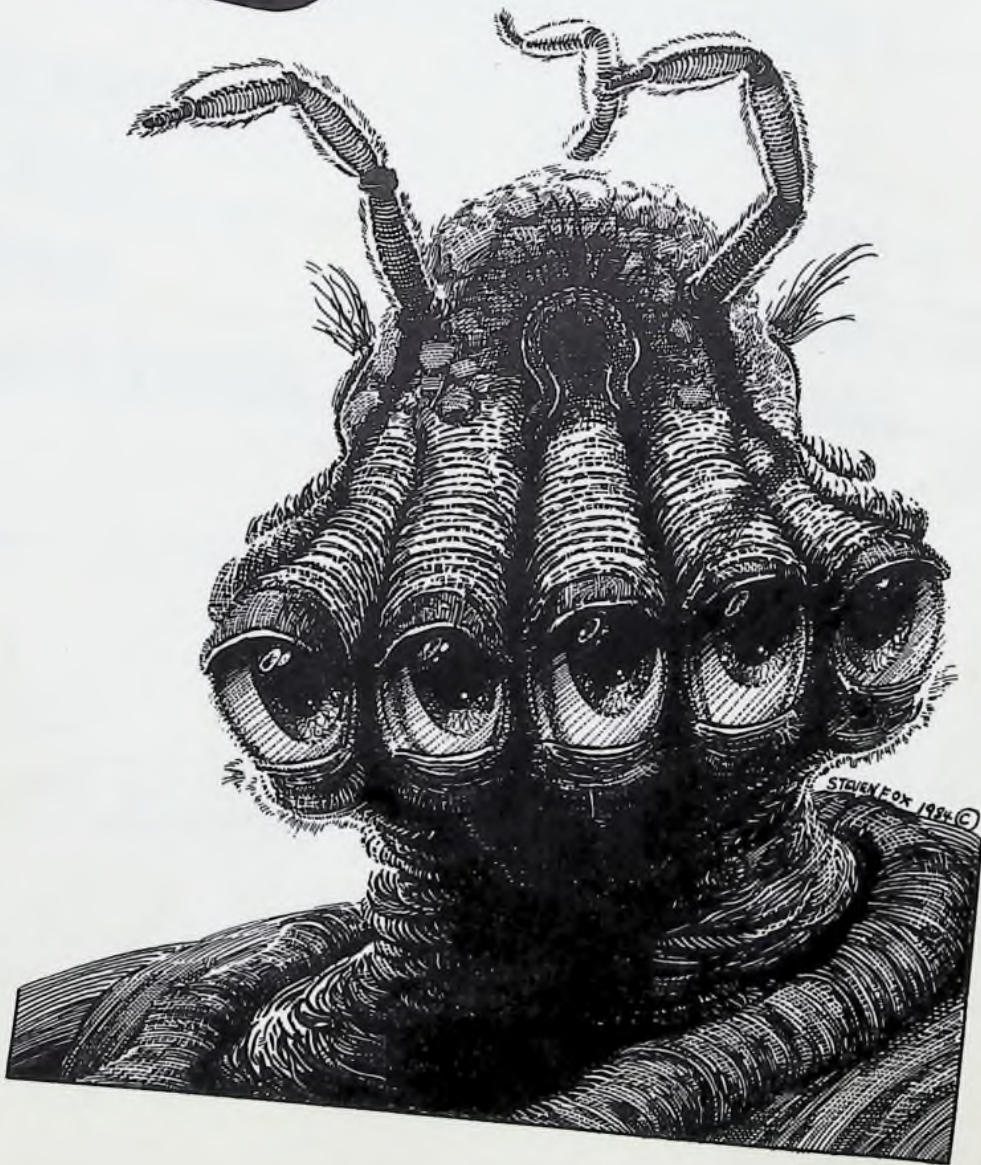

ALMANACH
SCIENCE
FICTION

INKARIE X B 2

IKARIE

Redakční úvodník

Ray Bradbury	Vyhnanec	2
Kurd Lasswitz	Na mýdlové bublině	3
Forrest J. Ackerman	Němá otázka	7
Steinmüllerovi	Oko, které nikdy nepláče	9
Konrad Fialkowski	Vánoční telefon	10
		14

SVĚTOVÁ SCI-FI

PAVLA KOSATÍKA VELIKÝ VESMÍRNÝ SVĚTELNÝ SENTINEL

Petr Hanuš	Zveme i přespolní	15
Ivan Adamovič	Sídlo bohů	18
Josef Pecinovský	O intimním životě zadravů zpěvné	19
František Novotný	Žít ve věku XXII., robota-filozofa	23
Jaroslav Jiran	Nahoře kocour, dole myš	24

OKÉNKO KRITIKŮ

Škodí Lem polské sci-fi?	Marek Oramus	26
--------------------------	--------------	----

PRŮVODCE PO SVĚTOVÉ SCI-FI

Holandská a vlámská sci-fi	J.A. Dautzenberg	28
----------------------------	------------------	----

VÝROČÍ ROKU

William Golding	30
Kurd Lasswitz	31
Olaf Stapledon	33

ZLATÝ FOND

Olaf Stapledon	Poslední a první lidé	34
----------------	-----------------------	----

SCI-FI FILM

Krakatit, Probuzená zkáza, Prokletí.	
Na břehu, Okna do neznáma, Divoká planeta	36

KRESLENÝ SERIÁL

Začalo to Ohníčkem	42
--------------------	----

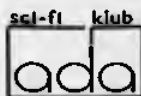
Eurocon 1986	2
Hugo Award 1985	27
Cena Golem	43

na obálce: kresba - Steven Fox, foto - Tomáš Kočíš

vydává

405.ZO Svazarmu
sekce SFK ADA pro svou vnitřní potřebu

Šéfredaktor: Jaroslav Olša, Jr., **Zástupce šéfredaktora:** Alexandre Hlinka, **Redakční rada:** Ivan Adamovič (zahraniční tvorba), Pavel Kosatík (česká a slovenská tvorba), Ondřej Neff (filmová a televizní tvorba), Vladimír Veverka (reportáže, kreslený seriál), **Grafická úprava:** Tomáš Kočíš
ADRESA REDAKCE: IKARIE - 405. ZO Svazarmu, Na nívách 20, Praha 4 141 00, telefon 42 40 28 (středa večer) **Redakce přijímá příspěvky z oblasti široce pojaté fantastiky - prózu, poezii, teorii. Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce a při zachování autorských práv. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Příspěvky nejsou honorovány. Vychází nepravidelně. NEPRODEJNÉ. Náklad 500 výtisků. Matrice dána do tisku 10.11.1986.**

Redační úvodník

Je začátek září 1986, přesně rok poté, co mi Jarda Veis odevzdal úvodník k našemu prvnímu číslu a skoro dva roky ode dne, kdy jsme si IKARII vymysleli někde na cestě mezi klubovnou v Polské ulici, kde se v Praze schází přátelé sci-fi, a stanicí metra Náměstí míru. Asi bychom tehdy náš boj o vytvoření takového časopisu, jaký jsme si vysnili, rychle vzdali, ale naštěstí jsme o všech problémech, které nás dnes sužují, nevěděli a nezalekli jsme se. Doufáme také, že ani Vy, členové naší ZO a současně čtenáři, kteří se těší na stránky naplněné sci-fi, na nás nezanevřete a budete nám dále držet palce a třeba nám tu a tam odpustíte některé chyby.

Chtěli bychom Vás, stejně jako v našem prvním čísle, seznámit s co nejširším spektrem science fiction - jako žánru - s povídkami a novelami, které by měli tvořit první polovinu čísla a kterými se snad trefíme do Vašeho gusta, tak i různými teoretickými a kritickými statěmi našich i cizích autorů. Pro své zpoždění (vždyť IKARIE XB-2 začala být připravována už v druhé polovině loňského roku!) se také zabýváme některými výročími roku, které jsou už dávno za námi, ale snad se později trochu více zaktualizujeme.

O aktuálnosti se také nedá mluvit u naší ceny GOLEM, kterou jsme v dobré víře vyhlásili již v loňském roce. Doufali jsme, že do jejího vyhlášení (které se uskutečnilo na pražském MINICON-u v říjnu 1985) se nám už podaří vydat první IKARII. Fotografie a pár slov o jejím udílení si můžete přečíst také uvnitř čísla.

Ve světové sci-fi Vás snad zaujmou zajímavé ukázky - krásná a roztomilá a dnes již klasická "starožitnost" klasika německé fantastiky Kurda Lasswitze, nebo i hříčka Forresta Ackermana, kterou si dovoluujeme představit našim čtenářům jako hold tomuto největšímu fanouškovi sci-fi všech dob, který v listopadu oslaví v plné životní (přímo fantastické nebo scifictické) pohodě své sedmdesátiny. Výběr pak doplňuje krátká povídka u nás dobře známého polského autora Konrada Fialkowského a novela manželů Steinmüllerových, se kterou se snad také setkáme časem v některé z antologií zahraniční sci-fi v našich nakladatelstvích. Dle mého názoru novela Oko, které nikdy nepláče reprezentuje science fiction našich sousedů z NDR podstatně lépe a sympatičtěji než řada povídek z nedávno vydaných výborů Světelná setkání nebo Spirálový obzor.

Celek doplňuje také několik esejí a statí našich stálých spolupracovníků - pokračování seriálu o českém kresleném seriálu Vladi Veverky, výročí roku Jana Pavlíka, Ivana Adamoviče a Pavla Kosatíka a recenze a obsahy světových sci-fi filmů od Dany a Dalibora Čápových a Standy Čermáka.

Přeji příjemnou zábavu.

PRIX EUROPÉEN de SCIENCE FICTION

Décerné à IKARIE

Pour BEST CZECHOSLOVAK FANZINE

par les Assises de la SOCIÉTÉ EUROPÉENNE de SCIENCE FICTION

ZAGREB 10-13 Juillet 1986

Gianfranco VIVIANI
Président
Gianfranco Viviani

Pierre BARBET
Coordinateur
Pierre Barbet

Allim KESROKOV
Président
Allim Kesrokov

Joseph L. VANDÉN BORRE
Secrétaire Général
Joseph Vandén Borre

Andrej WOJCIK
Secrétaire Général
Andrej Wojcik

V létě se několikačlenná československá delegace (včetně našeho odpovědného redaktora) zúčastnila letošního už jedenáctého evropského setkání přátel sci-fi EUROCON/BALLCON, které se konalo v jugoslávském Záhřebu. V průběhu Euroconu zasedala Evropská společnost science fiction, která udělila své ceny za rok 1985. Pro nás nesporně význačné bylo ocenění dlouholeté

záslužné práce časopisu Zápisník, který u příležitosti 30. výročí svého vzniku obdržel cenu za dlouholetou propagaci žánru. Stranou pochopitelně nezůstaly ani fanziny - v silné konkurenci ceny obdržely Fikcje (Polsko) a La Spada Spezzata (Itálie). Spolu s nimi se této cti dostalo také naší IKARII.

/jo/

LYHNANCI

RAY BRADBURY

Oči čarodějů se leskly ohněm a dech jim sálal z úst, když se skláněli nad bublajícím kotlem a šermovali zkřivenými pařáty.

"Kdy se sejdem my tři zas?
Až bude bouře, déšť a mráz?" +

Opile tančili na břehu vyschlého moře, šlehali vzduch svými špičatými jazyky a spalovali ho kočičíma očima, plnýma zlostných a mihotavých záblesků:

"K varu kotel kvapem pílí
jed ze střev v té šťávě sílí,
dvoji léčka, strast se zdař
ohní hoř a kotli vař!" +

Zničehonic umkli a rozhlédli se. "Kde je krystal? Kde jsou
jehlice?"

"Zde!"

"Výborně!"

"Je už vosk dostatečně měkký?"

"Ano!"

"Vlijte ho do železného kadlubu!"

"Je vosková figurína hotová?" Formovali ji ve svých zelených
dlaních jako bramborovou kaši.

"Jehlicí probodněte srdce!"

"Krystal, kde je krystal? Přineste ho a oprašte. Pohleďte!"
Sklonili se nad krystalem, obličejem najednou úplně bílé.

"Hleďte, hleďte, hleďte ..."

Vesmírná loď letěla prostorem směrem od planety Země k plane-
tě Mars. Na palubě té lodi umírali lidé.

Kapitán unaveně zdvihl hlavu. "Budeme mu muset dát morfium."

"Ale kapitáne ..."

"Sám vidíte, jak na tom posádka je." Kapitán nadzdvihl vlněnou
přikrývku; muž pod plátnem zasténal a odvrátil se.

Vzduch byl plný vzdáleného sirného hřmění.

"Já ho viděl ... Já ho viděl ..." Muž měl otevřené oči a zíral
průzorem ven, do černé hloubky vesmíru, do dálky, kde se mihotaly
vzdálené hvězdy a kde rostla rudá planeta Mars. "Já ho viděl -
je to netopýr, ohromný netopýr s lidskou hlavou, díval se na mě.
Kroužil kolem mě a mával křídly, pořád dokola."

"Puls?" zeptal se kapitán.

Lékař nahmatl nemocnému zápěstí. "Sto třicet."

"To není možné. Dejte mu morfium. Pojdme, Smithi."

Náhle byla zem plná rozházených kostí a svítících lebek, které
tíše chřestily. Kapitán se díval jinam a snažil se ten zvuk přehlušit:

"Je to stejné jako u Perseho?" obrátil se ve dveřích.

Lékař poodstoupil od ležícího těla. "Vůbec tomu nerozumím."

"Jak zemřel Perse?"

"Nevíme, kapitáne. Nebylo to ani srdce, ani mozek nebo jiná
nehoda. Prostě zemřel." Kapitán cítil, jak se doktorovo zápěstí
proměnilo v syčícího hada, který jej uštkl svým jedem. Neucukl.
"Dávejte na sebe pozor, také máte rychlejší tep." Doktor potřásl
hlavou. "Perse si stěžoval na bolesti - říkal, že má zápěstí s kolníky
probodané jehlicemi. Říkal, že si připadá jako z vosku, že celý taje.
Pak ušnul. Pomohl jsem mu vstát. Plakal jako dítě. Tvrdil, že má
probodané srdce. Pak zemřel. Je zde. Můžeme provést ještě jednu
pitvu. Někáký důvod smrti tady přece musí být!"

Kapitán kráčel k východu. Jeho umyté a dobře udržované ruce
byly cítit mentolem a jodem a mýdlem. Bílé zuby měl pečlivě vyčiště-
né a uši vydrhnuté do růžova, stejně jako tvář. Jeho uniforma měla
barvu soli, boty se leskly jako vyleštěná zrcadla a vlasy byly cítit
ostrým alkoholem. Dokonce i jeho dech byl ostrý a čistý. Byl bez
poskvrnky, byl jako vydezinfikovaný skalpel, nabroušený a připravený,
ještě rozehrátý od lihového plamene. Všichni muži, kteří byli s
ním, byli takoví. Člověk by málem čekal, že se od jejich zad budou
odvíjet velké mosazné pružiny. Byly to nákladné, talentované, dobře
naolejované hračky, poslušné a rychlé.

Kapitán se díval, jak Mars v prostoru roste.

"Během hodiny přistaneme tamhle na tom pustém místě. Smithi,
nezpozoroval jste nějaké netopýry nebo jiné příznaky?"

"Zpozoroval, pane. Měsíc předtím, než naše raketa odstartovala
z New Yorku. Bílé krysy mě hryžaly do krku a pily mou krev. Neřekl
jsem Vám to. Báł jsem se, že byste mě na tenhle výlet nevzal s
sebou."

"To nevádí," hlesl kapitán. "Měl jsem také takové sny. Celých
padesát let se mi nikdy nic nezdálo, až ten poslední týden před
startem. Každou noc jsem měl sen, ve kterém jsem se proměnil
v bílého vlka. Polapili mě na zasněženém kopci. Zastřelili mě střibr-
nou kulkou. Srdce mi prorazili kulem." Obrátil hlavu k Marsu. "Co
myslíte, Smithi - vědí, že přicházíme?"

"Ale vždyť ani nevíme, jestli tam opravdu jsou, pane!"

"Nevíme? Pokoušeli se nás zastrašit už osm týdnů před startem.
Zabili Perseho a Reynoldse. Včera oslepl Grenville. Jak? To kdy-
bychom věděli. Netopýři, kovové jehlice, sny a lidé umírající bez
příčiny. Dřív to nazývali čarodějnictvím. Ale dnes se píše rok 2120,
Smithi. Jsem rozumní lidé. Zdá se, že tohle všechno nemůže být
náhoda, ale co to potom je? Ať jsou kdokoliv, pokusí se nás těmi
svými jehlicemi a netopýry zničit." Mávl rukou. "Odneste tyhle
knihy pryč. Budeme je potřebovat až přistaneme."

Dvě stovky knih se ocitly na jedné hromadě.

"Děkuji vám, Smithi. Podíval jste se do nich? Myslíte si tedy,
že jsem zešilel. Možná je to pravda. Je to všechno nesmysl. Poslední
noc před startem jsem si všechny tyhle knihy objednal v Historickém
muzeu. Kvůli svým snům. Dvacet nocí za sebou jsem byl probodáván
a rozsekáván, byl jsem vřesťicím netopýrem zaživa připíchnutým
k chirurgovu stolu, hnul jsem pod zemí v černé rakvi. Byly to hrozné,
bezbožné sny. Všichni členové posádky měli sny o čarodějích, o
mrtvolách, o upírech a strašidlech, o věcech, o kterých nemohli
nic vědět. Protože všechny knihy o těchto přísernostech byly před
sto lety zničeny. A právem. Vlastnictví takových irozných knih
bylo postaveno mimo zákon. A tyhle knihy, které zde vidíte, jsou
z nich poslední. Pro historické účely byly uchovány ve sklepeních
muzea."

Smith poklekl a četl zaprášené tituly:

"Povídky od E.A. Poea, Dracula od Brama Stokera, Frankenstein
od Mary Shellyové, Pohyb šroubu od Henryho Jamese, Legenda o
Spícím údolí od Washingtona Irvinga, Rapacciniho dcera od Nathaniel-
la Hawthorna, Příhoda na Soví řece od Ambrose Bierce, Alenka
v říši divů od Lewise Carrolla, Vrby od Algernon Blackwooda, Čaroděj
ze země Oz od L. Franka Bauma. A dál! Knihy od Waltera de la
Mare, Lovecrafta, Wakefielda, Harveye, od Wellse, Asquitha, Huxley-
ho - od všech zakázaných autorů. Všechny byly spáleny týž rok,
kdy byl svátek Všech svatých postaven mimo zákon a vánoce zakázá-
ny! Ale kapitáne, k čemu jsou nám tyto knihy zde, v raketě?"

"To nevím," hlesl kapitán. "Zatím."

+ William Shakespeare: Macbeth (pozn. překl.)

Tři čarodějové uchopili krystal, v němž se mihl kapitánův obraz, a ze skla zazněl slabý hlas:

"To nevím," hlesl kapitán. "Zatím."

Tři kouzelníci hleděli jeden na druhého.

"Nemáme moc času," řekl první.

"Měli bychom varovat město."

"Budou chtít vědět o těch knihách víc. To nevypadá dobře. Jejich kapitán je šilený."

"Během hodiny přistanou."

Tři čarodějové se otřáslí hrůzou a vzhledli k siluetám Smaragdového města na břehu vyschlého marťanského oceánu. V nejvyšším z oken právě nějaký malý muž odhrnul krvavě rudý závěs. Jeho pohled přelétl pustinu, v níž tři čarodějové plnili své kotle a tvořovali vosk. V dálce planulo do marťanské noci dalších deset tisíc modrých ohňů a vavřínových kadidel a jejich kouř se mísil s černým dýmem tabáku a borových polen, s vůní skořice a kostěné prachové růže jemné jako křídla noční můry. Muž v okně počítal tyto zlobné kouzelnické ohně. Pak se těžký rudý závěs znovu spustil a portál za ním mrkl jako zlaté oko.

Edgar Allan Poe stál ve věžném okně a šířil kolem sebe dech plný alkoholových výparů.

"Hecatovi přátelé dnes mají plno práce," řekl s pohledem upřeným na čaroděje v hloubce pod ním.

Hlas za ním řekl: "Viděl jsem na pobřeží Willa Shakespeara, pomáhal jim. Celý čas byl Shakespeare v tom moři sám a dnes v noci jich přišlo tolik tisíc! Ti tři čarodějové, Oberon, Hamletův otec, Puk - všichni - tisíce! Dobrý bože, je to úplné moře lidí."

"Will je pašák." Poe se obrátil a nechal spadnout karmínový závěs. Chvilu stál a prohlížel si sůň z hrubého kamene, stůl z černého dřeva, mihotavý plamen svíčky a Ambrose Bierceho, sedícího proti němu, který neustále rozškrtával a zase pisklavým dechem sfoukával staré zápalky a tiše se pochechtával.

"Měli bychom informovat Dickense," řekl Poe. "Odkládali jsme to už příliš dlouho. Je to záležitost několika hodin. Půjдете ho navštívit se mnou, Bierce?"

Bierce vesele vzhledl. "Právě mě napadlo - co s námi bude?"

"Jestli se nám nepodaří zničit jejich raketu nebo zastrašit posádku, budeme muset odejít. Půjžeme na Jupiter a až nás dostihnou na Jupiteru, půjžeme na Saturn a až nás najdou i tam, půjžeme na Uran a Neptun a pak na Pluto ..."

"A kam potom?"

Poe vypadal vyčerpaně; uhlíky planoucí v jeho očích najednou pohlasy, hlas posmutněl, vlasy mu splihle spadly do podivuhodně bílého čela. Vypadal jako satan z dávno zapomenutých temných příběhů, jako generál zdecimovaného invazního vojska. Ve srovnání s jeho mohutným a fosforeskujícím čelem bylo jeho tělo bezvýznamné.

"Máme proti nim jednu výhodu," řekl. "Vždy můžeme doufat v jejich atomovou válku, pak se temné časy vrátí zase zpět. A s nimi i pověrčivost. Pak se budeme moci vrátit zpátky na Zemi. Všichni, během jediné noci."

Černé Poeovy oči světlkovaly pod jeho kulatým a světlým čelem. Díval se do stropu. "Takže přicházejí zničit také tento svět? Copak nemohou nechat nic na pokoji?"

"Může se snad vlčí smečka zastavit dřív, než rozsápe svou kořist a nacpe si břicha?" řekl Bierce. "Bude válka. Posadím se na krajní čáru a budu jim počítat skóre. Tolik a tolik pozemšťanů uvařených v oleji za tolik a tolik spálených rukopisů nalezených v láhvi; tolik a tolik pozemšťanů probodaných jehlicemi a tolik a tolik Červených smrtí vypuštěných z baterií injekčních stříkaček - cha!"

Poe zlostně mávl rukou, trochu opilý vínem. "Co jsme udělali zlého? Buď s námi, Bierce, ve jménu Božím. Copak s námi ten spolek literárních kritiků uspořádal řádný proces? Ne, naše knihy byly roztrhány čistounkými, sterilními, chirurgickými kleštěmi a pak byly vrženy do kádí, kde se převařily, aby v nich byly zahubeny všechny umrlčí zárodky. K čertu s nimi!"

"Je to vlastně dost komická situace," řekl Bierce.

Byl přerušeni hysterickým křikem zdola ze schodů.

"Pane Poe! Pane Bierce!"

"Ano, ano, už jdeme!" Poe a Bierce sestoupili k muži těžce oddychujícímu u kamenné zdi.

"Už jste slyšeli tu novinu?" sípal a pověsil se na ně, jakoby měl spadnout do propasti. "Během hodiny přistanou! Mají s sebou knihy - staré knihy, říkali to čarodějové! Proč nám nepřijdete na pomoc? Proč něco neuděláte?"

"Děláme co můžeme, Blackwoode," řekl Poe. "Uklidněte se. Pojďte s námi, jdeme právě k Charlesu Dickensovi ..."

"... abychom promysleli rozsudek, náš krutý rozsudek," řekl Bierce a přimhouřil oči.

Sestupovali dolů dunícím hrdlem hradu, klesali po ponurých zelených stupních dolů do zatuchliny a rozkladu mezi nestvůry a pavučiny. "Nebojte se," řekl Poe s čelem jako obrovská bílá lampa. "Dnes večer jsem dal zavolat k mrtvému moři úplně všechny. Vaše i mé přátele, Blackwoode a Bierce. Přišli všichni. Zvířata i stařeny i vytáhli starci s ostrými bílými zuby. Past je připravena. Jsou připraveny jámy, ano, i kyvadla. Černá i Červená smrt." Tlše se rozesmál. "Ano, dokonce i Červená smrt. Nikdy, skutečně nikdy jsem si nepomyslel, že nastane čas a Červená smrt přijde znovu ke slovu. Ale oni si o to říkají a budou ji tedy mít!"

"Jsme však dost silní?" vyzvídá Blackwood.

"Co je to síla? Nebudou na nás připraveni. Nemají fantazii, ti čisti mladí lidé z rakety se svými antiseptickými kuklami a s jejich novým čistým náboženstvím. Na krku mají zlaté řetězy a skalpel. Na hlavě diademy z mikroskopů. Jejich kadidelnice jsou ve skutečnosti jen dezinfekční pece pro vykuřování pověrčivých. Jména jako Poe, Bierce, Hawthorne nebo Blackwood jsou jen rouháním pro jejich přečistě rty."

Když vyšli z hradu, postupovali dál kolem horských jezírek, která však nebyla jezírky; vystupoval z nich závoj mlhy jako noční přelud.

Vzduch se naplnil šuměním křídel a perutí, pohybem větru a tlakem temnoty. Hlasy se měnily, postavy kolem žhnoucích ohňů se kolébaly. Poe sledoval, jak se ve světle plamenů mihají kovové jehlice, pozoroval, jak tyto jehlice spleťají bolest a utrpení, jak vplétají bezbožnost do voskových marionet a hliněných loutek. V kotli voněl divoký česnek a paprika a šafrán a kypící směs syčela a plnila noc štiplavým zlem.

"Pokračujte!" řekl Poe. "Vrátím se."

Po celém mořském pobřeží vyrůstaly a vlnily se podivné postavy, rostly a dosahovaly až k černému dýmu na nebi. Zvony horských věží byly na poplach, havraní tloukli křídly a kroužili nad hlubokými lesy.

Bierce a Poe spěchali přes pusté vřesovisko do údolí a brzy se ocitli v dlážděné uličce, ve smutném bezútěšném lezavém prčasi, mezi lidmi, kteří mlčky bloumali sem a tam, jen aby si zahřáli nohy; okna úřadů a obchodů zde byla slepá a neplápolaly v nich svíčky, ale viseli v nich vánoční krocani; kousek dál skupině chlapců stoupala pára od úst, když zpívali "Narodil se Kristus Pán" a současně se z věže ozvalo půlnoční vyzvánění velikých hodin.

U nápisu Scrooge, Marley a Dickens spustil Poe klepadlo a po chvíli zevnitř zaslechl hudbu, která jej i Bierceho vtáhla přímo do středu tance. Uvnitř, vedle muže s nalepenými kníry a kozí bradkou tančil a tleskal pan Fezziwig a také paní Fezziwigová, na tváři široký úsměv, tančila a vrážela do ostatních tanečníků, zatímco housle zpívaly a od stolů zněl smích. Byl podáván vepřový rosol a krocani a cesmína a husy; plátky sekané, selata, vence párků, pomeranče a jablka; a byl zde písař Cratchitt a Malá Dorritka a Tiny Tim a pan Fagin a také muž, který vypadal jako neochutnaný kus hovězího, jako trocha hořčice, jako kousek sýra, jako kus nedovařeného bramboru - zkrátka pan Marley osobně, a byly zde řetězy a všechno možné a víno teklo proudem a dozlatova propečení krocani lákavě voněli.

"Co si přejete?" obrátil se k nim Charles Dickens.

"Jdeme vás ještě jednou poprosit, Charlesi. Potřebujeme vaši pomoc," řekl Poe.

"Pomoc? Myslíte, že půjdu s vámi proti těm lidem v raketě? Vždyť já k vám nepatřím. Mé knihy byly spáleny nedopatřením. Nejsem žádný naturalista a nikdy jsem nepsal horrory jako vy, Poe a Bierce, nebo jako ostatní. S vámi já nemám co dělat!"

"Jste přesvědčivý řečník," usoudil Poe. "Mohli byste ty muže přivítat, uklidnit je, ukolébat jejich podezření a o další už se postaráme my."

Dickens si všiml cípu jeho černé pláštěnky, která zakrývala Poeovy ruce. Poe z ní s úsměvem vytáhl černého kocoura. "Pro jednoho z vašich hostů."

"A pro ty ostatní?"

Poe se potěšeně zasmál. "Předčasný pohřeb?"

"Jste krutý člověk, Poe."

"Ne, jsem pouze vyděšený a rozzlobený. Jsem bůh, Dickens, stejně jako vy, stejně jako jsou bohy i plody naší fantazie, naše vymyšlené postavy. Ty však nebyly jen zastrašeny; byly vyhnány, spáleny, roztrhány a zakázány, byly zničeny a jednou provždy odklizeny pryč. Světy, které jsme vytvořili, se proměnily v ruiny. Alespoň bohové se musí bránit!"

"Myslíte?" Dickens potřásl hlavou, rozmrzelý, že byl vyrušen z večírku, od hudby a stolů plných jídla. "Dovedete snad vysvětlit, proč jsme zde? Jak jsme se tu vzali?"

"Válka plodí válku. Destrukce plodí destrukci. V druhé polovině dvacátého století postavili na Zemi naše knihy mimo zákon. Ach, jaká to strašná věc, ničit plody naší práce tímto způsobem! Co nám tehdy hrozilo? Smrt? Nicota? Nemám rád abstraktní pojmy, nevím. Vím jenom jedno - že nás naše světy a naše knihy zavolaly a my jsme je museli zachránit a jediné, co jsme pro jejich záchranu mohli udělat, bylo čekat v ústraní zde, na Marsu, a doufat, že vědci i se svými pochybnostmi zahynou; ale teď přicházejí sem, aby nás vyhnali i odsud, nás a naši temnotu a s námi všechny alchymisty, čaroděje, upíry a věci dávno minulé, které ustupují vesmírem vždy dál a dál, jak věda útočí na všechny strany světa a nezná nic jiného než expanzi. Pomozte nám, Dickens! Umíte dobře mluvit. Potřebujeme vás."

"Nemohu. Nepatřím k vám. Nesouhlasím ani s vámi, ani s těmi ostatními," řekl Dickens rozzlobeně. "Nikdy jsem si nehrál s čarodějnicemi ani s upíry nebo s půlnočními strašidly!"

"A co vaše Vánoční koleda?"

"To je směšné! Napsal jsem sice pár povídek o strašidlech, ale co z toho? Moje hlavní díla neobsahují žádný z těchto nesmyslů!"

"Ať už se lidé zmýlili nebo ne, přiřadili vás k nám. Zničili vaše knihy - a s nimi i váš svět. Musíte je nenávidět!"

"Jsou hloupi a hrubí, ale to je vše. Přeji vám dobrou noc!"

"Nechte jít aspoň Marleyho!"

"NE!"

Dveře se zabouchly. Když se Poe vracel ulicí zpátky a bloudil zrakem po zmrzlé zemi, zahlédl kočího troubícího na trubku a než se stačil vzpamatovat, předjel před Dickensův dům velký kočár, ze kterého červení jako třesně, smějící se a zpívající vystoupili Pickwickovci, zatloukli na dveře a radostně provolávajíce Veselé vánoce, hlaholili tak dlouho, dokud jim tlustý chlapec neotevřel.

Poe spěchal podél břehu vyschlého moře. U ohně se na chvíli zastavil, aby vydal další rozkazy, prohlédl si bublající kotle, jedy a křídou načmáraná znamení. "Je to dobré," pomyslel si a běžel dál. Několik postav odhodilo náčiní a rozběhlo se za ním. Byli mezi nimi hlavně Coppard a Machen. Byli mezi nimi krutí hadi a rozzuření démoni a ohniví bronzoví draci a plivající zmlje a čarodějové třesoucí se jako osiky a kopřivy a bodláčí a všechny utonulé vraky lodí a zbytky jejich pokladů, které ustupující oceán fantazie zanechal na melancholickém břehu, kvílící, skučící a pokryté špinavou pěnou.

Machen se zastavil a posadil se jako dítě do chladného písku. Z očí mu tekly slzy. Snažili se ho upokojit, ale neposlouchal je. "Právě mě napadlo," zašeptal, "co se s námi stane; až budou zničeny i poslední exempláře našich knih?"

Vzduch kolem nich zavířil.

"O tom nemluv!"

"Ale musíme o tom mluvit," bědoval Machen. "Zrovna teď, teď, když raketa přistává! Vy, Poe, vy Copparde, i vy, Bierce - my všichni v těchto chvílích slábneme jako dým. Vítr nás odváne. Naše obličejové roztají..."

"Smrt! Byla by to opravdová smrt!"

"Existujeme jen proto, že nám to Země dovolila. Jestli dnes večer nařídí zničit poslední naše knihy, naše světla pohasnou."

Coppard se zamyslel. "Chtěl bych jen vědět, kde jsem. V které pozemské mysli dnes v noci existuji? Jsem snad v africké chatrči? Nebž čte mé povídky nějaký poustevník? Je snad on tím posledním světlem ve smrti času a vědy? Blikající svíčkou, která mě udržuje zde v tomto vyhnanství rebelantů? Je to on? Nebo mě našel nějaký chlapec v zapomenutém podkroví - třeba právě v této chvíli! Ach, minulou noc jsem se cítil zle, zle, nemocný až do morku kostí, protože tam je tělo duše, stejně jako tělo těla, a tahle duše celá rozpálená mě bolela, až jsme si připadal jako svíčka, která dohořívá. Ale brzy jsem se vzchopil. Dostal jsem nové světlo, protože nějaké dítě našlo ještě vzhoupil v podkrovní komůrce na Zemi mou časem poznamenanou, ošumělou knihu! Takže má lůžka se přece jen o trochu prodloužila!"

U malého domku na pobřeží se rozlétly dveře. Neduživý malý mužik, z něhož maso viselo v cárech, vyběhl ven a nevšímaje si ostatních, posadil se na zem s pohledem upřeným na své zařaté pěstě.

"To je jeden, kterého je mi moc líto," zašeptal Blackwood. "Podívejte se na něj, umírá. Kdysi býval ještě skutečnější než my, když jsme byli lidmi. Vzali ho, ačkoli byl jen pouhá kostra a během staletí ho oděli růžovým masem a rudým sametovým pláštěm a sněhobílým voussem a vysokými botami; obklopili ho lesklými cetkami, cesmínou a lesní zvěří. A po všech těch staletích, během nichž ho tvořili, jej nakonec utopili v kádí lyzolu."

Všichni mlčeli.

"Jaké je to teď asi na Zemi?" zeptal se Poe. "Bez vánoce? Bez horkých kaštanů, bez ozdobených stromků, bez svíček - pusté nic, nic než smích a vítr a osamělí, zamýšlení lidé..."

Všichni si prohlíželi slabého starce s řídkým voussem, oblečeného ve vyvrulém sametovém plášti.

"Slyšeli jste jeho příběh?"

"Nedokážu si ho představit. Bystroocí psychiatři, chytří sociologové, užvanění nedůtkliví učitelé, antiseptičtí rodiče..."

"Politováníhodná situace," řekl Bierce s úsměškem, "pro všechny vánoční zákazníky, kteří začínají stříhat stromky a zpívat koledy a šťastně hledí vstříc tomu poslednímu, co je ještě jakžtakž drží při životě - možná snad až na svátek práce."

Bierce nepokračoval. Se zasténáním se svalil na zem. Měl ještě právě tak čas, aby zašeptal: "Jak zajímavé." A pak, před hrůzou vyřeštěnými zraky všech lidí okolo, shořelo jeho tělo v modravém prachu a jeho spalené kosti se proměnily v šedivý popel, který vítr rychle rozptýlil po okolí.

"Bierce, Bierce!"

"Je mrtvý."

"Jeho poslední kniha je pryč. Někdo na Zemi ji právě teď spálil."

"Ať odpočívá v pokoji. Nic po něm už nezůstalo. I my jsme naživu jen díky knížkám a až ani knihy nebudou..."

Na nebi se rozlehlo hřimavé zaburácení.

Vykřikl zděšením a vzhlédl. Uprostřed oblohy se mezi oslnivými ohnivými mračny objevila raketa! Všichni na pobřeží s vyřeštěnými očima hleděli k obloze; odevšad se ozývalo křučení a bublání a pokřik zaklínadel. Do čistého studeného vzduchu se pozvedly duté tykve s planoucím ohnivým očima. Prsty se začaly v pěst a čarodějové se rozječeli svými rozpraskanými ústy:

"Sestup, lodi, sestup blíž!"

V plamenech zde uhoříš!

Pojď se k nám, pojď v ohně běs

Tav se, hoř - vždyť my jsme děs!"

"Je čas jít," zamumlal Blackwood. "Na Jupiter, na Saturn nebo Pluto."

"Uprchnout?" vykřikl Poe do větru. "Nikdy!"

"Jsme staří a unavení!"

Poe pohlédl do starcova obličej a zašklebil se. Vylezl na ohromný balvan a pohlédl na deset tisíc šedivých stínů a zelených světél a žlutých párů očí rozsvícených ve svištícím větru.

"Prokletci!" zvolal.

Těžký žhavý pach hořkých madlí, pižma, kmínu, červího slizu a kosatců! Raketa klesala - neustále klesala za skřeků a volání prokletých duchů. Jak Poe zuřil! Jeho pěsti vylétly vzhůru a orchestr hněvu a pachu a nenávisti v něm vytryskl jako symfonie. Jako oloupané kmeny stromů vylétli netopýři! Zapálená srdce, vržená vpřed jako oštěpy, zaplála krvavou září na sežehnutém nebi. Níž a níž, neúprosně stále níž jako kyvadlo klesala raketa. A Poe vylvztekem a ustupoval, jak nové a nové žhavé vlny vzduchu, přilétajícího od rakety, probodávaly a pustošily vzduch! Celé mrtvé moře se teď zdálo být jámou, v níž čeká ukrytá hrozivá a strašná mašinérie smrti.

"Hadi!" vykřikl Poe.

Světélkující křivky plazící se zeleně se pohnuly směrem k raketě. A raketa dosedla, zvířila prach, oheň, vlny vzduchu a zůstala ležet těžce oddechujíc vyčerpáním uprostřed rudého kola spáleného písku o poloměru jedné míle.

"Na ně!" řval Poe. "Na ně! Máme jedinou šanci! Běžte! Na ně! Utopte je pod svými těly! Zabte je!"

A jakmile rozbouřené moře zaslechlo jeho rozkaz, osvobodilo se ze své strnulosti, zaskučelo a zavřeštělo a rozprostřelo se jako oheň a běželo jako vítr a děš přes mořské písky, prázdnými říčními deltami, ječící, pištící a kvílící, hnalo se tryskem k raketě, která stála klidně jako vyhaslá kovová pochoda v nejvzdálenějším konci údolí. Velký kotel vyplvil svou trpytnou, žhavou lávu a zuřící bytosti a zvířata a netvoři se rozprostřeli na mořském dně.

"Zabte je!" křičel v běhu Poe.

Muži vyskočili z rakety s připravenými puškami. Ostražitě se rozhlédli a zavětrili jako chrti. Nic nezahledli. Oddychli si.

Kapitán vystoupil jako poslední. Vydal několik rozkazů. Nasbírali dřevo, zapálili je a v mžiku se rozhořel oheň. Kapitán shromáždil muže v půlkruhu kolem sebe.

"Toto zde je nový svět," řekl a snažil se hovořit klidně a rozvážně, ale stále se musel ohlížet, znovu a znovu se jeho pohled obracel přes rameno směrem ke břehu vyschlého oceánu. "Starý svět jsme nechali za sebou. Toto je nový začátek. Je symbolické, že zasvětime tyto chvíle vědě a pokroku." Pokývl rázně jednomu z mužů. "Knihy."

Zář ohně spočinula na zašlých obálkách. Vrby, Dr. Jekyll a pan Hyde, Čaroděj ze země Oz, Pellucidar, Ztracený svět, Jedné letní noci a jména Machena, E.A. Poea a Stokera a Blackwooda a Lewise Carrolla; jména, stará jména, špatná jména.

"Zde je nový svět. Symbolicky zde spálíme to poslední ze starého."

Kapitán vytrhával z knih stránku za stránkou. List po listu se kroutil a planul v ohni a oheň se rozhořival.

Výkřik!

Uskočili zpět a zírali mezi plameny do místa, kde se moře zařezávalo do pevniny.

Další výkřik! Tak tesklivý a hrůzný, jako je smrt draka, jako poslední předsmrtné pohyby mořské velryby, která uvízla na mělčině, když se mořské vody odpařily až na dno.

Byl to zvuk, jako když vzduch vyplňuje vakuum, ve kterém ještě chvíli předtím něco bylo!

Kapitán vhodil do ohně poslední knihu. Chvění vzduchu ustalo. Bylo ticho.

Muži nachýlili hlavy k sobě a poslouchali.

"Kapitáne, slyšel jste to?"

"Ne."

"Bylo to jako vlnění, pane. Ma mořském dně! Myslel jsem, že něco vidím. Tamhle. Černé vlnění. Velké. Blížilo se to k nám."

"Musel jste se zmýlit."

"Tamhle, pane!"

"Cože?"

"Vidíte to? Tam! Město! Kousek dál! Zelené město u jezera! Praská právě uprostřed! Řítí se k zemi!"

Muži se nechápavě ohlédlí.

Smith stál mezi nimi a třásl se po celém těle. Rukama se chytil za hlavu, jakoby se snažil zachytit v ní myšlenku. "Vzpomínám si, ano, už si vzpomínám. Je to už dávno. Byl jsem ještě dítě. Ta knížka, kterou jsem četl. Pohádka. Oz. Ano, Oz. Smaragdové město v zemi Oz ..."

"Oz?"

"Ano, Oz, to bylo ono. Právě teď jsem je uviděl, stejné jako v té pohádce. Viděl jsem je, jak se zřítílo do moře."

"Smithi!"

"Ano, pane?"

"Hlaste se u palubního lékaře."

"Ano, pane!" Rázně zasalutoval.

"A buďte opatrný."

Muži šli po špičkách, pušky v pohotovosti a svítili si, aby viděli na rozlehlé moře a nízké pahorky pobřeží.

"Proč," zašeptal Smith zklamaně, "proč tady nikdo není? Nebo snad je? Vůbec nikdo tady není."

Vítr mu se skučením posypal nohy pískem.

Přeložili Linda BX a Pavel Kosatík

mýdlové bublině

KURD LASSWITZ

"Strýčku Wendle, strýčku Wendle! Podívej se na tu velkán-skou bublinu, na ty překrásné barvy! Odkud se jen berou!" Tak volal můj synek z okna do zahrady, do níž vypouštěl pestré pěnové koule.

Strýc Wendel seděl vedle mě ve stínu vysokých stromů a naše doutníky vylepšovaly čistý aromatický vzduch onoho krásného letního odpoledne.

"Hm!" zabručel strýc Wendel a obrátil se ke mně. "Tak mi to vysvětli! Jsem zvědav, jak si budeš počínat. Interferenční barvy na tenkých plátcích, že? Jako bych to slyšel. Různé vlnové délky, proužky se nekryjí a tak dál. A pochopí to ten kluk, co?"

"Ano," odvětil jsem poněkud rozpačitě, "dítě, arci, nemůže fyzikálnímu vysvětlení rozumět, ale to přece vůbec není nutné! Vysvětlení je přece něco relativního a musí se řídit podle stavu tazatele, jde tedy pouze o to, abychom novou skutečnost zařadili do obvyklého myšlenkového pochodu, propojili ji s obvyklými představami - a protože formule matematické fyziky ještě nepatří k obvyklému myšlenkovému pochodu mé ratolesti

...". "To není špatné, hm!" Strýc Wendel přikyvl. "Skoro jsi na to káp. Jestliže to nemůžeš vysvětlit, spojit s obvyklými představami - pak tu není prázdný styčný bod. A v tom je to! Zkušenost dítěte - úplně jiný svět - dává věci, pro které chybí jakékoli spojení. A tak je tomu všude! Vědoci musí mlčet, učitel lhat. Jinak přijde na kříž, na hranici, do humoristických plátků - to už záleží na módě. Mikrogen! Mikrogen!"

Poslední slova si strýc zamumlal jen pro sebe. Nebyl bych jím rozuměl, kdybych byl od něho výraz mikrogen neslyšel již často. Byl to jeho poslední vynález.

Strýc Wendel už toho vynalezl mnoho. Nezabýval se ostatně ničím jiným než vynalézáním. Jeho byt byl učiněnou laboratoří, napůl alchymistickou kuchyní, napůl moderním fyzikálním kabinetem. Byl projevem obzvláštní přízně, když někomu dovolil vstoupit. Neboť všechny své objevy udržoval v tajnosti. Jen občas, to když jsme seděli v důvěrném hovoru, poodhrnul cíp závoje zakrývajícího jeho tajnosti. Tu jsem žasl nad bohatstvím jeho znalostí, ještě více pak nad jeho širokým rozhledem ve vědeckých metodách a jejich dosahu, v celém rozvoji kulturního pokroku. Nedal se však pohnout k tomu, aby se svými názory vystoupil, stejně tomu tak bylo s jeho objevy, protože, jak říkal, se nedaly pochopit bez jeho nových teorií. Viděl jsem na vlastní oči, jak umelou cestou vytvářel bílkoviny z anorganických látek. Když jsem na něho naléhal, aby ten epochální objev, který byl snad schopen zcela přeměnit naše sociální poměry, oznámil, říkával mi: "Nemám chuť dát se vysmát. Nemohou to přece pochopit. Vždyť nejsou ještě dost zralí, není tu styčný bod, je to jiný svět, jiný svět! Je třeba vyčkat tisíc let. Ať se přou, žádný neví o nic víc než ten druhý."

Nyní objevil mikrogen. Dost dobře nevím, zda to byla látka nebo přístroj, ale toliko jsem pochopil, že tím mohl dosáhnout libovolného zmenšení jak prostorových, tak i časových vztahů. A to nikoli zmenšením pouze pro oko, jakého lze dosáhnout optickými přístroji, nýbrž pro všechny smysly, celá činnost vědomí se měnila, takže se zužovaly všechny kvantitativní vztahy. Tvrdil, že je schopen scvrknout libovolné individuum a s ním i jeho vnímání světa na milióntinu, ba bilióntinu jeho velikosti. Jak že to dělá? Ano, to se pak tiše smál sám pro sebe a bručel si:

"Hm, ničemu nemůžete rozumět - nemohu vám vysvětlit - stejně vám to nepomůže. Lidé zůstanou lidmi, ať velkými nebo malými, nevidí si (já) než na špičku nosu. Tak proč se přít?"

"Jak jsi teď přišel na mikrogen?" zeptal jsem se.

"Toť prosté, můj milý. Mikrogen je pro dnešní učený svět tím, čím je mýdlová bublina pro tvého chlapce. Hračka, chybí však jakýkoli styčný bod k pochopení. Protože však učení

nejsou malé děti a domáhají se, aby vše pochopili, byl by z toho nekonečný spor, kdybych chtěl se svým učením vyrukovat. Naprosto zbytečné, neboť rozhodnutí leží mimo veškeré dnešní chápání. Vysmáli by se mi - hm - a pak bláznec."

"To je mi lhostejné," zvolal jsem. "Hlásat pravdu je povinnost, i kdybych měl na sebe vzít martyrium zneuznání. Jen touto cestou se dosahovalo kulturního pokroku. Předlož své důkazy."

"Hm," řekl strýc. "A co když těm důkazům nemůže nikdo rozumět? Co když mluvíme každý jinou řečí? Pak skončí spor tím, že menšina bude poražena fyzicky nebo morálně. Na to nemám náladu."

"A přesto," namítl jsem směle, "bych vyznával pravdu, kdybych měl v rukou důkazy."

"Před nezletilými a slepými, co? Chceš to zkusit? Chceš? Tak se podívej na tohle."

Strýc Wendel vytáhl z kapsy jakýsi malý přístroj. Poznal jsem nějaké skleněné trubičky v kovových objímkách se šroubky a s jemnou stupnicí. Podržel mi trubičky pod nosem a začal otáčet. Cítil jsem, že vdechuji cosi nezvyklého.

"Jé, tahle je ale pěkná!" volal znovu syn a ukazoval na novou mýdlovou bublinu nesoucí se pomalu z okna.

"Teď si tu bublinu prohlédni," řekl strýc Wendel a otáčel dál.

Připadalo mi, jako by se bublina zjevně zvětšovala. Byl jsem jí stále blíže. Okno s chlapcem, stůl, u něhož jsme seděli, stromy v zahradě, to všechno se vzdalovalo, bylo stále nejasnější. Jen strýc Wendel zůstával vedle mě, trubičky strčil do kapsy. Naše dosavadní okolí teď zmizelo. Nad námi se rozprostíralo nebe jako matně bílý, obrovský zvon, až se ztrácelo na obzoru. Stáli jsme na zrcadlici se ploše velkého zamrzlého jezera. Led byl hladký a bez prasklin, přesto jako by byl v jakémsi valivém pohybu. Tu a tam se nad povrchem zvedaly nejasné tvary.

"Co se to tu děje?" vykřikl jsem zděšeně. "Kde to jsme? Unese nás ten led?"

"Jsem na mýdlové bublině," řekl strýc Wendel chladnokrevně. "To, co ty považuješ za led, je povrch viskózního vodního škraloupu, který vytváří bublinu. Víš, jak je silná vrstva, na níž stojíme? Podle lidských měřitek se rovná pěti tisícinám centimetru, teprve dvěřte takových vrstev položených na sebe dává jeden milimetr."

Bezděky jsem zvedl jednu nohu, jako bych tím mohl snížit svou váhu.

"Probaha," zvolal jsem, "zanech té lehkomyšlné hry! To říkáš pravdu?"

"Samozřejmě. Neboj se však ničeho. Ta slupička vzhledem k naší nynější velikosti odpovídá pevnosti ocelovému pancíři o síle dvou set metrů. Pomoci mikrogenu jsme se totiž ve všech svých poměrech zmenšili v měřítku jedna ku stu miliónům. To znamená, že mýdlová bublina, která má podle lidských měřitek objem čtyřiceti centimetrů, je pro nás nyní stejně velká jako pro člověka zeměkoule."

"A jak jsme velcí my?" zeptal jsem se nedůvěřivě.

"Naše výška činí šedesátitřicetinu milimetru. Ani tím nejsilnějším mikroskopem by nás už nenašli."

"Proč však nevidíme dům, zahradu - a zemi vůbec?"

"Všechny optické poměry se naší drobností změnilly natolik, že své nynější okolí vidíme sice zřetelně, ale žijeme naprosto odloučení od našeho původního světa, jehož fyzikální základy jsou stomiliónkrát větší. Musíš se teď spokojit jen s tím, co se dá vidět na mýdlové bublině, toť vše."

"Divím se jen," vpadl jsem mu do řeči, "že zde vůbec něco vidíme, že naše smysly fungují za změněných poměrů stejně jako dříve. Vždyť jsme teď menší než délka světelné vlny, molekuly a atomy nás musí ovlivňovat zcela jinak."

"Hm!" Strýc Wendel se smál. "Co jsou to vlastně éterové vlny a atomy? Veličiny uměle stanovené, vypočítané lidmi pro lidi. Teď se zmenšíme a s námi i všechny veličiny. Co to má však dělat s vjemem? Vjem je prvotní, to dané, světlo, zvuk a tlak se pro nás nemění, neboť to jsou kvality. Mění se pouze kvantily a kdybychom chtěli provést fyzikální měření, zjistili bychom, že i éterové vlny jsou stamilionkrát menší."

Mezitím jsme putovali po bublině a přišli k jednomu místu, kde kolem nás jako fontána vystřelovaly do vzduchu průhledné paprsky. Tu mnou projela myšlenka, při níž mi ztuhla krev v žilách. Co když teď bublina praskne! Co když já budu stržen na jednu ze vzniklých kapiček vody a strýc Wendel se svým mikrogenem na druhou? Kdo by mě kdy našel?"

"Rychle, Wendle, pospěš si," volal jsem, "vrať nám lidskou velikost! Vždyť ta bublina co chvíli praskne! Zázrak, že ještě drží! Jak dlouho jsme už na ní?"

"Nedělej si starosti," řekl klidně Wendel. "Ta bublina vydrží déle než my. Naše vnímání času se zmenšilo současně s námi, a to, co zde považuješ za minutu, je podle pozemského času její stamiliontina. Jestliže bublina poletí ještě deset pozemských vteřin, pak to pro naši současnou konstituci představuje celý lidský život. Obyvatelé bubliny žijí ovšem stotísíckrát rychleji než my v této chvíli."

"Jakže? Snad mi nechceš tvrdit, že ta bublina má i obyvatele?"

"Samozřejmě. A to značně kultivované. Jejich čas ubíhá pouze asi desetbilionkrát rychleji než lidský, takže cítí a žijí desetbilionkrát rychleji. To znamená, že tři pozemské vteřiny jsou totéž co milion let na mýdlové bublině, i když její obvatelé si nevytvořili pojem roku v našem smyslu, protože jejich mýdlokoule nemá pravidelnou a dostatečně rychlou rotaci. Když se jen uvědomíš, že tato mýdlová bublina vznikla nejméně před šesti vteřinami, pak musíš připustit, že za dva miliony let se už mohl vyvinout docela pěkný život a přiměřená civilizace. Aspoň to odpovídá mým zkušenostem z jiných mýdlových bublin, z nichž žádná nezapře rodinnou podobu s matičkou Zemí."

"Ale kdo jsou ti obvatelé? Vidím zde sice předměty, které bych mohl považovat za rostliny, a ty polokulovité kupole by mohly být město. Nemohu však objevit nic podobného člověku."

"To je přirozené. Naše schopnost vnímání, ačkoli se oproti lidské zvýšila stamilionkrát, je stále ještě stotísíckrát pomalejší než u Saponců - tak budeme říkat obyvatelům mýdlové bubliny. Zatímco nám připadá, že uběhla jedna vteřina, oni prožijí osmdvacet hodin. V tomto poměru je zde urychlen veškerý život. Jen se podívej na tyto rostliny."

"Je to tak," řekl jsem. "Jasně vidím, jak nám zde stromy - neboť ty korálovité útvary budou určitě stromy - rostou před očima, kvetou a nesou ovoce. A tam jako by ze země vyrůstal nějaký dům."

"Saponci tam staví. V této minutě sledujeme úspěch více než dvouměsíční práce. Dělníky nevidíme, protože jejich pohyby jsou pro naše vnímání schopnosti příliš rychlé. Ale brzy si pomůžeme. Hodlám mikrogenem zlepšit naše vnímání času stotísíckrát. Tady si ještě jednou čichni. Velikost nám zůstane, pouze jsem posunul časovou škálu."

Strýc Wendel znovu vytáhl trubičky. Čichl jsem si a ihned jsem se octl ve městě obklopen mnoha pilně zaměstnanými postavami, které se rozhodně podobaly lidem. Pouze se mi všichni jevili průhlední, což bylo zřejmě způsobeno jejich glycerinovým a mýdlovým původem. Rovněž jsme vnímali jejich hlasy, jejich řeči jsem však nerozuměl. Rostliny pozbyly své rychlé proměnlivosti, byli jsme k nim ve stejných vnímacích poměrech jako Saponci.

To, co nám prve připadalo jako vodotrysk, se ukázalo být lodyhou jednoho rostoucího druhu trávy.

I obvatelé bubliny si nás začali uvědomovat a zaspávali nás četnými dotazy, z nichž zjevně číselná touha po poznání.

Dorozumívání bylo obtížné, neboť jejich končetiny, mající jistou podobu s rameny láčkovců, prováděly tak zvláštní pohyby, že i posunková řeč vypovídala službu. Přijali nás však velmi přátelsky, považovali nás, jak jsme se dozvěděli později, za obyvatele jiné části jejich globu, kterou ještě nenavštívili. Potrava, kterou nám nabídli, měla silně alkalickou příchutí a nijak zvlášť nám nechtutnala, časem jsme si na ni přece jen zvykli, pouze jsme velmi neile pocitovali, že tu neměli žádné nápoje v pravém slova smyslu, nýbrž stále jen jakési kašovitě polévky. V tomto světě bylo vůbec všechno husté a rosolovité a bylo s podivem, jak příroda nebo spíše světová síla života i za takových změněných poměrů se dokázala přizpůsobit a vytvořit to nejúčelnější uspořádání. Saponci byli skutečně inteligentními bytostmi. Jídlo, dýchání, pohyb i klid, ty nezbytné potřeby všech živých tvorů, nám daly první opěrné body k pochopení a osvojení si podobnosti jejich řeči.

Vzhledem k tomu, že se ochotně starali o naše potřeby a že mě Wendel ujistil, že naše nepřítomnost z domova představuje na pozemské poměry mlžíve nepatrnou dobu, chopil jsem se s radostí příležitosti seznámit se blíže s tímto novým světem. Strádaní dne a noci zde sice neexistovalo, po práci však následovaly pravidelné přestávky, odpovídající zhruba našemu dělení dne. Horlivě jsme se věnovali studiu saponitiny a neopomínali jsme zevrubně studovat fyzikální vlastnosti

mýdlové bubliny a společenské zřízení Saponců. Kvůli poslednímu účelu jsme odcestovali do hlavního města, kde jsme byli představeni hlavě státu - "Pánu myslících". Saponci si totiž říkají "myslicí", a to právem, neboť pěstování věd se u nich těší velké vážnosti a celý národ se horlivě účastní učených sporů. Brzy jsme s tím měli učinit zkušenost, která nás málem přišla draho.

O výsledcích našeho pozorování jsem pečlivě vedl deník a shromáždil jsem tak bohatý materiál, který jsem po návratu na Zem hodlal zpracovat na jakési kulturní dějiny mýdlové bubliny. Bohužel jsem pustil ze zřetele jednu okolnost. Při našem opětovném zvětšení jsem neměl záznamy u sebe, a tak došlo k tomu neštěstí, že na mě mikrogen nepůsobil. Mě nenahraditelné rukopisy se už přirozeně najít nedají, poletují kdesi jako neodhaditelně malé zrnko prachu a s nimi i důkazy mého pobytu na mýdlové bublině.

Kresba: Petr Kučín

Žili jsme mezi Saponci už asi tak dva roky, když napětí mezi jejich hlavními učenými dosáhlo obzvláště vysokého stupně. Tradice starší světónázorové školy byla totiž energicky napadena jedním vysoce významným přírodovědcem jménem Glagli, kterému živě přisvědčoval mladší progresivistický směr. A proto Glagliho, jak je tomu v podobných případech zvykem, předvolali před soud "Akademie myslících", aby se rozhodlo, zda jsou jeho myšlenky a objevy přípustné v zájmu státu a pořádku. Glagliho protivníci se opírali zejména o to, že nové učení odporovalo starým a nezvratitelným zákonům "myslicích". Požadovali proto, aby Glagli své učení buď odvolal, nebo aby propadl trestu, k němuž se odsuzuje za učení bludů. Z Glagliho učení shledali mylnými a zhoubnými zejména tyto tři body:

Za prvé: Svět je dutý, je vyplněn vzduchem a kůru má silnou pouze třista lóktů. Namítali proti tomu: Kdyby Země, na níž se "myslicí" pohybují, byla dutá, pak by už dávno praskla. Stojí však v knize dávného mudrce Emsoa (to je saponský Aristoteles): "Svět plný musí být a nepraskne nikdy."

Za druhé tvrdil Glagli: Svět se skládá ze dvou základních prvků - z tuků a z alkálií, které jsou vůbec jedinými látkami a existují odedávna, svět z nich vznikl mechanickou cestou, tudíž nikde nemůže existovat nic jiného než to, co se skládá z tuků a alkálií, vzduch je výpotkem těchto prvků. Oponovali mu, že prvky jsou nejen tuk a alkálie, nýbrž i voda a glycerin, tyto látky nemohly samy od sebe nabýt kulovitého tvaru, zejména stojí pak v nejstarší písemné památce "myslicích": "Svět vyfoukla ústa obra, kterýž zove se Rudipundi."

Za třetí Glagli učil: Tento svět není světem jediným, nýbrž existuje nekonečné množství světů, které všechny jsou koulemi z tuků a alkálií a vznášejí se volně ve vzduchu. I na nich žijí myslící bytosti. Tato téze byla označena nejen jako mylná, nýbrž i jako státu nebezpečná. Bylo mu odpovězeno: Kdyby existovaly ještě jiné, nám neznámé světy, pak by jím nevládl "Pán myslících". V ústavě však stojí: "Pakliže někdo tvrdí, že existuje něco, co není poslušno Pánu myslících, toho nechť povolí v glycerinu do měkka."

Glagli vystoupil na shromáždění se svou obhajobou, zejména se pak odvolával na to, že učení o plnosti světa odporuje tvrzení, že svět byl vyfouknut, a otázal se, na čem by pak obr Buddipundi stál, kdyby nebylo jiných světů. Akademici staré školy zaujali přes svou účenost k těmto argumentům neústupně stanovisko. Glagli by své první dvě téze prosadil, kdyby ta třetí na něj nevrhala podezření. Její špatná politická pověst byla však tak zjevná, že se za Glagliho neodvažovali postavit ani jeho přátelé, protože tvrzení, že existují i jiné světy, bylo považováno za protinárodní a říši nepřátelské. A protože Glagli nechtěl odvolat ani slovo, byla většina akademiků proti němu a nejhorlivější protivníci už vleklí kotel s glycerínem, aby ho povarili do měkka.

Když jsem musel vyslechnout všechny bezpodstatné řeči pro a proti, a přitom si byl jist, že jsem na mýdlové bublině, kterou můj syn asi před šesti vteřinami vyfoukl brčkem z okna vedoucího z mého bytu do zahrady, a když jsem viděl, že v tom sporu dvojnásobně mylných názorů jde o život poctivě uvažující bytosti - neboť povareň do měkka je pro Saponce poněkud nebezpečné - nemohl jsem se už dále udržet, vyskočil jsem a poprosil o slovo.

"Neblázní!" tlačil se ke mně s šepotem Wendel. "Přivedeš se do neštěstí! Nepochopí tě! Uvidíš! Bud zticha!"

Jenže já se nedal vyrušovat a spustil jsem:

"Vážení pánové myslící! Dovolte mi několik slov, neboť jsem skutečně s to podat vám informaci o původu a povaze vašeho světa."

Tu začalo všeobecné mručení: "Cože? Jakže? Vašeho světa? Máte snad nějaký jiný? Poslyšte! Ten dívoch, ten barbar! On ví, jak vznikl svět!"

"Jak svět vznikl," pokračoval jsem zvýšeným hlasem, "nemůžu vědět nikdo, ani vy, ani já. Protože "myslící" jsou stejně jako my dva jen nepatrnou jiskřičkou nekonečného ducha ztělesněného v nekonečných tvarech. Ale jak vznikl tento mizivý kousíček světa, na němž stojíme, to vám říci mohu. Váš svět je skutečně dutý a jeho slupka není o nic silnější, než udává pan Glagli. Jednou samozřejmě praskne, ale do té doby mohou uběhnout ještě milióny vašich let." Hlasitě bravo glagliovců. "Rovněž je pravda, že existuje ještě mnoho obydlených světů,

až na to, že to nejsou jen samé duté koule, nýbrž miliónkrát větší kamenné masy obývané bytostmi jako já. A tuk a alkálie nejenže nejsou jedinými prvky, ale složité látky, které pro váš malý mýdlobublinový svět jen náhodou mají význam."

"Mýdlobublinový svět!" Ze všech stran se zvedla bouře nevole.

"Ano," volal jsem statečně, nedbaje Wendelova pošuchování. "Ano, váš svět není ničím jiným než mýdlovou bublinou, kterou vyfoukla ústa mého syna slámkou, a kterou může dětský prst v okamžiku rozmáčknout. Proti tomuto světu je můj syn pravda obrem..."

"To je neslýchané! To je rouhání! Šílenství!" znělo ve vřavě a kol hlavy mi létaly kalamáře. "Je to blázen! Svět, že je mýdlová bublina! Jeho syn ji vyfoukl! Vydává se za otce stvořitele světa! Ukamenujte ho! Uvařte ho!"

"Pravdě čest!" křičel jsem. "Mýlí se obě strany. Můj syn svět nestvořil, pouze tuto kouli vyfoukl ve světě podle zákonů, které jsou nadřazeny nám všem! On neví nic o vás a vy nemůžete vědět nic o našem světě. Jsem člověk, jsem stomiliónkrát větší než vy a desetbiliónkrát starší! Propustte Glagliho! Co se přete o věcech, které nemůžete rozhodnout?"

"Pryč s Glaglim! Pryč s "lidmi"! My se už podíváme, jestli můžeš rozdrtit svět malíčkem. Jen si zavolej toho svého synáčka!" Tak to kolem mě zuřilo, zatímco nás s Glaglim vleklí ke kádi s vroucím glycerínem.

V ústřety mi šel sálavý žár. Bylo marné se bránit. "Šup tam s ním!" řval dav. "Schválně kdo praskne dřív!"

Zahálily mě horké páry, proběhla mnou palčivá bolest a ...

Seděl jsem vedle Wendla u zahradního stolu. Mýdlová bublina se stále ještě vznášela na téměř místě.

"Co to bylo?" zeptal jsem se užasle.

"Stotisticina vteřiny! Na Zemi se ještě nic nezměnilo. Včas jsem stačil posunout škálu, jinak by tě uvařili v glycerínu. Hm? Mám ještě zveřejňovat objev mikrogenu? Co? Myslíš si i teď, že by mi uvěřili? Zkus jim to vysvětlit!"

Wendel se smál a mýdlová bublina praskla.

Synáček vyfoukl novou.

Přeložil Jan Hlavička

NĚMÁ OTÁZKA

FORREST J. ACKERMAN

Dvojhlavku trápil stále týž problém.

"Mohu věřit", brebtal rozštěpeným jazykem, "že by člověk stvořil Mutanta k obrazu svému?"

Ten v příšeří ho neuznal za hodna odpovědi.

Od stěny se odpoutala druhá mutantova hlava. Odpověděla, jako by měla na jazyku vlas, měla totiž dva jazyky: "A co když nás Adam, syn Člověka, stvořil Adamovou bombou?"

První hlava si odpovídala sama.

"Té povídačce s bombou vůbec nevěřím. A co ty, Cizince?"

Cizinec neodpovídal. Proč? To se nedalo jednoznačně říci, neboť v jeskyni byla tma. Dvojazyk pokračoval:

"Kdyby Člověk stvořil Mutanty k obrazu svému, musel by být mnohotvárný. Jedna část by musela být dvojhlavá, aby se podobala nám, další by musela být jako Valikoule, další jako Osmiručka, kterého jsme potkali minulý týden, další jako Stonoh a ta poslední jako náš bratranec Strupoun. Pak by člověk musel být zrůda. Souhlasíš Cizince?"

Cizinec se v hlubinách sklepení lehce pohnul, avšak z místa, kde se nacházel, se nic neozvalo. A tak skončila tato filozofická rozprava 1900. století.

O něco později vklouzly do jeskyně měsíční paprsky, stýdlivě prorážející mraky, jako by se bály toho, co by mohly odhalit. Vlnivě světlo se váhavě blížilo k zrůdnému tělu Dvojhlavky a nakonec se rozhodlo osvětlit mutantu celého. Možná to byl prelud, zdálo se však, že tvář člověka zobrazená v úplňku se ztratila. Nikdo to nepoznal, protože nebylo na Zemi člověka, který by to řekl.

Paprsky zvolna postupovaly, až ukázaly druhého mutantu. A tu bylo jasné, že Cizinec odpovědět nemohl. Spíš by se mělo říci: bylo by to jasné ... kdyby tam byl člověk, který by ten výjev sledoval vlastníma očima.

Pro Dvojhlavku to zůstalo záhadou. I když byl očima štědře obdařen - pro přesnost: měl jich šest - měl oči albinsky bílé a jejich ovály byly bez panenek, jakoby z rybiho rosolu, neměly funkci. Dvojhlavka byl od narození slepý.

A Cizinec byl odsouzen k mlčení, protože ...

Mutanti mají zkrátka takové přísloví: "Lepší dvě hlavy než žádná ..."

přeložil Jan Hlavička

Ale já jsem daleko víc než všichni tvorové, řekl Sedm Arara. Já budu jejich slunce a světlo, já jejich měsíc. /Popol Vuh - posvátná kniha Mayů/

Na schodech si Juana ještě přisahal, že zkusí začít znovu, rozumě, bez světla, že bude vzdorovat oslnujícímu pokušení a že povede normální, čistý, zdravý, studený - a dlouhý - život. Proč by k tomu neměla mít dost sil? Vždyť stačí jen uzavřít smysly a dodržet předsevzetí.

Se zadržným dechem, s pootvřenými ústy šla za zkomírajícím světlem. Vedlo k obrazu v nezdobeném rámu, zobrazujícím Sedm Arara, toho líživého ptáka slunečního ohně, který teď temně mihotal do světa, viditelný pouze oku, které nikdy nepláče. A Juana je viděla. Halito hlavu lížbou jako vybledlá, nímčenné životem narudle kypící svatozář. A bylo i na černém laku rámu.

Kruh narudle, obnažených cíhel obklopoval olověný sejf ve zdi jako nějaká svatozář. I nad ní onen odlesk. Juana skrývala ústa do zarputilého úsměvu. Sejf nebyl prázdný, skrýval světlo! Prsty se jí zasekly kolem zámku. Najednou byla až příliš bdělá a snažila se vzpomenout si: Roque v přítomném pokoji, u seffu. Pohyb doleva, jenom trochu, doprava, číslice spíš myšlené než šeptané. Ruka se jí potila, málem sklouzávala. Ted zas hodně doleva! Juana se rozechvěla očekáváním. Jako by se to horké, horké světlo prodíralo silnou olověnou vrstvou a odhalovalo mechanismus zámku. Skoro neslyšné cvaknutí. Kousla se do rtů a potlačovala touhu vykřiknout netrpělivostí. Ještě jednou otočit! Dveře seffu se neslyšně vchýlily.

Tady! Válec upadl hloucně k zemi, ale to Juana už neslyšela. Vytrýskala na ni zlatočervená záře, odpálavila ji do onoho jiného, zářivého vesmíru Sedm Arara, v němž se každická věc měnila v klenot třípytící se tisíci fasetami. A ona držela v ruce slunce toho vesmíru, drobné, přesto živoucí a zářící, pouze zahalené tenkým ocelovým pláštěm.

Když Juana zavřela oči, které mohou slízet, poslední bílé světlo vědního světa zhaslo. Kdysi mrtvý nábytek a kdysi mrtvé stěny proclítly ze své bezúčelnosti a vytvářely nyní krystalovité lomené pozadí hustě poseté hvězdami odlesků, pod nímž se Juana nesla jako ve stavu beztíže. A její oko, které nikdy nepláče, se kochalo nepatrným slůněčkem, v jehož světle ji zlatozelené rozkvétaly prsty. Pronikala ji přehorka záře radlice, obdarovávala ji čtou plesající existencí. Její myšlenky dosahovaly vytržené nepoznané ostrosti. Pociťovala a chutnala a slyšela vyzářující vzory, barevnou tkáň, světelné pavučiny. Výsкала rozkoší, žádostivě sála to, co ji ohnivý pták odhaloval opojetím smyslu.

Juana se s námahou narovnávala, na věcech stále ještě spočíval zelenozlatý lesk, rychle však dozařoval. Objevily se splyváající šedé kontury, oči, které mohou slzet, se otevřely - a vytrvskly z nich slzy. Vrátila se do banální, bezbarvé reality.

"Co si myslíš, že se stane, když někdo na to světlo přijde? A druhotné záření se dá prokázat ještě po několika dnech." Z Roqua mluvil neskrývaný strach. Klečel na prahu kuchyňských dveří a sbíral střep rozbitého šálku od kávy.

"Ještě nás přivedeš na Ostrov, Juanito! To se neumíš krotit? Hrát si se štofem! A kdo ti prozradil kombinaci seřfu?"

Juanita neodpovídala, ani se neptala odkud šof má, co s ním zamýšlí. Seděla tu omáčené a dívala se, jak Roque utírá kávu, pak metodicky prochází pokojem, hledá nejsilnější druhotné záření. Zvedal jeden předmět za druhým ke svému třetímu oku: porcelánovou panenku, kuličkovou tužku, Juaninu kabelku, obraz Sedm Arara. Měl těžké, centimetr silné olověné rukavice bez prstů.

"Tady, ten polštář," ukázala Juana bezvládně. Ačkoli byla ještě napůl oslepena, viděla víc než Roque. Proti jejímu zosťrenému vnímaní radlacc byl skoro slepý. Roque potřásl hlavou a sklonil se nad jejíma rukama. Jejich odlesk stále ještě nevybledl.

"Jednou tě dostanou," řekl chladně. "Musíš si brát ty
prošívání plovem, když půjdeš ven."

"Světlo mě inspiruje." Juana se vrávoravě zvedla. Musela se přidržet stolu. "Kdo z nás pak sežene peníze? Ty no, ty ne!"

Klidně by mohla Roguovi vykřičet do obličeje, že je neschopný a že ji přivede na Ostrov, když bude v bytě hromadit šťof, že ... ale na další slova neměla sílu. Lčkopádně si sedla. Červenavě se lesknoucí ruce jí ztuhle a cizě spočívaly na poškrábané desce stolu, jako by byly z nějakého skvrnitého plastu.

"Měla bys jednou konečně zajít k léčiteli očí," podotkl Roque, zatímco skládal na psací stůl lehce dozařující předměty, "aby ti snížil citlivost. Takhle se jenom ženeš do záhuby. Sama říkáš, že jdu po tobě stíny. Pozeptám se po nějakém spolehlivém léčiteli."

"Já k žádnému léčiteli nechci," protestovala Juana slabě. Uvnitř však cítila, že Roque má pravdu, že je to pro ni jediná záchrana před Sedm Arara, že sama nikdy nebude mít tu sílu uprchnout před zářením. Neboť co ještě očekávala v tomhle pochmurném životě, krom občasného zlatého světla, jiskry zářícího slunce? A zářivé opojení využívala pro svou práci.

Roque zaballl předměty do kovové folie, odnesl je do kuchyně a schoval je, aby "vychladily", do výklenku za lednicí. "Dáš si taky kafe?" zeptal se smířlivě.

Mičky, hromádka neštěstí, seděla vedle něho u stolu a pila kourící horkosladohou tekutinu. A Roque povídal. Byla to ta stará písnička. "Věř mi, Juanito, jednou budem páni. Strachy se budou třást a my, my si budem moct dovolit všechno a budem si moct žít podle našich nejlíbenějších přání a daleko od ty naší země ohnivého ptáka. Důvěřuj mi, Juanito, už brzo to bude ..."

Navzdory kávě i vedru deroucímu se oknem Juanu zamrazilo. Zahřát ji mohl pouze jediný oheň. I Roque snižoval hlas, když o něm hovořil, o "čistém péťu", jako by mluvil o nějakém božstvu. Roque však střežil šťof zářlivě. A byl přitom už tak blízko, tak blízko. Juanita se upřeně dívala na Sedm Arara, lživého slunečního ptáka, jehož oči stále ještě diamantově vyzařovaly. Kolem fasetového Geigerova počítáče zapuštěného do čela se jí perlii pot.

Městem vál horký dech léta, vířil prach, listy a papíry. Ale nemohl vyhnat z ulic nasládlý zápach syntetického benzínu a namodralý opar visící nad otráskanými auty a kvačícími lidmi.

Juanu zamrazilo. Dokonce cítila, jak jí tuhla krev, ale stále ještě odháněla myšlenku na ambulanci. Pevně svírala kabelku a prodírala se hlucícím davem, který se vyřinul z kafetérie a obchodů a byl cítit česnekem, tabákem a levnou tequilou.

Prach ve vzduchu byl šedý a bezbarvý, jen jednou se něžně zlatozeleně zaprášilo před jedním vysokým plakátem: "Nejlepší způsob, jak čelit nebezpečí, je mít ho na očích."

Pod tímto heslem prosadil před lety teniente presidente zákony o ochraně proti záření.

Juaně bylo zima. Již týdny horce nepršelo a o úderech nepřátelských diverzantů, jak se nehody s uvolňováním oficiálně nazývaly, nebylo nic známo. Hlídky odstranily dokonce i ze stružek poslední stopy. Juany se zmocnil pocit osamělosti, naprosté opuštěnosti v bezbarvém světě, předzvěst návalu slabosti, lepkavého, ledového potu, dušnosti - a velké tmy. Davem, který do ní strkal a stouchal, dorazila ke schodům do metra, z jehož pochmurných stěn se skvěly pitvorné obličeje předvěkých bohů v nadživotní velikosti, čtvercově naplň zviřecí obličeje prehistorických mutantů. Sedm Arara triumfálně mával utrženou paží svého nepřítele, která se podobala sporné úžíně, oba jeho synové, žípacná, hrající si s hodinami jako s míčem, a Cabracán, horami otřásající, vyhrožovali okamžitým zničením jakémukoli nepříteli.

Když scházela do ustavičného hřmotu přilíždějících a odjíždějících vlaků, udeřil ji do tváře chladný proud vzduchu. Přemohla slabost, vespala se do vagonu, a když našla volné místo, krátce si úlevou oddechla. Na vteřinu zavřela oči, které mohou slzet. Ale nebylo tu vidět nic, pouze rukavicemi pronikalo zrádné slabé záření.

"Občané, hubte tu havěť!" vyzývaly noviny v rukou muže sedícího naproti. Stránky byly plné inzerátů na nové jedy a důmyslné pasti a byla na nich úvaha o tom, jaký blahobyt a jaký hospodářský rozmach umožňují atomový mír teniente presidente. Článek však mluvil o tom, že ti, co z toho měli hlavní prospěch, plutoniokracie, žijí v zahraničí.

V rohu vedle muže s novinami se choillla tlustá starší žena, bážlivě se rozhlížela: míškenka s hladkým čelem, bez životně nutného kovově se lesknoucího klenutí oka, které nikdy nepláče. Horské indiánské kmeny se stále ještě vzpíraly zákonům o ochraně proti záření.

Vlak zabrzdil, cestující na chvíli ustali v hovoru, prohlíželi si přistupující, mezi nimi elegantně oblečeného mladíka s napomádanými vlasy, který měl přes oko klapku s módní kostkou. Když se vlak rozjel, zavrával.

Najednou měla Juana pocit, že ji někdo pozoruje. Neodvažovala se ohlédnout. V uších ji znělo Roguovo varování: "Ještě nás dostaneš na Ostrov. Tam si v úpravnickém komplexu toho zlatého světla užiješ - i když jen pár měsíců."

Hoque to myslel vážně, musela se vymanít z kouzla ohnivých per, dříve než ji zachvátí úplné. Ale svěřit se nějakému léčiteli? Který by se jí šťáral v čele hrubými nástroji? Ne, stačí, když se jen dostatečně sebere ...

Juany se nedadale zmocnilo ono jemné zachvění, předzvěst toho, že jí vyrazí chladný pot. Musela se teď plně soustředit, aby křečovitě nezačala prsty, aby ruce nesevřela v pěst a také aby nestrhla rukavice a neprozradila se.

Pohled jí nepřirozeně ztuhl, provrtávala jím onoho mladíka, který se stále ještě potácel kolem tyče. Sněhobílé rukavice mu ladily s krémovým oblekem. Sněhobílé rukavice svítící jasné, ji než jen sněhobíle! Juana té touze nemohla odolát, zavřela oči, které mohou slzet. Neznámý se maskoval zbytečně, jemné pestře zlaté záření přeskakovalo propast.

Minutu se upřeně dívala na ruce, které zářily silněji než ty její a byly méně chráněny. Příliš hlasité hlasy, neklid, který zavládl ve vagonu, ji donutil zvednout oči.

"Můžete si sundat ty rukavice, prosím?"
Otázka vojenského policisty Juanu zděsila. Neplatila však jí. Mladý muž se tiše díval do země, jako by neslyšel.

Pak chlácholivě zvedl ruce - bleskově strhl rukavice, vrazil obě ruce policistovi před obličej. Ten zasažen odvrátil.

Sedm Arara roztáhl nad Juanou své trptné hřejivé peří. Paníku, výkřiky kolem sebe nevšímala. Ve svém tmavém světě záření viděla pouze ty dvě pestře zlaté ruce, které poletovaly sem a tam, prudce se vymrštily, pak padly k zemi, úplně k zemi, kde zůstaly chvíli ležet, až se s podivným váháním hnaly s roztaženými prsty ke dveřím vagonu, zmizely. Slabé stopy, které ruce zanechaly, smazaly kroky. Když opět otevřela oči, které mohou slzet, s bolestí si uvědomila, jak je ztracená.

"Šjbr, to ti povídám, byl to šjbr," zněla ji u ucha hlasy chvějící se vzrušením. Noviny jejího protějšku ležely na zemi, osušoval si čelo hrubým žlutým kapesníkem. Míškenka zmizela.

"Měl plu...." Mysterka, která neustále otáčela hlavou ze strany na stranu, zmikla uprostřed slov. Ustal i hovor ostatních cestujících. Napůl vyslovené slovo viselo ve vzduchu, jako by je někdo napsal žlutě žhnoucími písmeny. Třebaže se všichni dívali na ženu, která se teď nervózně strachala v kabelce, Juana i nadále cítila, že ji někdo pozoruje.

Juana čekala stanici za stanicí, slabá a stěží schopná pohybu nebo jasně myšlenky. Jako králik před hadem ... před hadem ... před opeřeným hadem ... V rukavicích se jí sbíral pot. Ledový, lepkavý a určitě zlaté se třpytící pot. Nesměla už rukama pohnout. Jediná svítící kapka by ji prozradila neuprosnému stínu. Ne, nesměla si otřít ani čelo. A byla bezbranná proti svědění, které ji pohotově zasáhlo nos. "Občané, hubte tu havěť!" Stopa podpatku svazovala písmena v předimenzovaný hieroglyf. "Občané, hubte tu havěť!"

Majitel novin náhle vstal, sedl si na volné místo vedle Juany a vzal ji za levou ruku, jako by ji chtěl uklidnit. Juana ztuhla, zaplavila ji ledová jistota. Adios, Roque, můj stín mě dostal, lituji ...

"Señorito," Juana jen s námahou rozuměla, co jí muž šeptá. "Jste neopatrná. Jak snadno byste mohla dostat záchvat. A k tomu ten osklivý pot, señorito." S úsměvem zavřela hlavou. Vysmíval se jí, hrál si s ní jako had s králikem? Pohládl Juaninu ruku. "Nemějte strach, señorito, chci vám jen pomoci. Jsem lékař, nukleární medicínská služba."

Juana se mu podívala zpřima do obličeje. Horní ret mu zdobil široký ježatý knír. Oko, které nikdy nepláče, měl čerstvě naleštěné a lesklo se.

"Tumáte, vezměte si jednu kapsli, señorito. Potlačuje symptomy."

Juana se úlevou ani nezmohla na slovo, spolkla kapsli, kterou jí vsunul do úst. Nikdo z cestujících jako by si její podivné nemotornosti nevšiml.

"A tady je moje navštivenka. Budete-li potřebovat nějakou pomoc, señorito, jednoduše mi zavolejte."

Juana se podívala na kartičku v rukou: Ramon Serreos - byl to léčitel? Všiml si, v jakém stavu má ruce. I jako lékař by ji měl vydat. Třeba se zrovna teď naskytla příležitost, třeba by ho měla poprosit ... Ale vzdát se všeho?

Vlak se zastavil. Juana vystupovala. Rychle, spíš zašeptané než vyslovené slovo díky. Pak jí dav vytlačil k východu, ke schodišti, nahoru do horkého letního dne.

Plaza přetékala lidmi. Procházeły se zde skupiny bezokých gringů, aby si vyfotografovaly barokní pozůstatky dávno uplynulých koloniálních dob, s nimiž prudce kontrastovala budova státní televize s průčelím ze skla a hliníku.

Jasně slunce usušilo pot na Juanině čele, ale nedokázalo zahnat chlad uvnitř. Se stisknutými rty mířila ke vchodu do televizního centra. Jako všechny veřejné budovy bylo střeženo dvojíto stráží Guardia Militar. S rukou opatrně zalomenou dolů jí ukázala propustku, pak prošla otevírajícími se dveřmi. S úlevou šla na toaletu, která byla naštěstí prázdná, zády se opřela o dveře a pustila si horkou vodu, hodné horké vody na ulepené třpytící se ruce.

Zatímco čistila rukavice, dohnala jí slabost, závrát spojená s nastupující tmou. Neurčitou dobu objímala umývadlo a horní část těla, zoufale bojující o dech, naklonila tak, až se hlavou dotýkala zrcadla. Pak si podruhé umyla pot z rukou. Ne, den dva už počkat nemůže, jak doufala, na ambulanci musí hned. A pak, až se bude cítit svěží a silná, zavolá Ramona Serreose, toho léčitele, snad není ještě příliš pozdě.

"Jste nějak blběd, señorito," pozdravil ji Cortigas, redaktor reklamního oddělení. On si stěžovat nemohl, od té doby, co mu nahradili pokožku rozěranou rakovinou, měl jeho obličej stále tu zdravou nahnědlou růžovou barvu.

Pevně ji stiskl ruku. Pak se posadil - Jakkoli byl корпу-lentní - na desku psacího stolu a sklonil k Juaně svůj křivý obličej. "No tak ukažte."

Vzal od Juany videokazetu a strčil ji do přehrávače. Reklamní šot, který Juana vyrobila na domácím počítači, dodával vychvalované práce něco grandiozního, kosmického, určitě k tomu přispívala i doprovodná hudba, již byly elektronické varlance na Wagnerovo téma. Před černou propastí vesmíru posetou hvězdami se v trojrozměrných barvách spojovaly jednotlivé součásti přístroje, vířily přítom stále rychleji a rychleji a centrem víření byla novinka, absorber izotopů. Laserové paprsky hned z toho maelstrému začaly vystřelovat písmena, vytvářela mihotavý seznam všech sedmi funkcí a dvaadvaceti programů prací automatiky. Nasadilo hromové finále, pračka explodovala prudce jako supernova, vymrštila ze sebe zářivé bílé i pestré prádlo, které zmrtvělo a složilo se do jména značky - zařikávací formule proti entropické smrti vesmíru.

"Si, zvlášť originální to není," řekl Cortigas s prsty zkříženými pod bradou, "ale barvy mají ten správný žár, ještě pár let v tomto stylu..."

Pár let. Juana se zamýšleně podívala na příklady vydařeného reklamního umění ze Cortigasovým stolem: trojrozměrné plakáty vychvalující Peyoti-Colu, život v leteckých rangerech a ruiny Caratlanu. A tam zase mayská plastika se stříbřitě se lesknoucími zuby a očima propágovala cílněcký ruch: "Navštívejte zemi Sedm Arara!"

Ještě několik let, řekl Cortigas. Dříve doufala, že se jednou svým uměním proslaví a zbohatne. Ale inspiraci jí dávalo oko, zlaté světlo. Nemusela si nic nahánět, za každý nápad platila chvilku života. Několik let - příliš pozdě. Vlastně už dávno měla poprosit nějakého léčitele o pomoc.

"Předpokládám, že zákazník bude spokojen. Si, cílová skupina mužů v domácnosti je zřetelně oslovena."

Cortigas pohrdavě sešpulil rty. Byl zvyklý dávat jasné najevo, co považoval za pravou mužnost.

"Ještě dva pokyny: Nehrajte příliš silně na sexuální symboliku a především se vyhybejte těm zlatým tónům. Víte dobře, že tyhle barvy mají negativní podtext."

Sklouzl z desky stolu a vyhřabal ze zásuvky jakousi kartičku. "Bohužel nemám pro vás žádný velký výběr, señorito, si, vlastně jenom tento úkol: pastí na holuby zabíjaky. Berete to?"

"To víte, že to musím vzít," řekla Juana tiše. Nejlukrativnější zakázky, například propagandistické šoty vojenské vlády, v nichž Sedm Arara velebil nebo dokazoval bezpečnost jaderných továren, z nichž se ani atom nemůže dostat do přírodního koloběhu, podstrkoval Cortigas jiným.

Srdce jí tlouklo až v krku, následek dýchacích potíží. Chvatně se rozloučila. Chůze jí dělala potíže. Sezením se nohy proměnily v necitlivé ledové kusy masa. A každý pozdrav, který si v těch dlouhých neonově studených chodbách vyměnila, jí ubíral sílu. Nejvyšší čas, aby se vypravila na ambulanci.

Když vyšla před budovu televizní společnosti, proletěla kolem ní skleněnými dveřmi velká černá krysa. Vojenští policisté strhli zbraně z ramenou a pálili, chodci se rozutekli. Krysa saskákala po schodišti v divokých nevypočitatelných klikkách, pak klikkala k nejbližším parkujícím vozům. Málem už byla v úkrytu, vtom jí zasáhla smrtící rána. Oba policisté seběhli po schodech. Jeden do krysy zhnuseně kopl vysokou botou. "Zatracená havěť!" Zvíře sebou naposledy škublo a ohabile roztáhlo svých šest nohou.

Život, červený život jí hustě vtékal do žil. Ještě s posledním studeným potem na čele sledovala, jak jí syntetická krev stéká plastikovými kanylymi do paže. V hlavě ji bušila nová síla z umělých erytrocytů.

"Ne abyste přišla přistě zas tak pozdě," řekla jí sestra a obrátila se k jiným pacientům, kteří toužili po zastavení rakoviny, propláchnutí kostní dřene nebo rovněž po krvi. U přilivných dveří jakýsi muž hlasitě protestoval, že mu dávají do genetického průkazu razítko se žlutým křížem.

Přijímat život, ležet a snít ... o světě, v němž tělo samo má sílu, aby si uchovalo život. O světě bez smrtelně neodolatelného prachu, bez strachu v metru, bez neviditelných stínů, bez otevřeného a skrytého boje o šof, o světě bez Sedm Arara. Tak si představovala dobu, kdy zemi vládli bronzoví Indiáni, kteří požívali plody svých polí, aniž by je nejdřív museli zkoušet okem, které nikdy nepláče, a kteří znali pouze lehký pot z práce. Mohla jedinečně využít zbývajících chvilku, dokud se dá ještě udržovat defektní stroj jejího těla umělé při životě. A vychutnávat každý den, kdy jí teče krev žilami tak neopotrebované. A možná se obrátit na léčitele, na Serreose, dokud ještě má k tomu vůli, dokud ji znovu nepřemůže touha po světle.

Sestra se vrátila k Juaně, vytáhla jí z paže kanyly. Juana paži poslušně ohnula. Sestra měla starý tvrdý obličej, nos a část levé tváře byly z plastiku.

"Musela jste v poslední době dostat dost silnou dávku ... Ukazuje to krevní zkouška," dodala na vysvětlenou, když Juana mlčela. "Možná máte málo citlivé oko?"

"Okó mám v pořádku," Juana vstala. Tělo jí přetékalo silou. A jaké to žalostné, blédé a shrbené postavy dřepely kolem ní! Stěží byla mezi nimi jediná, jejíž kůži by nepoznamenal spár nebo zobák ohnivého ptáka. A nikdo z nich se nebránil, nikdo nezníčil Sedm Arara, jak jej zničili v legendě ochránci duchové, když ho připravili o jeho pých: oslnivé bílé zuby nahradili kukuřičnými zrny a provrtali mu típytné černé zřítel-nice.

Juana odstrčila sestru a dlouhými sebevědomými kroky opustila ambulanci.

Dlouhé stíny budov se natahovaly až na druhou stranu ulice. Ze zdí domů plasticky vystupovaly ozdobné kameny. A z otevřených oken v horních patrech se tu a tam zablesklo večerní slunce. Hluk chodců, houkání automobilů, to všechno znělo Juaně jako hudba. Město kypělo čínorodostí.

Juana se nechala unášet davem, nedokázala a nechtěla odolávat svodu výloh. Dlouze otáčela v rukou bílou kabelku z pravé sametové hebké kůže, přiváněla k flakónkům s parfémny, žertovala s prodávčem v bazaru domácích computerů. Nic nekoupila. Chtěla pouze vidět, slyšet, čichat, cítit.

Když se v prvních obchodech rozžala pestrá osvětlení, seděla Juana na terase obyčejné restaurace. Pojíдалa velkou porci dočerna upečené paštiky a připíjela směs koly a kaktusové kořalky. V žaludku se jí šířil pocit blaha, jaký ji oko nikdy nemohlo dát.

K jejím stolu si přisedli dva mladíci v bílých oblecích s modrým "smutečním lemováním", povidali si - a ji - vtipy. Juana slyšela jen své poznámky. A ty byly užasné. "Caballeros," řekla, "svět nebyl stvořen v jediném dni a taky v jediném dni nezánikne!" Byl to svátek!

Pak jí však dohonila skutečnost: oko, které nikdy nepláče, explodující atomy, všudypřítomná ruka teniente presidente, havěť a Sedm Arara - někdo ji pozoroval. Klamala sebe samu, když si něco namlouvala, když se ujišťovala svou bezvýznamnos-ti, nebylo pochyb, někdo ji špehoval. A to si ani nestěžovala, že kvůli nenasytné touze po moci a bohatství zanedbávali bezpečnostní opatření v závodech, ani nenadávala, že přeměnili celou zemi v atomovou fabriku kontinentu, ani neprodávala do zahrani-čí ukradené izotopy.

Ten starý strach v ní zůstal, vystřízlivila a viděla věci v jejich skutečné ošlivosti. Na druhé straně ulice se z kontejneru dral štiplavý kouř, přepych obchodů, všechen ten relativní blahobyt, který s sebou přinášela atomová monokultura, jí byl k ničemu, protože nic z toho si nemohla dovo-lit. A její protějšek měl přes své mládí paruku a nalepené brvy.

Juana odmítla nabízený doprovod a uprchla z restaurace. Taxíky se s houkáním probíjely částečně strážlivými a částečně podnapilými chodci, kteří nerespektovali vozovku. Juana proklíč-kovala davem, pestrá světla centra měla brzy za zády. Ale mezi těmi konečně už málo lidmi, kteří šli stejným směrem, se stále ještě skrýval její stín. Nevěděla, kdo to je, ale cítila v zádech jeho pohled.

Nastávající noc přinesla s sebou jen málo úlevy. Juana se potíla, ale byl to pot zdravého člověka dokazující sílu. Náhle se rozhlédla a otočila se. Kdo jí to sledoval? Tamhle ten tlustoch nebo ta zdánlivě noblí paní? Neonový svět pouličního osvětlení propůjčoval všem stejně blédou bezkrevnou tvářnost. Pokrčila rameny a pokračovala svou cestou. Jen ať si jí sledu-je, klidně!

Ještě před další živou křížovatkou se znovu otočila. Tam stál! O hlavu menší než ona a tuctový oděšínky až po tiché, nezvukné boty. Její stín! Juana se hlasitě zasmála nad jeho ubohostí. Energicky šla k němu, chytila ho za rukáv osůněného žaketu.

"Jéje, podívejme, chytila jsem svůj stín!" volala. Muž jediným trhnutím vysvobodil rukáv a rychle jako myš vklouzl do tmy domovního vchodu. Juana běžela za ním.

"Señoro," zasyčel, když se přiblížila, "jdáte, jste opilá." Juana vyprskala smíchy. Stín, který se skrývá ve stínu - to je komické. Náhle zmlkla. Ze tmy vyklenku na ni vyskočil opeřený had, blýskavá červenozlatá silueta, symbol tajné služby vojenského letectva.

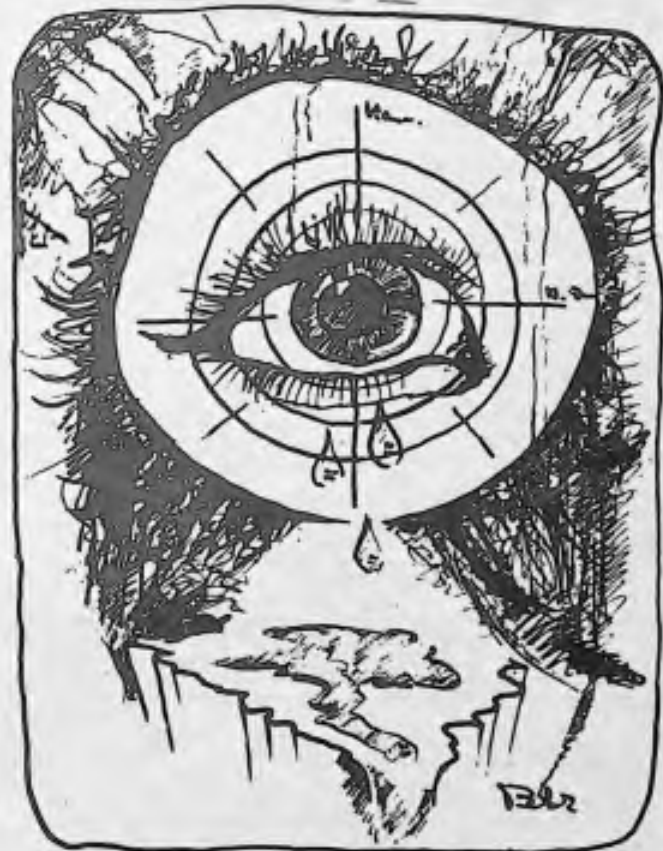
"Señoro," řekl muž klidně a zřetelně, "rozkazují vám, abyste šla a na toto setkání zapomněla." Pak vrátil svou známku do pouzdra nepropouštějící záření.

Juana stála jako zkamenělá. Ootklo se jí paří Sedm Arara, probudilo ji oko a jeho žížen po zlatém odlesku. Když překonala strnulost, stín byl pryč.

Nechci, nechci to světlo vidět, myslela si Juana usilovně. A přesto se jí točila hlava, oko samo hledalo, jako by vedlo svůj vlastní život. Slabě, příliš slabě byly všechny stopy, trochu trpytu na omítce, tenké žhnutí v popraskané kůře umírajícího stromoradi.

Prachem potažená telefonní budka byla stále nakřivo a opírala se o zeď domu stejně jako před dvěma lety. Juana do ní vešla, mechanicky sejmula sluchátko. To se pak s tůtáním kývalo na šňůře a Juana, zkrfvená bolestivou vzpomínkou, se křečovitě držela úzkého telefonního aparátu. Jako by k zemi znovu proudil zlatý déšť a ona utíkala plná ledového strachu ze záření, z izotopů, které jí skrápěly kůži, utíkala, až s křikem a zářící celým tělem vběhla do telefonní budky, ochrany před zkázonosným krupobitím. Smrt jí stékala po nohou jako mihotavý potůček, s řevem si strhávala šaty z těla. A tak stála v telefonní budce a trásla se chladem a dělala se té barevné nádhery, která vlnu za vlnou začarovávala skleněné tabulky v teplé roztavené slunce: červenozlaté, zelenozlaté, modrozlaté, červenozlaté bez konce.

Příští den hromadné sdělovací prostředky informovaly o atentátu na transport s odpadem, o nepřiznivých meteorologických podmínkách a o popravených teroristech. Šuškal se naopak o nehodě roku nebo o nějakém pokusu nebo o očekávaném útoku. Příčina mohla být Juaně lhostejná. Něco v kybernetické souhře oka a mozku se změnilo. Od toho deště vyhledávala zářící světlo, od té doby patřila ohnivému ptáku.

kresba: Petr Kačín

Pozdě večer se Juana vrátila domů. Roque ji uvítal ve dveřích. "To dnešní poledne je mi líto," řekl a vedl ji do pokoje. "Tahle jsem ti obstaral."

Juana se beze slova posadila a upřeně se dívala na kovovou skříňku kapesního radiocomputeru. "Je mi zima, Roque, udělal jsi mi čaj?" Odsunula skříňku přes stůl. Roque ji vybidl, aby se pídávala pořádně. "Novinka, přímo z černého trhu," vysvětloval.

Juana obrátila skříňku v rukou. Šterblinou na zadní stěně prosvítala slabá záře.

"Nepotřebuje to baterie, každilický spínací obvod je napájen radioizotopy. Určitě to bude velká móda. Prima hračka, co?" Zadní stěna odpadla, moduly nezně zazařily a vyzařovaly svou sílu v poločasech rozpadu. Izolaci pronikal pouze jediný odlesk, ale ten si nemohla splést s žádným jiným.

"Tobě jde jenom o to, abych ti nesahala na tvoje plu... na štof." S velkým vypětím vůle skříňku odsunula. Cítila se unavená a vyřízená a kolem oka jí už zase vyrážel ten chladný lepkavý pot.

Zatímco Roque v úzké kuchyňce přelával čaj, přemýšlela. "Myslím, že jsem dneska v metru potkala jednoho léčitele..." Věta visela ve vzduchu. Byla skutečně připravena? "Aie, Roque, já sama... Myslím jako, že já vlastně nevím..."

Z čaje se kouřilo a čajové lístky se na dně sklenice mísily s cukrem. Juana jej pila lžičkou jako lék. Kolébala hlavou ze strany na stranu, aby jí záření ze skříňky zmizelo za sklenicí a zase se objevilo. Zvláštní, že oči, které mohou slzet, vidí mnohdy více a pronikavěji než oko, které nikdy nepláče. Bránila se popudu odsunout sklenici, popadnout skříňku, dát si jí úplně k očím, úplně.

"Brzo už budu hotov, už brzo dám dohromady Stříbrné vejce, Juanito, pak budu mít v rukou něco, s čím je můžu vydírat, pak budem patřit k nim, pak..."

Vpadl bez klepání, ale taky bez jediného výstřelu. Než Juana stačila vykřiknout, strhl jí paže za záda a do žeber jí vrazil samopal. Pak se s rukama vztýčenými nad hlavou opírala o stěnu, před očima vybledlé květiny tapety, vnímala jen hřmot zásuvek vytrháváných ze skříní a obrazů srážených ze zdi.

Panebože, onl zpusťší celý byt, pomyslela si. Teď páraji i čalounění. Neurčitě si představovala spásu a pomstu: že je Roque všechny přemůže nebo že se prostě zmylili ve dveřích a budou muset platit vysokou náhradu škody. Roque ležel obličejem na podlaže, klečeli na něm dva vojenští policisté. Bylo jich moc, deset, možná víc. Sedm Arara, ten prolhaný pták slunečního ohně, jím prozradil úkryt. V mžiku umístili plastikou trhavinu, krátký třesk, a už vyklízeli sejf.

Juana zaplavilo zlatočervené světlo, odrazilo se na ní ode zdi, jejíž květiny ve zlomku vteřiny rozkvetly. Celé tělo jí reagovalo nervózním svěděním.

"Je to uvnitř," řekl jeden, pak byla zase tma.

Prudce Roqua postavili na nohy, pokoušel se slabě o odpor, sklídl pár dobré umístěných a věcných ran pěstí.

"Já nechci na Ostrov," škemral, "radši střilejte!"

Vlekli ho ke dveřím. Od nich zazněla slova. Policisté, kteří ještě šmejdili po bytě, se otočili. Jakýsi hlas chtěl velitele. Hlas, který s ní právě ten den hovořil, ale nyní byl pozměněn autoritativním tonem.

"Jsou naši," řekl ten hlas, "měli jsme je pod kontrolou." "Vykonalám jenom své rozkazy. Hoši, seberte štof a oba ptáčky vemte k transportéru."

Juana se snažila otočit, aby zjistila, kdo to mluví, ale zabránil jí v tom zesílený tlak samopalu.

"Přece nemáte v úmyslu, capitán, riskovat svou kariéru kvůli hloupým kompetenčním svárům a jistě úspěšnosti vašich nadřízených? Dobrá, seberte si všechno, ale nechte mi to děvče. Je nám moc prospěšná, a pak - už to dlouho dělat nebude." Zmizeli jako přízrak, samopal, policisté i kapesní radio-computer, kdo ví, co všechno.

Juana se zvedla napůl ohlušená. Musela se opřít o stůl. Sklenice s čajem stála nedopitá na talířku. Pomalu se jí zmocňoval bezmocný vztek. "Kdo jste, señore Serreosi?" zeptala se do tmy kolem sebe. Nikdo neodpověděl.

Vedle zavřených dveří ležel obraz Sedm Arara. Juana ho zvedla. Načervenalá svatozář zdobila hlavu lžiboha, jako by se bylo nic nestalo. Položila obraz vedle sklenice s čajem a dívala se na něj. Žhnutí bylo příliš slabé na to, aby ji ohřálo, byla to jen vzpomínka na světlo.

"Ty mi chceš pomoci, stíne. Přirozeně že mi chceš pomoci, protože mě potřebuješ!" šeptala Juana. "A já si myslela, že jsi léčitel!"

Sedm Arara se před ní rozplynul, pouze svatozář si zachovávala jasnost a zřetelnost. Juana si mnula oči, které mohou slzet, až se rozbolely. Pak je otevřela dokořán a hledala na podlaže mezi punčochami, baličky mýdla, knoflíky a spodním prádlem své žící potřeby. Vybrala si dlouhou ocelovou pletací jehlicí.

"Ne," zašeptala, "vám stínům už mé oko nikoho neprozradí. Slyšíš, Serreosi!"

Vrátila se ke stolu, odsunula obraz a sklenici s čajem daleko od sebe. Poslední pohled: jemně načervenalé zlato. Ano, zabije Sedm Arara tak, jak to popisovala legenda. Ona sama, bez léčitele, bez pomocníka. Juana vzala jehlicí a rozhodně ji vbodla do středu svého čela.

Z oka, které nikdy nepláče, vytékaly husté syntetické slzy.

Wigilijny telefon

VÁNOČNÍ TELEFON

KONRAD FIAŁKOWSKI

Nej vhodil mluvit do automatu, trochu zaváhal. Bylo tedy právě léto, tak jako vždy v prosinci. Skrz košili cítili slunce a lehký vítr, který přicházel až sem ze zvláštní, zelených telefonů, kde z čerstvého vzduchu vyvěvaly stromy a řídkými křoví. Když první hlas rozlétl, kým vyzval mluvit, si pomyslel. Je tam se už asi uslyšel. Rozhodl se. Signál měl jen krátce a hned potom už po telefonu s sebou. „... zase jsem měla ten telefon.“ „... zase jsem měla ten telefon.“ „... zase jsem měla ten telefon.“

„... zase jsem měla ten telefon.“ „... zase jsem měla ten telefon.“ „... zase jsem měla ten telefon.“

„... zase jsem měla ten telefon.“ „... zase jsem měla ten telefon.“ „... zase jsem měla ten telefon.“

PAVLA KOSATÍKA VELIKÝ VEŠMÍRNÝ SVĚTELNÝ SENTINEL

Máme za sebou další sci-fiistický rok a kdybychom jej chtěli bilančovat, určitě bychom přitom měli hodně důvodů ke spokojenosti. Česká sci-fi jede, jede už definitivně, nemele naprázdno a nezebróní o pozornost. Místo toho se roztaňuje na knihkupeckých pultech aspoň na tu chvilku, než se přemístí do tašek nakupujících.

Rok 1985 začal razantně, dvěma antologiemi nakladatelství Svoboda, které představily přes šedesát autorů (většinou debutantů), a které si koupilo prakticky sto tisíc čtenářů. Jistě, úroveň otiskovaných povídek dost kolísala, ale objevila se mezi nimi několik takových, které se zřejmě zařadí do zlatého fondu SF klasiky: Velnský - *Den a noc*, Neff - *Vesmír je dost nekonečný* (dvě zásadní věci, které napsali profesionálové), z amatérských pak alespoň povídky Kmínkovy, Hlavíčkovy, Jiranovy, Halbichovy, nejmenovaní, neuráďte se, prosím, nejdě prostě uvést všechna jména. Pak přišel Parcon a s ním triumf brněnského autora Františka Novotného, jehož *Madona* se od té doby stala ve shodě s názvem doslova legendou, protože kaluje v několika ústních podáních, aniž zatím někomu stála za to, aby toto krásné dílo vydal tiskem /byla už přijata do antologie Robot, která vyjde v polském nakladatelství ISKRY v roce 1988 (pozn. red.)/. Uskutečnila se celá řada setkání, na nichž si kluby vyměňovaly zkušenosti, tlačiteli autoři a vůbec se celý rok něco dělo - dokonce i o dovolených, jak dokumentoval třeba klub v Polsku, který byl v provozu non-stop červenec i srpen, přestože většina srovnatelných kulturních institucí, včetně Národního divadla, odjela na prázdniny. Sci-fi hnutí kvasí, psací stroje duní a horké hlavy se odmítají zchladit. Nezapomeňme, přátelé, právě v této době možná prožíváme cosi, nač snad bude stát za to nám i budoucím si jednou nadšeně a s pletou zavzpomínat.

Rok se vydařil a dovolené s ním. Většina autorů je strávila aspoň zčásti psaním a my se proto těšíme, že budeme moci na našich stránkách přinést výsledky tohoto úsilí. Takže: Nechť věčně žije a vzkvétá a nikdy nezahyne naše krásná SF!!!

První povídku, kterou si dnes představíme, napsal Petr Hanuš. Železného antologie mu v rejstříku věnuje pouhých pět řádků, což pokládám za absolutní minimum. Povídka, otiskovaná ve *Státa* se zítřka, nazvaná *O kosovi*, který neuměl zpívat, je totiž absolutně paralelní věc, povídka - bláznivka, záležitost z jiného světa a čtrnácti let. Nepochybuji o tom, že kdyby se někdy její rukopis dostal do rukou pánům Dickovi, Kuttnerovi, Ellisonovi nebo Simakovi, začali by po jejím přečtení bláznivě křepčit, jak dovedou jenom autoři a fanové science fiction, dostanou-li se do vytržení nad uměním některého ze svých blízkých. *Ksikos* je velmi pěkná věc. Její autor strávil tatíčky Angličany jako malokdo jiný a přidal k nim kus svého, neopakovatelného. Ale dost superlativů.

Následující ukázka je totiž zase něco úplně jiného. Tak jako je *Ksikos* "anglický", tak je tahle povídka zase "česká", má-li takové přirovnání ovšem nějaký smysl. Odehrává se v současnosti, v lůně země české, obydlené současnými Čechy. Přesto je to sci-fi. Nepřehlédněte, jak hezky si Hanuš hraje se slovy. Nepřehlédněte žádný z myšlenkových podtextů tohoto kousku.

Na jeho konci možná budete trochu v rozpacích. Nebudete si tak docela jisti tím, co jste právě přečetli, co jste absolvovali. Hanuš nevyznává žádný polopatismus. To je, mimo jiné, to, co se mi na jeho povídkách líbí.

Zveme i přespolní

PETR HANUŠ

"To je mi ale nápad!" zvolal negativista Hlízek a posupně se zachéchal.

"Co máš?" Ohradila se Jana. "Podej mi ještě jeden přípínáček, Vlášo."

"Ty pořád jenom remcáš," řekl Vlášo, "ale abys s něčím přišel sám, to ne."

"Lepší nepřijít s ničím, než s takovouhle volovinou," odsekl Hlízek neurvale. "Haló, pojďte všichni sem!" zahlekal do chodby. "To jste ještě neviděli!"

"Co se to tu děje?" zeptala se zvědavě Šárka Řídková. "Aha," usmála se, "bude diskoška."

"To není žádná diskoška," poučil ji Vlášo, "nýbrž Velký Galaktický Ples."

"To není žádný Velký Galaktický Ples," opáčil Hlízek posměšně, "nýbrž magořina."

"Velký Galaktický Ples," četla Jana nahlas a důrazně. "Pořádá ZO SSM při gymnázium v Beznázkově Kostelci. Zveme všechny inteligentní bytosti z Galaxie. Hele, Hlízku, to se tě netýká."

"Tím jsi mě dostala," usklíbl se Hlízek a vyzývavě se rozhlédl. Kolem se mezitím nashromáždil dav chlapců a děvčat.

"Zveme i přespolní žáky z Příbání a studenty jiných středních škol," pokračovala Jana ve čtení. "Vstupné pět korun, výtežek bude věnován na výstavbu mateřské školky. Masky," obrátila se Jana k posluchačům, "nutné!"

"Tak," neodpustil si Hlízek poznámku, "když přijde náhodou nějaká příšera mimozemská bez masky, tak poletí."

"Copak to tu je," ozval se hlas dozoru na chodbě, fyzikáře Zednička, zvaného Paželvy. "Pročpak se tu shlukujete?"

Strnul a přejel očima plakat. Nevesele se zasmál. "Copak to znamená?" zeptal se.

"To je maskární diskotéka," vysvětlila Jana. Přes tvář Paželvovu přeběhl zážvoh nevole. "Kdybyste se radši učili fyziku," procedil mezi zuby.

"Za koho půjdeš?" zeptala se Šárka vedle stojící Šarloty. "Ještě nevím," pokrčila Šarlota rameny. "Ačkoliv," naklonila se a šeptala Šárce do ucha. Obě děvčata se rozhlížela.

"Zvoní," řekl fyzikář Zedniček. "Hajdy do třídy!"

"Jak to vypadá s propagací?" zeptal se věčně Vlášo na schůzi Výboru.

"Hotovka," odpověděl Petr, "jeden plakat ve škole, jeden na národním výboru, jeden na kostele a jeden na nároží u masny."

Vlášo se zachmuřil. "To je trochu málo, ne? Jakkak se to dovede třeba v Příbání?"

Petr se potutelně usmál. "Hotovka," řekl.

"No ne," přivítala Vlášu babička, "co to zase chystáte za maškarádu?"

"To není žádná maškaráda," odvětil Vlášo pevně, "nýbrž politicko-výchovná akce."

"To je jedno," trvala babička na svém, "říkej tomu, jak chceš. Když já jsem byla mladá, bývaly tu moc pěkné tancovačky. Dneska je to samé disko, řev a bláznec."

"Časy se mění, babi," usmál se Vlášo shovívavě. "To vidím," odsekla babička. "Bohužel se mění k horšímu."

"Tak už toho nechte, babi," vložila se do hovoru Vlášova matka. "Ať se ti mladí vydovádí, ne? Jen abyste si neuržili ostudu! Když už to hlásili i v rádiu ..."

"Kde?" zděsil se Vlášo.

"Copak ty o tom nevíš?" zeptala se matka udiveně. To určitě Petr, napadlo Vlášu a jen užasle vrtěl hlavou.

Před kulturním domem se tiskl dav mimozemšťanů. Velcí, malí, zelení i červení, bezbarví i neviditelní, chobotnatci a chobotnice, roboti a androidi, pipající, zurčící a vibrující, a tak dále, a tak dále, a tak dále, a tak dále. Pořadatelé měli zkrátka plné ruce práce.

"Tady to máš," řekl udýchaný Petr Vlášovi, když ho konečně objevil u pokladny. "Ty ses bál, že přijde málo lidí a zatím to vypadá, že se tam ani všichni nevejdou."

"Sál je snad dost velký pro všechny," zamračil se Vlášo, "mimo chodem, Petře, potřebuji s tebou mluvit."

"Hotovka," řekl Petr překvapeně, "mluv."

"Tady ne," nesouhlasil Vlášo, "raději mezi čtyřma očima." Kolem přešla čtyřlístková chobotnice. "Pojďme tedy dovnitř," navrhl udivený Petr.

"Co sis přál?" zeptal se, když se ocitl v malém, ještě neobsazeném výklenku chodby.

"Chtěl jsem se tě zeptat na to rozhlasové vysílání," řekl Vlášo.

"Tak ty jsi to slyšel?" usmál se Petr.

"Ne, ale o to teď nejde. Petře, řekl mi, kolik to vysílání stálo!"

Petr zrudl. "To bylo zadarmo," řekl po krátkém zaváhání. Kolem proběhla obrovitá kudlanka.

"Počkej," nesouhlasil Vlášo, "to raději neříkej. Víš, já se bojím, jestli jsi ty peníze nevzal z našeho brigádnického fondu."

"Tak to zase neříkej ty!" vykřikl Petr rozloženě. "Dobře víš, že z břečky bych nevzal ani pětník!"

Kolem se kutálela rosolovitá koule. "Ale vedení je ve při," řekla koule Hlízovým hlasem.

"Věřím ti, Petře," řekl Vláša, dívaje se Petrovi přímo do očí. "Ale myslím, žeš mi neřekl všechno."

"Tady jste," řekla Jana, která se náhle objevila mezi maskami. "Už by měl pomalu začít program."

"Dobře," přikývl Vláša, "jdem na to."

Kolem se propíral trhlavý had.

"Dobrý maska," poznamenal Vláša uznale. "Pojď i ty, Petře."

"Vážení soudruzi profesori, chlapci a děvčata, milí galaktičtí hosté! Dovolte mi, abych vás jménem naší školní organizace SSH co nejsrdečněji přivítal na našem dnešním maskárním plese. Jak jistě všichni víte, bude mít dnešní večer poněkud netradiční průběh. Nejprve vystoupí soudruh Zedníček s krátkým příspěvkem o vzniku a vývoji Galaxie."

Sálem proběhl šum. "Paželv!" Šarlota obrátila oči v sloup.

"Že já sem vůbec ležela!" Na pódiu se objevil fyzikář Zedníček tlačící před sebou servirovací stolek s diaprojektorem. "Promiňte vám několik zajímavých obrázků," řekl. "Jen ve stručnosti. Zhasněte, prosím, světlo."

"To bude zase peklo," prohodila Šárka otráveně. "A v televizi je Sandokan!"

"Tak tohle je vznik vesmíru, jak si ho dnes představujeme," řekl Paželv. "Velký třesk," dodal.

"Bere to dost z gruntu," poznamenala Jana s obavou v hlase. "Remcalové budou zase remcat."

"Neboj se," uklidňoval ji Vláša, "jím to neuškodí, když se dovědí něco zajímavého."

"A naše krásky budou taky remcat," dodala Jana, "že se radši nevolí Miss Galaxie."

"Nic takového jsme přece neslibovali!" rozhorlil se Vláša. "V programu jasně stojí: volba nejlepší masky. Tak to jím musí stačit."

"Takhle vypadá Mléčná dráha," informoval Paželv. "Ne, pardon, to jsou Plejády."

"To je ale plejáda, ten Paželv," pronesla zrudle Šarlota. "Já hned přijdu," řekla Šárce a zmizela ve tmě.

"Toto je souhvězdí Kentaura," řekl Paželv. "Vlevo dole vidíme nejjasnější hvězdu souhvězdí, Rigela. Tuto hvězdu na naší obloze nevidíme. Nevidíme ani jejího průvodce, který je vůbec nejbližší hvězdou ke Slunci. Toho nevidíme ani na našem obrázku. Světlo z této hvězdy k nám letí celé čtyři roky. Vaším mimozemšťanům by to jistě netrvalo min, podotkl s úšklebkem, který samozřejmě potmě nebylo vidět.

"Co to žvaní," zeptal se chraptivým hlasem mimozemšťan stojící vedle Šárky. "Co to mele za nesmysly?"

Šárka se na něj se zájmem podívala. "Ty jsi z Přibáně?" zeptala se.

"Ne," odvětil mimozemšťan, "já jsem z katastru Betelgeuze, 652 světelných let, jak se říká u vás. Dost blízko, asi tak 70 minut cesty podle vašeho času. Tedy předpokládám, že ty jsi odtud?"

"To bude omyl," odtušila Šárka chladně, "já jsem z Plejád, Barbarella."

"Opravdu?" zachraptěl mimozemšťan potěšeně. "Tak to tě seznámím s jedním tvým krajanem. Szegerómeetyroolisz!" houkl na celý sál. Všechno ztichlo.

"Co to bylo?" lekla se Jana.

"Už vyvádějí," zamarčil se Vláša, "a to jsme ještě ani nezačali!"

"Tady!" ozvalo se z protějšního rohu a vzduchem proletěl temný předmět. Několik děvčat zděšeně vyjeklo. Kdosi se cynicky zasmál.

"Zdá se, že tu házím perly sviním," poznamenal fyzikář Zedníček, vstávaje ze židle. "Rozsviňte, holoto," dodal a sundal si brýle.

Sál opět zalilo světlo.

"Tady jsem," řekl Szegerómeetyroolisz, modře zablikal a zamával blanitými křídélky. Podal Šárce svou hmyzí nožičku. Šárka omdlela.

"Vidím, Řídková, že sis našla dobrou zábavu," pokračoval jedovatě Paželv. "Nu což, nečekal jsem váš zájem a nejsem tedy ani zklamán. Přeji vám dobrou noc."

Otočil se a zmizel v postranním východu.

"Ty viš, co se děje?" zeptala se Jana Vláša. Ten se beze slova rozeběhl za odcházejícím fyzikářem.

"To jsem blázen," řekla Jana. "Vysvětlí mi to někdo?"

Náhle se ve dveřích objevil určený Petr.

"Hotovka," řekl a klesl na připravenou židli. "Jsou tady."

"Soudruzi, všichni víme, proč jsme se tu sešli," zahájil Vláša mimořádné zasedání Výboru. "V úvodu bych chtěl přetlumočit vzkaz soudruha Zedníčka všem, kterých se to týká, to jest," přešel očima Výbor, "všem."

"Druhým bodem programu," pokračoval Vláša, "je konečně řešení otázky mimozemšťanů. Prosím vaše návrhy."

Výbor se tiskl v malé místnosti kabinetu IVč v prvním patře kulturního domu. Nástěnné elektrické hodiny ukazovaly 20 hodin 42 minuty. Členové Výboru hleděli do stolu.

"No tak," řekl Vláša po chvíli mlčení, "čas běží."

"To je hrůza," posteskla si Jana. "Ani Výbor už si neví rady."

"Počkej, Jano," zarazil ji Vláša, "to nesmíš říkat."

Povzdychl si. "Kdyby tu byl aspoň Petr. Ten má v tuto chvíli asi největší přehled. Kde jenom vězí?"

Vtom se ozvalo zaklepání na dveře. "To jsem já," řekl Petr a utřel si zpotené čelo. "Promiňte, že jdu pozdě."

"Pozdě, ale přece," řekl Vláša. "Posaď se, Petře, a řekni všechno, co viš."

"Jsem členem Klubu přátel mimozemských bytostí při Svazu pro spolupráci s armádou v Přibání," začal Petr, usadiv se na okraji poslední volné židle. "Rozhodli jsme se v podmínkách Přibáně rozvinout některé ideje programu CETI. Postavili jsme malou rádiovou stanici a její směrovou anténu zaměřili ke hvězdám. Na krátkých vlnách jsme po dobu několika měsíců vysílali taneční hudbu a jiné zábavné pořady. V posledním týdnu jsme upozorňovali i na Velký Galaktický Ples. Věřili jsme, že naše hudba zaujme spíše než bizarní chemické vzorce a bezduché a nezáživné fyzikální poučky."

"A měli jste pravdu," přikývl Vláša. "Pokračuj, Petře."

"V poslední době, nevím, jak se to mohlo stát, jsme rovněž vysílali na frekvenci našeho okresního vysíláče. Tak se stalo, že někteří z vás slyšeli Velký Galaktický Ples propagovat v rozhlasu."

"Nu," zvažněl Vláša, "tato otázka je nesporně zajímavá a jistě na ni dojde řada na některém z našich příštích zasedání. Dnes nás však spíše zajímá něco jiného, a sice, jak pokračovat v přerušném plese a jak předat mimozemšťany příslušným orgánům. Můžeš nám, Petře, říci, jaká je tam dole atmosféra?"

"Atmosféra?" podivil se Petr. "Nevím, o čem mluvím. Dole je přece ples!"

"Počkej, teď ti nerozumím," pohlédl na něj Vláša překvapeně. "Chceš říct, že ples normálně pokračuje?"

Petr se rozhlédl po přítomných. "Hotovka," řekl.

Kresba Steven Fox

"Já ti ukážu, ty bestie zelená, ty zrůdo tykadlovitá, ty šestivokej neřáde!"

"Proboha Šárko, co to vyvádíš," zděsil se Vláša, když spatřil rozrušenou galaktickou princeznu, "chceš vyvolat meziplanetární konflikt?"

"To je jenom Šarlota," vydechla Šárka, "ona mi totiž závidí, že jsem šla za Barbarellou, zatímco ona šla za malé zelené mužíčky."

"Ty mrcho," řičela vztekla Šarlota, "jsem zvědavá, co řekne starý Řídek, až uslyší, co sis nechala líbit od těch vetřelců!"

"Zavídiš, víd!" zasmála se Šárka. "Zmiz, ty slepičí prdelko!"

"Myslím," řekla Jana, "že tu my, Výbor, nemáme co pohledávat."

"Naopak," řekl Vláša, "ale momentálně jsou před námi důležitější úkoly. Pojďme!"

"Přátelé," řekl Vláša do mikrofonu. "Dovolte, abych vám na chvíli přerušil zábavu."

Hudba utichla a sálem proběhl vzrušený šum. "Co je?" vykřikl kdosi Hlízovým hlasem.

"Přátelé," pokračoval Vláša, "ukázalo se, že jsou mezi námi vzácní hosté z jiných planet. Dovolte, abychom je tu mezi námi přivítali."

Potlesk, volání, haló.

"Přátelé," mluvil dále Vláša, "rádi bychom se s vámi seznámili. Rádi bychom s vámi pobesedovali. Řekněte nám každý něco o sobě, o své zemi, o tam, jak žijete. Ty Jano," otočil se od mikrofonu, "buď tak hodná a zapisuj."

Jana přikývla a vytáhla z kapsy bloček. V sále se rozhostilo ticho.

"No tak, přátelé," pobízel Vláša, "co nám řeknete? O nás už toho víte dost a nedivte se, že i my chceme vědět něco o vás."

"My chceme muziku!" vykřikl někdo.

"Uděláme to jinak," řekl Vláša, "nejlepší bude, když půjdte sem na podium, k mikrofonu. Toto je mikrofon," ukázal. "A nahoru půjdte vy, vy a vy," ukázal.

Konečně! Na podium se vypotácela tři monstra.

"Nejdřív se představíme," řekl Vláša. "Kdopak jste třeba vy?"

"Co je ti po tom," řekl srstnatý chobotnatec a spojitě se změnil v chobotnatého srstnatce.

"Já jsem XXX," odeslalo pavoukovité stvoření telepaticky.

"Já jsem Hlízek," řekla rosolovitá koule.

"A my jsme lidstvo," řekla Jana, zmámená velkolepostí okamžiku.

"Ty plš," připomněl jí Vláša. "Ano, my jsme lidstvo," obrátil se zpět k mikrofonu. "A jako lidstvo jsme urazili už velký kus cesty. A nebyla to vždy snadná cesta! Vždyť podíváme-li se do historie lidské společnosti..."

"My chceme muziku," řekl chobotnatý srstnatec a změnil se nazpátek.

"... a tak váš jménem všeho lidstva vyzývám: odevzdejte nám svá tajemství!"

Vláša skončil svůj poněkud delší projev a otočil se na Janu. "Máš to?" zeptal se.

Jana zírala na XXXa, který se už po několik minut svíjel v hrozných křečích a teď přestal.

"Co je s ním?" zeptala se polekaně.

"Asi je po něm," řekl chobotnatý srstnatec. "Pustíte nám tu muziku, nebo ne?" otázal se výhrůžným tónem.

"Měli bychom," špitla vyděšená Jana. "Petře, pusť jim desku s Michalem Davidem, ať vidí, že nemáme nepřátelské úmysly."

"Ne," řekl Vláša rozhodně, "ať nejdřív řekne, jak léčit rakovinu, a pak teprve bude Miša David."

"Rakovinu? Budiž!" Srstnatý chobotnatec vylovil z jednoho chobotu protáhlý kovový předmět.

"Bomba!" vykřikla Jana.

"K zemi!" zavelel Vláša a šel příkladem napřed.

"To je kapesní vševěd," objasnil chobotnatý srstnatec. "Rakovina, kterou chcete léčit, se vyskytuje v systému Erakis. Je na vysokém stupni civilizačního vývoje a dovede se léčit sama. A teď chci muziku!"

"To ale není odpověď na mou otázku," namítl Vláša, opíraje si kolena.

"Jak chcete," řekl srstnatý chobotnatec. "Skončíme to. Mějte se. Hoší," zavolal do sálu, "jdeme já a já."

"Ale to nejde!" zvolal Petr zoufale. "Počkejte," řekl a rozběhl se ke gramofonu.

"Strčte si za klobouk ty vaše písničky!" volal chobotnatý srstnatec. "Jdeme na třetí oběžnici páté oběžnice druhé oběžnice Vegy. Tam je to o hodně lepší!"

"To snad není pravda!" vykřikla Jana. "Vy si letíte na nějakou oběžnici nebo co a nám ani nic neřeknete, nic neporadíte!"

"Vy snad chcete ještě něco vědět?" podivil se chobotnatec.

"No," zaváhala Jana a bezradně se rozhlédla, "já vlastně nevím."

"Počkej," odstrčil Vláša Janu, "řekni, co je smyslem života?"

"No přece disko!" vykřikl chobotnatý srstnatec, zavlnil se a zmizel.

Když se Vláša probral z bezvědomí, byla už zábava opět v plném proudu. Petr seděl za aparaturou, Jana se zasněně opírala o podium a ostatní se vesele točili po parketu.

"A co já," zeptala se rosolovitá koule, "mě se na nic nezeptáš?"

"Poznávám tě, Hlízku," řekl Vláša chmurně. "Jsi provokatér a tvůj otec byl kulak."

"Chm," zasmála se koule, "tak to když jsem na tom tak špatně, mohl bych snad aspoň dostat odměnu za nejlepší masku, ne? Ostatní na to, zdá se, kašlou."

"Odměnu si odnesl Paželv," řekl Vláša unaveně. "Omylem. Jestli chceš, vezmi si jeho projektor, který tu zapomněl. Necháš ho ležet!" zařval.

"Vždyť jsi mi říkal," namítla koule.

"Zmiz, Hlízku," zasyčel Vláša, "bojím se, že budu muset poslat hlášení na okres."

"O Hlízkovi?" podívala se Jana.

"Ale to ne," zasmál se Vláša nevesele. "Na toho stačíme sami. Mám na mysli ty příšery," ukázal rukou na pozůstatky XXXa.

Ještě několik slov k autorovi. Železného medallónek praví, že pracuje v pražském Výzkumném ústavu matematických strojů. Seznámil jsem se s ním v září 1983 na jednom ze zakládajících mitinků klubu Spectra. Mám-li být upřímný, nijak zvlášť tam na mne tehdy nezapůsobil, zakladatelé klubu tam na sebe tehdy volali a pokřikovali

"No to jo," přikývla Jana. "To bude zase papírování," vzdychla.

"Což o papírování, to by nebylo," řekl Vláša. "Horší je, že se nám to tu tak vymklo z rukou."

"To přece není naše vina," namítla Jana.

"To ne," souhlasil Vláša, "ale kdovi, jestli to na okrese pochopí. Bojím se, abychom neztratili jejich důvěru."

"Hm," zahloubala se Jana, "a co chceš dělat?"

"To nevím," odpověděl Vláša. "Čert nám byl ty potvory dlužen!"

"Co se vám nelíbí?" vnikl se do hovoru Petr, který přiběhl od gramofonu. "Jsme první představitelé lidstva, kteří navázali styk s mimozemšťany. To je hotovka! Víte, jak budeme slavní?"

Jana nejistě pohlédla na zamračeného Vlášu.

"Slavní už jsme," odsekl Vláša, "už i v rádiu o nás vysílali!" Petr zrudl. "To jsem ti přece vysvětlil, ne?"

"Tak," souhlasil Vláša sarkasticky, "vysvětlil. Nelegální rozhlasová stanice. Moc prima vysvětlení. Na tvém místě bych o navazování styku moc nemluvil!"

"Nojo," namítl Petr a utěl si z čela pot, "ale jinak to nejde. Jak jinak by se mimozemšťani dověděli o Velkém Galaktickém Plese, než z rozhlasu?"

"Viš," probral se Vláša z hlubokého zadumání, "třeba se to vůbec nedověděli. Třeba tu vůbec žádní mimozemšťani nebyli."

Petr s Janou na něj udiveně zírali.

"Nevím, jestli jste si toho taky všimli," rozvíjel Vláša dále své úvahy, "ale ti - takzvaní - mimozemšťani, vyváděli jako úplný kreten! Slyšeli jste to, ne? Pořád jen disko, muzika a bezduché řvání. Copak takhle se chová představitel vyspělé civilizace? Mimochodem, Petře, dochází ti deska, měl bys ji vyměnit."

"Hm," namítla Jana, když Petr odešel, "ale vždyť vypadali úplně jako typičtí mimozemšťané!"

Vláša se usmál. "To ale, Jano, nemůžeš říct. Vždyť ty přece nevíš, jak vypadá typický mimozemšťan! Já jsem si ale naopak všiml něčeho jiného. Ten jeden z nich - no ten, co tady tak hloupě žvanil na podium, vypadal úplně jako Pištělák z přibánské průmký!"

Jana pochybovačně kroutila hlavou. "Pištěláka neznám," řekla, "ale asi máš pravdu. Jenomže co s nimi," ukázala do sálu, "všichni asi Pištěláka nepoznali."

"Na nich nezáleží," řekl Vláša rozhodně, "do zítřka stejně na všechno zapomenou. Ale jsou tu jiné věci, dodal a pohlédl na bývalého XXXa. "Dohlédni chvíli na Petra, musím si ještě něco zařídit."

Na dvorku svítila jen jedna opuštěná žárovka, ale popelnice stojící u oprýskané zdi bylo vidět docela dobře. Dvě byly plné, ve třetí bylo naštěstí ještě trochu místa. Vlášovi se ulevilo, když se zbavil obtížného břemene.

"Petr brečí," oznámila Jana, zjevivší se náhle ve svitu žárovky.

"Není to poprvé ani naposled," přikývl Vláša, "taky mi není do zpěvu, ale život se s námi nemazlí."

"Škoda," zatesknula Jana, "těšila jsem se, že budu slavná."

"Všecha sláva polní tráva," poučil ji Vláša vesele. "Musíme stát oběma nohama pevně na zemi."

Janiny oči zasvítily ve tmě.

"Když já bych tak chtěla letět ke hvězdám," zašeptala snivě a toužebně se zaklonila.

"Poletíme, určitě poletíme." Vláša se na ni usmál. "A když ne my, tak naše děti určitě," dodal a zabouchl víko popelnice.

Kresba Steven Fox

Další povídku dnešního čísla napsal Ivan Adamovič, jediný z českých SF autorů, který má stejné iniciály jako Isaac Asimov. Pro ty z vás, kdo ho znají pouze prostřednictvím jeho článků a povídek, bude zřejmě překvapivým zjištěním jeho neuvěřitelných osmnáct let. O jeho medailony anglo-amerických autorů SF je obrovská poptávka. Ivan totiž kromě originálních paperbacků přelouskal také slušnou řadu teoretických knížek o sci-fi, takže může na počkání posloužit informaci, co o dotyčném bombardákově prohodili tu Wollheim, tu Ackerman nebo Lundwall, což v textu vypadá velmi pěkně. Kromě

esejů a životopisů také překládá z angličtiny (táhne k fantasy) a zkouší psát kratší povídky, z nichž první mu otlakl v Sedmáctce plonýrů a ve Světě socialismu. Někdy mě to docela děsí, když vidím, co všechno Ivan zvládne. Letos maturoval, ale na jeho SF plánech to nebylo nijak znát. Je docela možné, že stlačuje čas za pomoci některého dábeleského Ballardova, Tennova, Heinleina nebo Aldissova vynálezu.

Povídka Sídlo bohů rovněž nevyznívá jednoznačně, což umožňuje čtenáři domýšlet si. Prosím, domýšlejte.

SÍDLO BOHŮ

IVAN ADAMOVIČ

"... Na Olympu se pak slavila slavná svatba. Všichni bohové se na ni sešli. Jedli božský pokrm ambrosii, pili nektar a Múzy jim při hostině líbezně zpívaly."

Učitel Odysseus zmlkl, s obřadní opatrností zavřel tlustou zežloutlou knihu a rozhlédl se po tvářích svých posluchačů.

Ozvěna starcova hlasu zvolna doznívala pod klenbou jeskyně, ale děti stále mlčky seděly na kamenech a dívaly se bez hnutí do ohně. V jejich široce rozevřených očích poskakovaly jeho zmenšené plaménky.

"Chápu vaše dojetí," přerušil Odysseus prodlužující se ticho.

"I já jsem byl ohromen, když jsem byl ve vašich letech a poprvé jsem slyšel číst knihu. A kniha si účtu opravdu zaslouží, vždyť je to hotový poklad. Jak jinak bychom se dozvěděli o dávných dobách ještě před Velkou Změnou? Z těchto prastarých listů k nám promlouvá historie. Pravdivé a nezkreslené. A kromě toho, kniha nám dává jména a my víme, kdo jsme. "Možná," rozhlédl se po dětských tvářích, "že právě někdo z vás bude mít to štěstí stát se Učitelem a dál hlásat její pravdu."

Tato představa podnítila mezi chlapci živé debaty o tom, kdo má největší šanci stát se Učitelem.

"Konec hovorů," přerušil je Odysseus. "To si řeknete po konci hodiny. Nyní prověřím, jak jste byli při dnešním čtení pozorní."

Děti zakly a každý se snažil tvářit se co nejméně nápadně, aby si ho Učitel nevšiml.

"Kdo mi povi," protáhl Učitel potěšen náhlým tichem, "kde najdeme v knize první známky Změny?" Na začátek dal lehkou otázku, aby dal možnost i těm nejslabším žákům. Zvedly se čtyři ruce.

"Tak, Prótee, spust," vybídl zavalitého chlapce, který seděl kvůli své zvýšené tloušťce v řeru v poslední řadě.

Próteus vstal a začerveněl se, jako vždy, když se na něj dívaly lidi.

"První známky Změny se projevily na Kerberovi - měl tří hlavy, na Sfinx - měla lidskou hlavu, lví tělo a ptačí křídla a na Sirenách s ženskou hlavou a ptačím tělem," vychrlil ze sebe.

Ostatní ruce klesly.

"Správně, Prótee, po hodině si tu pojď vyzvednout červený oblázek," pochválil ho Učitel. "Ale na někoho Próteus zapomněl. Kdo ví, či jméno tu nezapadlo?"

Děti věšely hlavy, předstíraly úporné přemýšlení, ale nepřišlo jim se nikdo.

"No přece Kyklop - měl jenom jedno oko!"

Žáci začali horlivě přikyvovat, jako kdyby již měli správnou odpověď na jazyku.

"Ano, děti. I tyto čtyři postavy - a příští hodinu si probereme další dvě - byly zmutovány ještě před sestoupením do podsvětí a Velkou Změnou. Dodnes si naši učenci kladou otázku, proč tomu tak božové chtěli, ale nepodařilo se odhalit žádné uspokojivé vysvětlení. Snad měly tyto bytosti působit jako věrozhodné nových dob, možná přicestovali z naší doby do minulosti Cestou času. . . Nevím. Vždyť i dnes ještě neznáme Cestu času natolik, abychom se po ní dostali přes Velkou Změnu."

Mars Učitele neposlouchal. Hleděl se zalíbením na Uniny dlouhé kovové modré vlasy a nahá ramena. V září plamenů dostala její pokožka barvu zlata. Pohládl ji myšlenkou. Otočila se a zářivě se na něho usmála. Mars jí usměv vrátil. V tom uslyšel, jak Učitel vyslovil jeho jméno. Vstal a rozpačitě bloudil zrakově po obličejích ostatních, aby zjistil, proč jej Učitel volá.

"Ptal jsem se, Marsi," opakoval Učitel přísným hlasem, "jak říkali muži, který přinesl lidem oheň. Nebo to snad byla žena? Zdá se, že tě momentálně ženy zajímají víc, než výklad dějin."

Třída se zasmála a Učitel hrozivě sraštíil obočí.

Mars marně lovil v paměti tázané jméno. Příběh znal, ale na jméno si ne a ne vzpomenout. Zbystřil pozornost, ale nezachytil žádnou myšlenku kamarádů, která by mu napověděla. Učitel každou nápořku přísně hlídal. V tom se mu konečně v hlavě vynořilo hrdinovo jméno.

"Prométheus," vyrazil ze sebe ve chvíli, kdy už Učitel otvíral ústa.

"To byla doba. Správně, byl to Prométheus. To on s nasažením vlastního života ukradl bohům pro lidi oheň, aby šířil světlo a teplo. Jaké však bylo Prométheovo druhé jméno, Marsi?"

"Nevím, pane Učiteli," zašeptal zkroušeně chlapec.

"Neříkej mi p a n e Učiteli, Marsi. O Panovi se budeme učit příště, byl to také jeden z předčasně zmutovaných a pak by se vám jeho jméno pletlo s tímto archaickým oslovením. Posad se Marsi. Tak kdo ví, jaké bylo Prométheovo druhé jméno?"

V jeskyni bylo ticho. Pak někdo špitl jakési jméno.

"Ano, správně, kdo to řekl?" otázal se Učitel.

Vstala Una.

"Výborně, Uno, zopakuj to pro všechny nahlas."

"Fermi," řekla Una a zarděla se, protože nebylo zvykem, aby děvčata měla větší vědomosti, než chlapci.

"Dobře si to zapamatujte, děti. Prométheus Fermi přinesl lidem světlo. Velké světlo. Mnohem větší, než je tento oheň. Tak říkají legendy. Můžeš si sednout, Uno. Po hodině si přijď pro modrý oblázek." Chytrá holka, pomyslel si Učitel. Z té něco bude. Zanedlouho zemře stará Héra. Navrhnou v Radě, aby její jméno dostala Una.

Zpozoroval vztyčenou ruku. Hlásil se Midas, ctižádostivý chlapec v učení i ve sportovních hrách. Je to nejlepší žák ve třídě, řekl si Učitel. Má největší šanci převzít mou funkci. Ale to má zatím čas. Hlas mi ještě slouží a písmena dosud přečtu.

"Co si přeješ, Midasi?"

"Učitelí, kde vlastně leží Olymp, sídlo bohů?"

"Děkuji ti, Midasi. To bych dočista zapomněl vyložit. Olymp, děti, není žádné konkrétní místo. Nikdo přesně neví, kde se nachází - kdesi v prostoru a kdesi v čase. Od Vyjití z podsvětí se lidem dosud nezjevil. Vypráví o něm jen kniha a ty nejstarší legendy. Naposledy byl prý viděn právě v období Velké Změny. Tehdy se lidem zjevil v celé kráse za ohlušujícího hřmotu a světla. Byl to jistě monumentální pohled. Nejvíce se Olymp podobal gigantickému stromu, nebo houbové, jejíž noha vyrůstala ze země a tyčila se do výšky mnoha tisíců sáhů. Na vrcholu se rozšiřovala v mohutnou korunu a tam . . . na tom vrcholu . . . tam doazdista sídlili bozi.

"Já Olymp nikdy nespáttil," povzděchl stařec. "Ale pevně věřím, že vám se to jednou podaří."

Nevím, jak tahle pointa působila na vás, ale když jsem ji já četl poprvé, ihned se mi vybavily fotky a titulky z novin a časopisů těsně po válce, všechny ty úvahy o "čistě" zbraní a všechno to přilpíté opoření smrti na úrovni, smrti skoro bez bolesti, která přijde než bys řekl švec. Je zajímavé, jak se do takové nálady strefil člověk, který o atmosféře téhle doby nespíš vůbec nic nevěděl. Jsou věci mezi nebem a zemí . . .

V minulém čísle jsme slíbili, že se vrátíme k ptačímu cyklu Josefa Pecinovského, a tímto náš dluh autorovi ze Štětí plníme. Celý cyklus, který je zatím dosud v rukopise a měl být vydán nakladatelstvím Albatros (zřejmě mimo některé méně vhodné povídky pro děti, jednu z nich otiskujeme), čítá více než desítku povídek a je napsán roztomile šroubovaným jazykem, který se nám tolik líbí u románů ze staré dobré Anglie: řekne-li třeba služebná lorda Cradstocka klepajícímu Sherlocku Holmesovi "Obávám se, že pán není doma," vypadá to jistě lépe a příjemněji, než když si představíme, co by dotyčná zřejmě odsekla dneska. Kromě toho Pecinovského moc nezajímá logika a s rozkoší vyvrací vědecké zákony, takže se můžeme dočíst dedukce takového typu: "Že by ten pták byl vybaven černou

dírou? Ale pak by musel být tak těžký, že by se bez problémů propadl podlahou až do sklepa." (Otázka paralelních světů vyřešena). Nebo: "Vím jen tolik, že perpeřák mobilní byl dlouhá léta považován za tvora, který v základech vyvrací první termodynamickou větu." (Jak dokázat Darwina). Nebo: "Mám tu dokonalé hnací zařízení, mám tu zdroj nejen energie, ale dokonce i zdroj hmoty." (tamtéž). To vše doplněno bohupustým a zároveň roztomilým žvaněním obou hlavních protagonistů, geniálního ornitologa Václava Nováka a jeho přítele pilota Pelce, takže je v knize nutné říci třeba namísto obyčejného "Proč?" takovouhle šroubovnicí: "Z čeho usuzuješ na tento pro mne dosti překvapující fakt?". Atd.

Pecinovského povídky mají styl, mají myšlenky a líbí se mi. Dobrou chuť.

○ INTIMNÍ ŽIVOTĚ ZÁDRUHY ZPĚVNÉ

JOSEF PECINOVSKÝ

HLEDÁM VHODNOU SAMIČKU PRO udržení chovu, pro svého dvouletého samečka zádruby zpěvné, s čistým rodokmenem. Výhodné podmínky. Zn.: Dohoda jistá - 57QR.

Archibald Smith, 96 North Street, 5526 Auckland, New Zealand

Ornitologické rozhledy 23. května

Vážený pan
Archibald Smith
96 North Street
5526 Auckland

V Praze dne 26. května

Vážený pane Smith,
odpovídám na Váš inzerát z Ornitologických rozhledů ze dne 23. t.m. Oznamujete, že vlastníte samečka zádruby zpěvné schopného přípuštění. Náklady na inzerování jste si ovšem mohl ušetřit, kdybyste tento skvělý odborný časopis četl pečlivěji. Pak by vám jistě neuniklo, že jsem o týden dříve inzeroval, že hledám vhodného partnera pro svou samičku téhož druhu. Nu, jsou to Vaše peníze. Zašlete, prosím, kopii rodokmenu, chci si být jist čistotou plemene. Dále mi, prosím, sdělte podmínky, za kterých miníte celou akci uskutečnit.

S pozdravem Chovu zdar

Václav Novák
Panenkova 9
180 00 Praha 8
Československo

Vážený pan
Václav Novák
Panenkova 9
180 00 Praha 8

Dear Mr. Novak,
odepisuji Vám na Váš dopis ze dne 26. května. V příloze Vám poskytnu kopii rodokmenu svého samečka zádruby zpěvné a účet na šest dolarů. Za tyto peníze mi byli ochotni v příslušné instituci tuto kopii zhotovit. Já sám si ovšem podobné náklady ušetřím a nebudu Vás žádat o kopii rodokmenu Vaší samičky, nepředpokládám ani, že byste něco podobného měl. Za přípuštění nežádám nic než jedno zdravé mládě, a to samičku, hodlám na Novém Zélandě založit chov. Odpovězte obratem, zda s těmito podmínkami souhlasíte.

S úctou

Archibald Smith

V Praze dne 10. června

Vážený pane,
Váš dopis jsem sice obdržel v pořádku, ale musel jsem si proň dojet (osobně!) na poštu. To jsem ještě netušil, že v rozverné gigantomanii pořizujete trojrozměrné kopie rodokmenů, ale budiž. Kdybych byl tušil, že jste tak pošetilý, nebyl bych vás o takovou samozřejmost, zcela obvyklou u chovatelů vzácnějších druhů, žádal. Odesílám Vám jedenáct korun šedesát haléřů jako náhradu za Vámi účtovaných šest dolarů, přesně podle oficiálního kursu. Jednu samičku z vylihnutých mláďat Vám pochopitelně mohu poskytnout, pokud ovšem ten Váš sameček bude natolik potentní, aby se vůbec něco vylihlo. Sdělte obratem, kdy se dostavíte do Prahy.

S úctou

Václav Novák

VACLAV NOVAK PANENKOVA 9 PRAHA STOP NEVIM PROC BYCH MEL LETAT DO PRAHY STOP PODROBNOSTI SNAD MUZEME DOHODNOUT PISEMNE NEBO TELEFONICKY STOP SMITH STOP

V Praze dne 15. června

Vážený pane,
měl jsem za to, že všechny podrobnosti jsou dohodnuty. Pokud ovšem je Vám zatěžko cestovat, jsem ochoten přiletět za Vámi až do Aucklandu, ovšem jistě chápete, že následná cesta zpět s březí samičkou bude nákladná, protože si budu muset najmout soukromý raketoplán, aby plody neutrpěly újmu. Pak ovšem pochybuji, že bych Vám z následků chovu mohl poskytnout zdarma byt jen jediné mládě.

S úctou

Václav Novák

Auckland June 21st

Vážený pane Nováku,
začínám mít pochybnosti o Vaší odborné úrovni. Když jsem dostal na inzerát Vaši odpověď, byl jsem značně potěšen tím, že mi odepisuje odborník právě ze střední Evropy, to jest přímo protinožec, a že s připouštěním nenastanou žádné problémy, protože odpadne veškeré cestování. Ale teď vidím, že byste svou zádruhu nejraději rozmnožoval odporným tělesným stykem, což je způsob, který tento progresivní druh opustil už před pěti milióny lety. Otevřete laskavě Velkou encyklopedii ptáků, díl dvaadvacátý, a na straně 1086 si přečtete několik zajímavých údajů. Přesto se domnívám, že bude lépe, poučím-li Vás osobně. Pochybuji totiž o tom, že tuto publikaci doma máte. Zádruha zpěvná se na domovské planetě rozmnožuje při hromadném tahu samečků k jižnímu a samiček k severnímu pólu. Při masovém kontaktu dochází ke skupinovému rozdráždění samečků i samiček ve shodnou chvíli a k následnému vyslání sexuálního vlnění od jižního pólu k severnímu ve směru pohlavních siločar. Poté již jen samičky zahnízdí a po několika týdnech vyvedou mláďata. Protože k tomuto gigantickému tahu zatím z objektivních příčin nemůže na naši planetu dojít, budem nuceni naše zádruby dráždit individuálně. Prokázalo se totiž, že polární tah není nutný, a to poté, když došlo k neočekávané graviditě samiček v zoologických zahradách. Rozptyl siločar je prokazatelně větší než dva tisíce kilometrů, proto může k aktu dojít na místech, která běžně obýváme.

S úctou

Archibald Smith

V Praze dne 28. června

Vážený pane,
omlouvám se za svůj omyl, běžnou poštu za mne vyřizuje robot a došlo k záměně korespondence na Nový Zéland a na Jamajku. Navrhuji, aby k oplodnění došlo 7. července tohoto roku v 17.00 světového času. Samičku budu mít k aktu náležitě připravenou. Neopomeňte jaksepatří vzrušit svého samečka,

Václav Novák

VACLAV NOVAK PANENKOVA 9 PRAHA 8 STOP S NAVRZENYM TERMINEM SOUHLASIM STOP SAMICKU NADRAZDETE STOP IZOLUJTE JI OD Vlivu OSTATNIHO PTACTVA SYSTEMU SIRIUS POKUD NEJAKE CHOVATE STOP SMITH STOP

Pane!

Domnívám se, že náš experiment nedopadl úspěšně. Izoloval jsem svou zádruhu přesně podle pokynů uvedených v literatuře (Vaše rady jsem pochopitelně považoval za zbytečné). Deset dní před připuštěním jsem ji krmil výhradně alkalickou potravou a choval v naprostém tichu. V době aktu se teplota pohybovala kolem tří set Kelvinů, atmosférický tlak dosahoval hodnoty devíti set devadesáti čtyř hektopascalů a relativní vlhkost nepřesáhla čtyřicet šest procent, takže přírodní podmínky zcela odpovídaly povětrnostním podmínkám na polích v systému Síría v době hromadného páření.

V 17.00 kritického dne jsem samičku pečlivě pozoroval a průběh jejího chování při koitu mám dokonce zaznamenaný na pásku. Jednu kopii příkládám, abyste viděl, že žádné vlnění nebylo u mou samičkou přijmuto. Nejenže nedošlo k defloraci, ale ani k žádnému následnému vzrušení, natož pak ke kýženému orgasmu. Pochopitelně pak do dnešního dne nesnesla jediné vejce, což je ovšem důkazem totální impotence vašeho samečka či snad dokonce Vaší neshopnosti.

Oznamuji Vám proto, že další experimenty o rozmnožení zádruchy zpěvné prostřednictvím Vaší osoby přestávám považovat za reálné a tímto okamžikem je přerušuji, protože ode dne, kdy k aktu mělo dojít, je samička silně rozrušená, nežere a viditelně chřtá. Všechna čtyři křídélka má smutně svěšená a sotva se drží na bidýlku. Pokud zahyne, budu Vás žalovat o náhradu škody. Ztratila také své pestré zbarvení a je zcela nezdravě zelená. V každém případě Vám pošlu proclení účet za zvěrolékaře.

Novák

Mr. Novák, Auckland July 23rd
není všechno tak jednoduché, jak Vy se domníváte. Důkazem budiž záznam, který jste mi zaslal. Sám jste navrhl provést experiment v 17.00 světového času. Souhlasil jsem s tímto termínem, přestože jsem musel budit samečka brzy ráno, což se neobešlo bez potíží, ale co bych pro úspěch celé akce neudělal. V přesně stanovenou dobu také můj sameček vyslal v souladu s přirozenou vysokou potenci Vámi požadované sexuální vlnění, které při předpokládaném rozptýlu na plochu deset tisíc hektarů muselo dosahovat hodnoty nejméně dvanáct set spermií na čtvereční metr za sekundu. Po dobu ejakulace jsem samečka držel na klíně a předepsaným způsobem dráždil. Ovšem Vy jste opomněl jednu závažnou skutečnost: V letním období uplatňujete ve Vaší zemi letní čas, a proto jste měl samičku uvolněnou přesně o jednu hodinu dříve. Proto za škody, na které mě upozorňujete, nemohu v žádném případě převzít odpovědnost. Tyto jsou nepochybně způsobeny Vaší nedostatečnou péčí a špatným zacházením s ptáky. Doufám, že o Vás slyším naposledy.

Smith

Pane!
Převzal jsem před chvílí Vaš dopis plný invektiv a jsem jaksepatří rozhořčen. I kdybyste měl pravdu v tom, že jsem se zmýlil o jednu hodinu v časovém rozpočtu, na výsledek experimentu by to nemělo žádný vliv, protože jsem s Vaší neschopností předem počítal a měl jsem samičku nadřážděnou už dvě hodiny před sedmáctou hodinou a držel ji v aktivitě ještě dvě hodiny poté, celkem tedy po dobu čtyř hodin. V tomto značně objemném časovém intervalu by se jistě našla skulina, během které mohl ten Váš impotent alespoň jednu vlnu vyslat. Ale co je nejhorší. Moje zádruha zpěvná zahynula. Není to ovšem nic divného, protože se nedočkala očekávaného vyvrcholení aktu a pochopitelně to psychicky velice těžce nesla. Nebudu Vám náhradu škody účtovat, protože byste ji stejně nebyl schopen zaplatit. Předpokládám však, že se k experimentu propůjčili i další zákazníci a že se tudíž Váš sameček mohl jaksepatří vyřadit. Pokud Vám každý z chovatelů zasle jedno mladě, nebude pro Vás jistě problémem, když mi jedno z nich poukážete jako satisfakci. Jinak jsem spolu skončil.

Novák

P.S. Snad byste mi mohl poradit, jak mám tělíčko nebohé zádruchy odstranit. Krátce předtím, než vydechla naposledy, se pevně zakořenila.

"Jak co tomu říkáš, Oskare?"

"Co bych tomu říkal," pokrčil jsem rameny a odložil jsem objemný svazek korespondence včetně posledního ještě neodeslaného dopisu. Skutečně jsem vše přečetl jen s velkými obtížemi, protože Novákův rukopis vyniká především snižovou čitelností.

"To se dalo čekat. Jako obvykle zaujímáš ke zjevné nespravedlnosti neutrální stanovisko," namíchl se Novák. "Jsi pořád myšlenkami v kosmu a dění na naší planetě tě vůbec nezajímá. Copak nechápeš, že ten notvor Smith díky impotenci svého samečka zahubil mou převážnou zádruhu? Víš ty vůbec, kolik takový pták stojí?"

Trochu mě podcenil.

"Tak tohle náhodou vím, Václave. Pokud se nemýlím, tak jsem ti onu samičku přivezl se Síría já a dobře si vzpomínám, že jsem ji dostal od prodáváče nádvkem, když jsem zakoupil mičika svíjivého, který mě i s klecí přišel asi na dvacet pět korun."

Novák znejistěl.

"No, budiž, dejme tomu, že na Síríu to není vzácný pták, ale dopravou na Zemi se snad trochu prodraží. Ostatně mi není známo, že by zádruhu zpěvnou ještě někdo v Evropě choval, kromě mě malíčkovitě pochopitelně."

"V tom máš pravdu. Málokdo je takový šílenec, aby si něco tak ošlivého a vzhledem nápadně připomínajícího pavouka nasadil do domácnosti."

Urazil se.

"Zdá se, že se tvé ideály krásy nápadně odlišují od mých. Nebudu se s tebou přit, v tomto ohledu jsi naprostým laikem. Ovšem jako dávného přítele se tě tážu, co mám vlastně podniknout?"

"Ty si myslíš, že jsem právník?"

Novák se, patrně v zoufalství nad úrovní mého projevu, začal chytat stropu.

"Jak už ti mám jinak naznačit, ty kosmické trdlo, že mi máš přivést z nejbližší cesty novou zádruhu, a to nejlépe hned celý párek?"

"Níjak. Dobře jsem to pochopil, ale po invektivách, kterými jsi mne počastoval několik dní poté, co jsem ti přivezl třesníka žravého, jsem se zařekl, že už ti z kosmu nepřivezu jedinou zrůdu, i kdyby měla křídla ze zlata a polykala jenom ptačí zob."

"Ale no tak, Oskare, pro jednu bys snad mohl udělat výjimku?"

"To si ještě rozmyslím. Raději bych se vrátil k té korespondenci. Co tam píšeš o tom, že nějaký pták zapustil kořeny?"

"Uvádím pouze fakta věrně podle skutečnosti. Copak to nevidíš?"

Přejel jsem zrakově po místnosti. Spící svyblík řhavý, praskající soplík výbušný, hýkající popěvec poplašný, to byly nejvýraznější dominanty jeho domácnosti. Začlonu oškubávací mlsný třesník žravý. Na stolek vedle telefonu pěstoval Novák nějaký fikus. Robot Antonín předstíral práci.

"Žádnou zádruhu nevidím, ať už živou nebo mrtvou, natož takovou, která by zapouštěla kořeny," sdělil jsem příteli výsledek svého pozorování.

"A co je tohle?" ukázal právě na ten fikus vedle telefonu. Teprve teď jsem upozoroval, že ta zelenina neroste z květináče.

"Vypadá to jako fikus," podotkl jsem, "ale má to dost husté listoví ... Ovšem pokud se nemýlím, zádruha je pestrobarevná ... Tohle vůbec není pták!"

"A já naopak tvrdím, že tato rostlinka je mou zádruhou zpěvnou, která po neúspěšném pokusu o páření po několika dnech zezelenala a dnes ráno prokazatelně zahynula ... totiž nezahynula, ale ..." začínal se zamotávat do vědeckých myšlenek, "... prokazatelně přesla z říše živočišné do říše rostlinné. Křídla se šipovitě protáhla a vypuštěly z nich nejprve děložní a potom i pravé listy, z prstů i vratiprstů se staly kořeny. Zbytek těla se pokryl masivní kůrou. Dobře je zde patrné, že kořeny prorazily desku stolu a vinou se kolem noh ke koberci. Začalo to v osm ráno, teď jsou čtyři. Nevím, co s tím, a vůbec postrádám informace o tom, jak se něco takového může přihodit. Ve velké encyklopedii ptáků se o této zajímavé vlastnosti neoplovných zádruh nic neuvádí. Pravděpodobně to budou nežádoucí mutace v důsledku nepříznivého působení zemské atmosféry, ale stejně si myslím, že v tom má prsty ten Novozélandan."

Vstal jsem, abych si ten zázrak prohlédl zblízka. Musel jsem pořádně procvičit svou fantazii, než jsem rozhodl, že při velké snaze bych z té rostliny vyřezal samorožt vzácně se podobající představiteli třídy Aves.

Deska stolu byla zpuchřelá a telefonní přístroj stál poněkud nakřivo. V příhrádce pod horní deskou skladoval Novák letošní ročník Ornitologických rozhledů, z něhož patrně vyčetl osudný inzerát. Teď už z časopisu nebylo možné vyčíst nic. Jednotlivá čísla byla prošípaná kořeny skrz naskrz a nedala se od sebe oddělit, leda by Novák buď roztrhal časopis nebo rozřezal zakořeněného ptáka. Kořeny byly nepochybně původně čtyři, ale dole se většily a počet výhonků narůstal geometrickou řadou.

"Zdá se, že směrem vzhůru tak čile neroste ..."

"Žatím spíš tloustne," odvětil, "zejména kmen a spodní větve."

Názvosloví si bezostyšně vypůjčoval z rostlinné říše.

"A čím se to teď živí?"

"Je to zelené, předpokládám tedy, že řádně probíhá fotosyntéza. Pochopitelně to zalévám."

Projevoval strach o bytí svých miláček i tehdy, když se vyskytovaly v rostlinné formě.

Zazvonil telefon. Novák zvedl sluchátko. Na telefontě se objevil úplně cizí člověk. Bylo mu kolem padesátky, měl pleš a brýsko. V pozadí za ním čněl vysoko nad hladinou oceánu bílý útes, osvětlený stovkami reflektorů. Meziměstský oceánský hovor, tam je přece noc, že by to byl ...

"A, to jste vy, pane Smith," promluvil náhle Novák zvýšeným hlasem. "Vy máte ještě tu odvahu ukazovat se mi na oči?"

"A proč bych ji neměl mít?" divil se Smith. "Doposud jsem neměl příležitost udělat Vám něco zlého, to jen Vy jste pořád silně nervózní a soustavně čne z něčeho podezříváte."

"Taký že mám z čeho," odsekl Novák. "Právě jsem Vám sepsal dopis, který si určitě nestrčíte do vitřinky."

"Zakládám veškerou korespondenci," nechápal ten Anglosas obsah doslovně přeložené české narážky.

"Mergot, neskákejte mi do řeči. Tady Vám v tom dopise píšu, že moje zádruha po zásahu Vašeho ... impotentu zašla na těžkou psychickou poruchu!"

"Chcete tím naznačit, že chciplá?" divil se Smith.

"Jakých to užíváte vulgárních výrazů, Vy chovatelský analfabete!" rozhořčil se Novák. "Ne, nechciplá tak docela. Zakořenila se. Ostatně sám se můžete přesvědčit, pokud Vám to ovšem zrak dovolí," a ukázal na zádruhu zpěvnou, jejíž kořeny právě začínaly pronikat pod koberec.

"Cože, ona Vám zapustila kořeny?" vytréštil oči Smith a utřel si kapesníkem zpcenou pleš. "Ona Vám zapustila kořeny?" Chvilí jsem měl pocit, že roní slzy nad krutým osudem převráceného ptáka, pak ale bylo jasné, že se velice nahlas směje. "Ona mu ta samička zapustila kořeny! Ne, to snad není možné!" a dál už nebyl schopen slov, protože se zajíkal. Příslušný britský klid ho opustil, plácal se do kolen a kdyby mu to anatomická stavba těla povolovala, zcela jistě by se válel po zemi.

Novák byl jeho nespolečenským chováním silně pobouřen.

"Jak se můžete takhle chovat v tak tragickou chvíli. Vy spekulante s impotentními paptáky!" řval na něho, ale pochybuji, že ho Smith slyšel. Když se jaksepatří vyřádl, položil Novákovi otázku:

"Copak Vy nic nechápete?"

"Co mám chápat?"

"On neví, co má chápat!" dal se znovu do smíchu. "On neví, co to doma chová! Který blbec Vám tu zádruhu přivezl?"

Vyskočil jsem z křesla s vážným úmyslem zapojit se do hovoru, ale z objektivních příčin už k tomu nedošlo. Obrazovka vykazala nejméně dvacet šikmých červenomodrých pruhů, pak se obraz roztrhl, poskočil několikrát nahoru a dolů, Smith nejdříve ztloustil, až se podobal měchu, poté zhubl, až nebyl k rozeznání od žíhaly, a pak těleštěna pohasla dokonale. Ještě hodnou chvíli se však ozýval Smithův hlasitý smích, ale i ten postupně slábl, až utichl docela. Místnost se naplnila hlubokým tichem, které jen nesměle narušoval smutným hýkáním popěvec poplašený.

Novák chtěl položit sluchátko do vidlice, ale upadlo na zem. Když svůj pokus opakoval, spatřil, že vidlice je vyplněna zeleným šlahounem. Další pak obtáčel přírodní šňůru k telefonu. Zádruha zpěvná právě přerušila meziměstský hovor o zádruze zpěvné.

"Škoda," podotkl Novák. "Mohl jsem mu aspoň pořádně vynadat. Navíc je to pěkný nezdraváček, ale možná jsme se mohli dovědět něco nového." Třímal v ruce poškozenou šňůru. "Zdá se, že jsme dotelefonovali. Nevadí. Až se nám podaří vyřešit nesnáze se zádruhou zpěvnou, dám telefon opravit. Antoníne, veď to v paměti."

"No jo," odvětil bez příznaků nadšení robot.

Připadalo mi, že se ta podivná rostlina začíná rozrůstat rychleji, než by bylo zdravo.

"Co kdybys tu zrůdu vynesl ven," navrhl jsem Novákovi. "Zdá se mi, že začíná rozrůstat do parketu."

Novák se na mne zadíval pohledem, který zcela výmluvně naznačoval, že je zbytečné, abych ho tímto způsobem poučoval, protože má přesně totéž v úmyslu.

"Škody už tu bylo napácháno dost," řekl nakonec. Přistoupil k tomu monstře a chtěl je uchopit v místě, kde by člověk u pokojové rostliny běžného typu očekával květináč. Tento keramický výrobek však zádruha postrádala a tak Novák cirkuloval kolem stolu a pokoušel se uchopit tu pakýtku nejdříve levou a pak i pravou rukou. Čísela z něho obava, že by ji mohl sebemenším nešikovným chvatem poškodit natolik, že by pak skutečně zašla.

"Ukaž, dej to sem," řekl jsem, neboť jsem se na tu neschopnost už nemohl dívat. Uchopil jsem stvol a zabral. Bylo to, jako bych držel v ruce štok chmele. Zelen zašustěla, poddala se a nechala se zvednout do výšky necelého půl metru. Pak už to nešlo. Viděl jsem, že zvedám nejen tu parostlinu, ale i stolek s veškerým nepořádkem, který v něm byl obsažen a nemohl spadnout proto, že byl ke stolu bezpečně připevněn jak kořeny, tak i bludným šlahouny, které začínaly vyřážet po stovkách. Dále jsem pak zvedal koberec, k němuž byl stolek bezpečně přisát, i telefonní kabel, jehož nedilnou součástí v té chvíli byly kořeny. Ovakrát jsem cukl, ale bylo to zbytečné, navíc jsem ucítil na hřbetě ruku palčivou bolest. Zaklel jsem a položil to hovořící pátky. Obě paže mě pálily a naskakovala na nich růžová vyrážka.

"Kopřiva," oznámil jsem neradostný fakt a šel jsem se ošetřit speciální kosmetickou masťou ve spray, kterou jsem Novákovi věnoval pro případy, že by se chtěl věnovat domácímu kutilství a kterou již ostatně musel v mnohých případech použít.

"Nemohla by zádruha zůstat tady?" koktal nejistě Novák. Asi viděl v mé osobě odborníka na zakořeněné ptáky.

"Václave, nedráždí mě. Je to tvůj byt a je to tvoje zádruha. Když se necháš tím svinstvem sežrat, bude mi to vadit jen do té míry, že ti budu muset věnovat půl hodiny svého vzácného času při účasti na pohřbu a dvacetikorunu na věneček."

Než jsem se vrátil z koupelny, kořeny prolezly pod celým kobercem a vypučely pod prahem kuchyňských dveří. Jeden z nich se omotal kolem kovové nohy robota Antonína. Robot se podíval, co ho to lechtá, pak smotanou nohu pozvedl a trhl s ní. Pokus o setřesení nežádoucího šlahounu byl neúspěšný.

Novák to chvíli sledoval a pak řekl:

"Antoníne, vezměte tu rostlinu a přeneste ji na balkon."

Konečně začal trochu přemýšlet, naproti tomu se nezdálo, že by Antonín mnil mít velké pochopení pro pánovy příkazy.

"Především musím brát, pane, ohledy na svou vlastní bezpečnost," řekl robot v rozporu s druhým zákonem a zatřásl nohou silněji v bláhovém domnění, že kořen spadne. Ten se však zauzlí a zjevně se mu na kovové noze zalíbilo. Robot se ohnul, vzal slabý konec kořene do ruky, zručně jej odmotal a chtěl odhodit. Zbytečně. V tu chvíli mu již kořen omotal ruku a místo, které tak pracně osvobodil, byl obsazeno dalším.

"Za těchto podmínek," skřehotal robot, "odmítám plnit všechny další příkazy až do okamžiku, kdy bude veškerá vegetace odstraněna," a snažil se odmotávat kořeny. Jeho snaha však byla odsouzena k totálnímu nezdaru.

"Vypovídám poslušnost!" pronesl strašlivou větu. "Pud sebezáchovy mne nutí opustit tuto oblast," a vydal se na svizejný pochod ke dveřím. Novák ho sledoval s otevřenými ústy, ovšem jen do okamžiku, než mu něco podrazilo nohy. Koberec, na němž stál, se začal shrnovat ke dveřím pokoje, protože robot jej za sebou vlekl spolu s hustým pralesem kořenů, stolkem, telefonním přístrojem a desítkami vytržených parket. Asi dvacet klecí se zřítilo k zemi, a jejich obyvatelé se dali dilem do hlasitých protestů a dilem do zmateného poletování. Antonín se však nedostal dál než ke dveřím do bytu. Pak ho už rostlina udržela v tak dostatečném odstupu, že nedosáhl na kliku. Další šlahouny ho obrůstaly takovým tempem, že by se za to ani brečtan nemusel stydět.

"Rážné protestují proti chování rostlinstva vami vypěstovaného, pane," křičel robot. "Hlásím vám omezování mé osobní svobody, což je počinání ve styku s roboty přísně zakázané! Je zabráňováno řádnému výkonu mé funkce. Je narušována má psychická rovnováha!"

Rukama už nemohl hýbat.

"Pane, ta kytká mě žere," oznamoval Antonín. "Žádám vás, abyste ji ihned fyzicky zlikvidoval... zlikvidoval... kví..."

"To je nápad!" zvolal Novák, jako by byl nadšen tím, že se robotovi právě spálily pojistky. "Sekyrku!" Protáhl se mezi dvěma bujícími šlahouny, které dorůstaly do stropu, vběhl do laboratoře a za několik minut se vrátil se sekyrkou.

"Kde mám začít?" ptal se mě a tvářil se jako zkušený dřevorubec.

"Snad abys nejdříve zachránil robota," zauvažoval jsem při pohledu na džungli, která se kolem začínala rozrůstat. Novák se rozehnal sekyrkou a rozbil lustr. Podíval se na sekyrku, jakoby za to mohla ona, rozmáchl se znovu a řal. Nástroj se zabořil do dveří a Novák jej asi minutu dobýval ven.

"Nemohlo," konstatoval jsem. "Půjč mi to," a odebral jsem mu sekyrku, kterou ohrožoval bezpečnost osob, zvířat i věci.

Začal jsem do nejbližšího dost drzého stvolu. Čepel jím prošla jako nůž máslem.

"Takhle se na ni musí, na potvoru!" zvolal jsem. Odseknuť konec se ještě chvíli svíjel a pak toho nechal.

"Vždyť ji to bolí, Oskare," zakňoural Novák.

Neuvěřitelný maniak! Raději by nechal sežrat robota za pět tisíc než by nechal pojit už od rána chciplou zádruhu za pakatel.

"Chápu zcela tvé oprávněné rozhořčení, Václave, ale pokusil ses už zvážit něco o způsobu, jakým se budeme dostávat ven?"

Teď snad i on pochopil, že to rozrostlé monstrum nám zabranuje opustit byt normálním způsobem. Dveře byly prolezlé skrz naskrz a Antonín v tom houští nebyl téměř vidět.

Další rána sekyrkou, další kroutící se zbytek kořene. Další a další. Začínal jsem si proklestovat cestičku k robotovi jako mačetou.

"Oskare, podívej," vzdychl najednou Novák.

Ohlédl jsem se. Místo, kterým jsem se před chvílí prosekal, bylo zarostlé ještě bujnějšími výhonky než předtím. Byla to Sysifova práce. Navíc se ostří otupilo a nástroj byl k nepotřebě. Hledal jsem spásu. Teď už nešlo o to zachránit Antonína. Teď už šlo o život.

"Na balkon!" zavel tel jsem.
Prodrali jsem se houštím, v němž by za příznivých okolností bylo možno hledat houby. Průchod kopřivovým hájem by rozhodně napáchal méně zlych následků. Na balkoně byl už pěkný stín, záduha jej obrostla kolem dokola.

"Jak teď ven?" fnukal Novák.

"Spustíme se po šlahounech."

"Ale co moji ptáci, vždyť je to sežere!"

"Pořád lepší, než kdyby to sežralo tebe."

"Ne, to nemohu připustit!" a vrhl se opět dovnitř. Z obýváku se už dlouho ozývaly zlostné protesty s vyblíka řvavého, kterému záduha zpěvná nadzvedla klec až ke stropu. Třešník žravý, který si dvakrát do jednoho šlahounu zobl, další již odmítl jako nepoživatelné.

"Prokletý ornitolog," zavrčel jsem na adresu Nováka a chtěl jsem ho jít zachránovat. Tu jsem si ale povšiml, že se na balkoně povaluje jakási tlustá kniha. Byl jsem zvědav, co mi jítel v poslední den svého života čte.

Encyklopedie ptáků, díl dvaadvacátý. Kapitola záduha zjevná. Vrtel jsem nad tím hlavou a nelíbilo se mi to. Cože to čte? Obrátil jsem stránku. Záduha zpěvná, tady to přece je! Začel jsem se a text mne zaujal.

A pak jsem se dal do smíchu. Smál jsem se rozhodně víc než pan Archibald Smith. Ten Novák je ale idiot! Tady to přece všechno má, černé na bílé! Už jsem se uklidnil, věděl jsem, že bezprostřední ohrožení života už nehrozí, ale Novákovi vevnitř určitě dobře nebude... Tak proto tedy ty zmatky v dopisování s Aucklandem! Pěkný chovatel, plete si druhy

"Oskare, kvete!" jásal Novák.

"Dobře ti tak," odůtlil jsem. "Pojd raději ven, pokud ještě můžeš."

Doposud jasně zelené šlahouny začínaly odumírat, přesně podle odborného textu. Tak to by šlo, v klidu mohu očekávat Novákova příchodu. Z bytu se ozvala rána, potom druhá. Záduha uzrála a plody začínaly praskat.

"Fuj! Co je to?" slyšel jsem Nováka. "Tady něco odporně páchne, Oskare, pomoz! Tady něco smrdí!"

Literatura uváděla, že zápach skunka smradlavého je proti zápachu uzrále záduhy růžovou vůni.

"Já to nevydržím!" řval Novák. "To je hrůza, Oskare, pomoz mi, já nemohu ven. Já už to nevydržím!"

Viděl jsem ho oknem. Byl obrostlý záduhou dokonaleji než břečtanem a neměl si ani čím ucpat nos, protože byl nucen mít připázeno.

"Oskare, já smrdím," škemral. "Pomoz mi!"

"Vydrž, ještě puknou tři semena a pak snad budu moci jít vyvětrat," volal jsem na něho a vůbec jsem nenacházel odvahu jít za ním. Už jsem se ani trochu nedivil tomu, že se Archibald Smith smál.

Poslední tři rány, a pak šlahouny povolily. Novák se vyřítit na balkon a lapal po čerstvém pražském vzduchu. Šlahouny se stahovaly zpět, pouštěly všechno, co předtím uchopily a stáčely se do jakýchkoli chuchvalců, které měly tvar vypouklých disků. Byla to hnízda pro březí samičky záduhy zpěvné, která byla schopna pojmout patnáct až dvacet vajec. Bohužel dnes se hnízda svinula pouze platonicky, přestože byla dokonale impregnována speciálním plynem, který unikl ze semen. Žádné samičky tu nebyly, pouze jeden homosexuální sameček, kterého Novák považoval za samičku a nechal si ho oplodnit. Homosexualita některých samečků se ukázala na planetách v systému Sírta nejprve výhodná a během vývoje se z ní stala neprostá nutnost. Jakovito sameček vybaví holé polární pláně hnízdy, která kromě ochranné funkce navíc poskytují hodnotnou potravu pro odchovávaná mláďata, pokud nejsou sama schopna letu. Vznik hnízd je ovšem doprovázen zakořeněním samečka a přechodem přes rostlinnou fázi, právě tak, jak to před chvílí názorně proběhlo v Novákově domácnosti.

"A to si říká chovatel," popíchl jsem svého přítele, "nerozzná samičku od samečka!"

"A kdo mi tu záduhu přivezl a tvrdil, že veze samičku?"

"Pochopitelně, reprodukoval jsem ti jen to, co mi řekl prodáváč. Jsem snad já nějaký odborník na záduhy? Za odborníka se tu přece považuje někdo úplně jiný, a přitom si studuje memoáry o zcela jiném druhu! Vůbec se nedivím Smithovi, že se chystal puknout smíchy."

"Nech si své nechtuté poznámky. Člověk málem přijde díky tvé neschopnosti o život a ještě má poslouchat útoky proti vlastní osobě," rozhořčoval se.

"Někdo zvoní," oznamoval osvobozený robot Antonín.

"Hergot proč nejdeš otevřít?"

"Prosil bych více slušného zacházení, pane. Ostatně, to co jsem vám oznámil, nadále platí. Byla ohrožena má bezpečnost, je nutné seřízení. Do té doby nebudu vykonávat žádné práce."

"A kdo to tady dá všechno do pořádku?" zhroutil se Novák.

"Koukej makat, lenochu!"

"Trávám na přesném seřízení," opakoval robot a odpojil se.

"To je ovšem vzpoura!" hulákal Novák.

"Někdo zvoní," opakoval jsem po robotovi.

"Ještě ty mě provokuj," odsekl, ale šel otevřít. Klopýtal přes shrnutý koberec, shazoval poslední klice, které ještě neležely na zemi, rozšlapával již zbytečná hnízda záduhy zpěvné.

"Pane Nováku!" ozval se od dveří bas paní Loukotkové, jehož zabarvení nenechávalo nikoho na pochybách o jejím smýšlení. "Nezdá se vám, že vaše chování překročilo únosnou mez?"

Novák vydešeně couval před rozlícenou sousedkou.

"Dokud jste choval ptáky, tak to ještě jakž takž šlo, ti byli pouze hlasití, ale neobtěžovali. Ale teď jste si usmyslil pěstovat jakési smrduté kopřivy, a ty se ovšem ráčily vymknout vaší kontrole, pokud ovšem jste někoho takového schopen, a pronikly až do mé domácnosti, kde ovšem natropily pěknou paseku. Podám na vás pochopitelně žalobu, ale musím vás upozornit, že jestli se to bude ještě jednou opakovat, tak to bude skutečně naposledy, jinak..."

"Co jinak?" provokoval Novák, ale couval dál.

"Tohle," řekla a rozmáchla se. Novák nestačil uhnout a válel se na koberci, při pádu poněkud demoloval klec a pídívku osmahlou a rozdrtil další dvě hnízda.

Náhle se do okna vysunul požární žebřík a na něm stál robot s odznakem požární služby na hrudi. V rukou třímál proudnici, kterou z neznámých příčin mířil dovnitř, aniž by zde bylo stopy po ohni.

"Tak kdo vlastně z tohoto domu volal, že je zajat cizokrajným rostlinstvem a nemůže ven? Rád bych, kdyby mi někdo ukázal to cizokrajné rostlinstvo."

"To muselo být nahoře," ukázal jsem prstem o patro výš, do míst, která obývala paní Loukotková, protože zásah veřejných činitelů v tuto chvíli jsmé vůbec nemohl potřebovat. "Já nikam netelefonovala, vy sprostáku!" ječela Loukotková. "Vždyť mi ta pitomá kytky sežrala telefon!"

Požární robot na její argumenty reagoval tím, že nechal vysunout žebřík vzhůru.

"Máte tu pěkný nepořádek," dodal při odchodu. "Váš robot bude asi pěkně líný."

"Bodejž by se ti spálily okruhy," procedil odpojený Antonín.

"A kde vidíte, paní Loukotková, nějakou rostlinu?" otázal jsem se do obězní ženské, abych zpochybnil důvod její přítomnosti v Novákově domácnosti. Mrkala očima kolem sebe a nevěm, jestli chápal, že mám pravdu.

"Uklidněte se a jděte domů, než vám tam ten robot začne hasit."

Tu se odkudsi vynořil jakýsi pestrobarevný pták a usedl po krátkém váhání paní Loukotkové na hlavu. Ta zaječela a zatvrděla se tak, jako by ji onen živočich měl v úmyslu v příštích sekundách uštknout.

"Létají vám tady pavouci, pane Nováku," prohlásila s odporem. "Nebudu tady už ani sekundu," smetla ptáka z hlavy a zmizela přirozeným způsobem.

"Záduha!" zvolal Novák. "Moje miloučká záduha. Ona to přežila! Už tedy skončila rostlinná fáze!"

"To jo," řekl jsem jizlivě, "jen ještě sloupnout kůru," dodal jsem a odešel rovněž domů. Už jsem toho měl tak akorát dost.

Z ČERNÉ KRONIKY

ČTK, Praha 18. července. K zajímavému zásehu požárních sborů došlo včera v odpoledních hodinách v Penákově ulici v Kobylích. Bezpečnostní sbory zjistily, že historický dům č.p. 9 je obrostlý ze všech stran padlínou zelenou hmotou, připomínající líany, pod níž se dům zcela ztrácel. Přivolané požární sbory, když přilily na místo, zjistily, že dům je zcela v pořádku a žádná vegetace neexistuje. Pouze v několika bytech byl zjištěn gigantický nepořádek, což však rozhodně nemohlo být důvodem k plnému poplachu. Robot bezpečnosti, který vyhlásil poplach, byl podroben důkladnému psychologickému vyšetření. Dodatečně bylo zjištěno, že v domě byla zcela rozrušena vodovodní potrubí, kanalizace, přerušen přívod elektřiny a telefonní linky. Podezření se obrátilo proti jistému V. N., který je však soustavně popírá. Po původu záhadných jevů se nedálo pátrat.

Volobdné slova 19. července

ZPRÁVA POPULAČNÍ KOMISE

ČTK, Praha. Zajímavou informaci jsme dostali včera od předso-
dy populační komise. Podle statistických údajů, které byly tentokrát
zvidněle pečlivě zpracovány, se uvádí, že v červenci tohoto roku
otěhotnělo více než šedesát procent žen ve věku od šestnácti do
dvaceti let ve Velké Praze a Středočeském kraji. Gravidační
se staly i ty ženy, které prokazatelně neměly a ani nemohly mít
jakýkoli kontakt s mužem. Zástupci církevních kruhů dávají tuto údajost
do souvislosti s nepokrvněným počtem panny Marie a vydávají
ji za potvrzení správnosti Pláma svatého. K otěhotnění došlo i u
žen, které se dlouhá léta léčily z neplodnosti. V mnohých rodinách
zvedla tato údajost příčinu k velkým nepřijemnostem. V poslední
době bylo podáno nezvykle mnoha žádostí a rozvod, žádostí a přeruše-
ní těhotenství, žádostí a přerušení studií. Byla jmenována zvláštní
komise, která z vědeckého hlediska bude zjišťovat příčiny tohoto
jevu.

Tuto informaci zveřejňujeme po pečlivém uvážení, abychom
uklidnili vzrušenou atmosféru, která byla nezvyklým úkazem způsobena.
O dalším postupu pátrání bude veřejnost informována.

Večerní Praha 1. října

Velice rádi bychom vám na našich stránkách nabídli některou z krásných povídek vítěze Parconu 1985 Františka Novotného. Bohužel však z těchto povídek většina buď už byla uplatněna jinde (např. v protiválečné antologii *Lidštější než lidé*, kde vychází i vítězná povídka z Pardubic, *Legenda o Madoně z Vrakoviště*), anebo jsou tyto povídky pro účely našeho listu příliš dlouhé. Abychom alespoň částečně zacelili tuto mezeru a uspokojili ty z vás, kteří patří mezi Novotného fanoušky, nabízíme přehrál jeho čerstvých aforismů, které - ač nenáleží přímo do hájemství sci-fi - provokují k přemýšlení, a o to přece ve sci-fi vždycky šlo, ne?

FRANTIŠEK NOVOTNÝ

O lidech - spisovatelích

Není ctižádostivějších lidí než spisovatelé,
neboť jestliže ostatní baží po bohatství a moci,
oni si chtějí přivlastnit něco nesrovnatelně cennějšího -
lidská srdce.

Žádný člověk nemůže vstoupit do všech,
avšak spisovatel musí do každé komnaty alespoň nahlédnout.

Ty nejlepší knihy píše lidé ze zoufalství.

O budoucnosti

V zakřiveném vesmíru lidského vědomí
jsou básníci a programátoři tak nepředstavitelně vzdálení,
až se dotýkají zády.
Stojíme těsně před okamžikem,
kdy, jako Janus,
splynou v jednu postavu se dvěma tvářemi.

O lidském myšlení a ideologiích

Tvrzení, že vyjmutím z výrobního procesu
se člověk automaticky stává myslitelem,
je vulgární záměnou podmínky nutno za postačující.
Nejčastěji je z něho opilé prase.

Okolo lidské duše se nakupilo tolik mystiky,
neboť to byl první fenomén z teorie informace,
se kterým se člověk důvěrně seznámil,
aniž měl tušení o existenci této vědy.

Je zlé, když jsou lidé nuceni nenávidět,
horší však, když jsou nuceni nenávidět to,
co vůbec neznají.

O lidském štěstí a sexualitě

Sexualita s rozumem
je nejhorší možná kombinace
pro jakoukoli živou bytost.

Krásní muži vládou srdcím žen,
oškliví pak všemu ostatnímu světu.

Proč lidé vzpomínají na dětství jako na ztracený zlatý věk?
Neboť tehdy ještě nebyli otroci pohlaví.

Letos třicetiletý Jaroslav Jiran se dostal do povědomí čtenářů a fanoušků sci-fi svou antiutopií *Kupce si knoží od Berthera!*, která kromě toho, že zaznamenala úspěch v podobě IV. místa na Parconu 83, vyšla také v antologii *Návrat na planetu Zemi*. Jarda Jiran pracuje jako strojník v pražské Lucerně, kde má pro případ volného času (doufám, že se tyto řádky nedostanou do rukou jeho zaměstnavatelů a že mu nezpůsobí nějaké potíže) psací stůl v podobě letiště, na jehož desce prý byly napsány jeho nejlepší povídky. Pokud mohu soudit z několika debat s ním, žije renesančním životem, což miním

doslova - kromě usilovného studia italské literatury se věnuje historickému šermu a se svou skupinou vystupuje na nejrůznějších štacích doma i v zahraničí (odtud terminologie pro jeho povídku *Scubaj v mlze*). Kromě toho patří mezi největší pražské sběratele sci-fi a souvisejících žánrů. Zlé jazyky tvrdí, že tvorbu cen ovlivňuje mimo jiné také svým robustním zjevem.

Povídka *Bestla*, kterou poslal na letošní Parcon, sice nijak výrazněji neuspěla, ale přesto mi připadá zajímavá minimálně svým poplsem přerodu jedné úplně obyčejné divenky v dokonale odpudivé stvoření (něco jako Carpenterova Věc na papíře). Zatím nejzajímavější je ale jeho rozsáhlá novela *Nahoře kocour, dole myš*, jejíž úryvek vám předkládáme.

nahoře kocour dole myš

JAROSLAV JIRAN

Zděšení v očích dozorce se rozrůstá, až ho náhle vystřídá záchvat klidu a jeho hlava se sklání ke straně. Asi hrůzou omdlel. Je to strašné, ale najednou cítím, že ho nedokážu zabít. Někde uvnitř mne je něco, co mi nedovolí toho netvora dorazit, i když si celou bytostí uvědomuji, že je to to jediné, po čem toužím. Snažím se přemoci a znovu na něho mířím, ale ruka se mi třese, ukazováček na spoušti je jako prázdný balónek z pouti.

Ne, nedokážu zabít člověka.

Nohy mě od něho nesou pryč. Dvakrát se ohlédnu, ale on stále ještě leží na zemi a nehýbá se. Jinak je všude ticho a klid. Je to zázrak, že si mě ještě nikdo nevšiml. Labarre! Ano, pokusím se dostat nahoru cestou, kterou mi popsal. Je to jediné, co ještě mohu dělat. Nebo tady snad mám na ně čekat, až si pro mě přijdou a zabijí mě? V ruce stále ještě svírám automat. Ani nevím, proč ho sebou vleču, stejně ho nepoužiji. Běžím prázdnými chodbami k malé skřínce ve zdi. Všichni jsou asi na doзору při obědě.

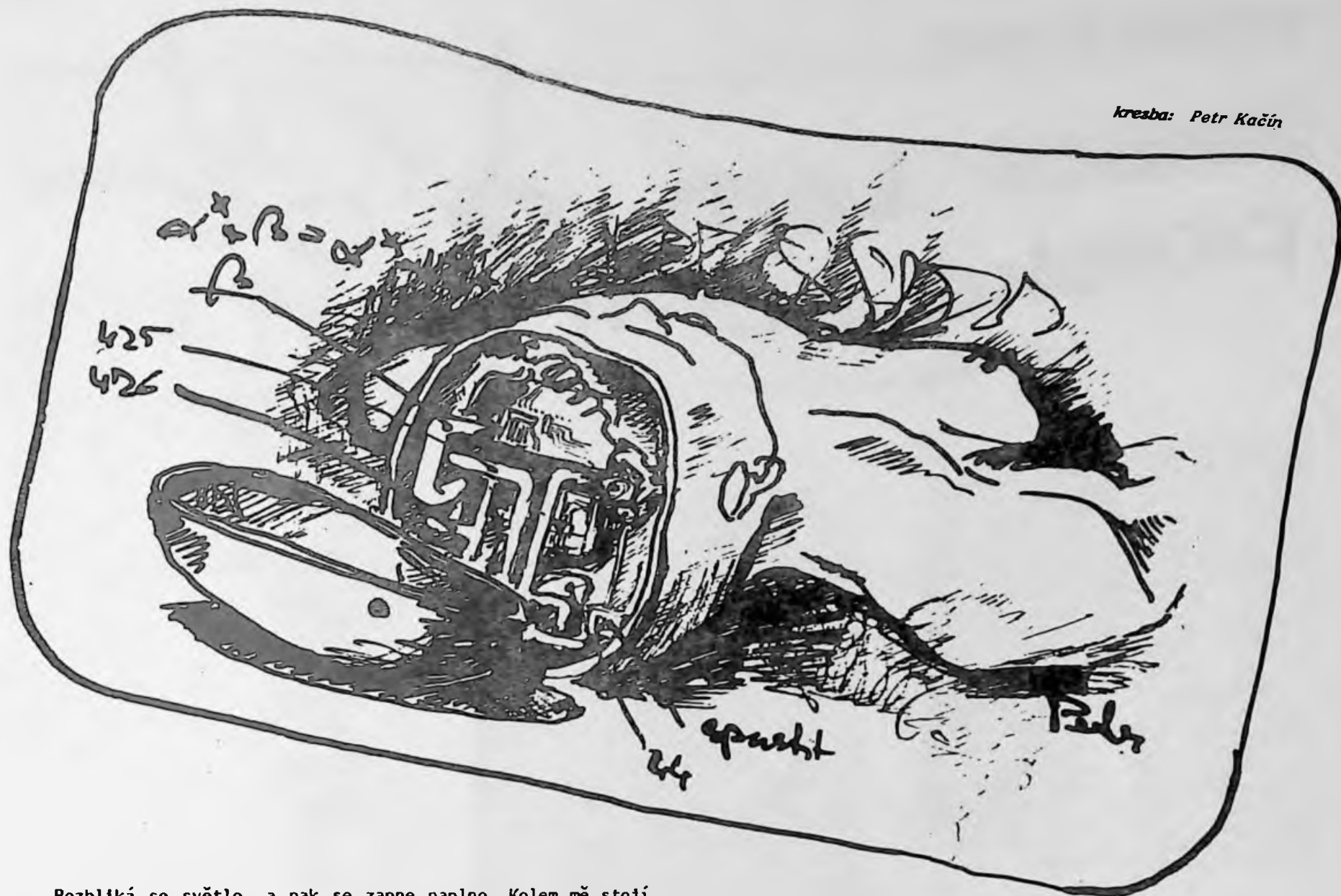
A, tady je to. Dvířka bez odporu povolí, zřejmě na ně ještě nepřišli. Najednou se mi automat hodí. Konečně je k něčemu. Kdesi dole uvnitř se lesknou obnažené spoje silných rozvodových kabelů. Když mezi ně automat dopadne, ozve se ostrý praskot, světla zakolísají a pak se všude rozhostí tma. Rozeřvou se sířeny, v dálece se ozve dupot mnoha nohou. Za okamžik i střelba. Slyším Labarra, jak mi popisuje cestu nahoru. "Druhé podlaží, pátá ocelová dvířka vedle hlavního schodiště vlevo. Stoka H-5." Pospíchám ze všech sil, i když mě zatím nikdo nehoní. Aspoň o tom nevím. Dupot okovaných bot se rozléhá chodbami všude kolem, ani pořádně nevím odkud přesně.

Vyběhnu po schodech a hmatám po zdi. První dvířka, druhá Trochu je zde cítit zápach z odpadu, nespletl jsem se tedy. Konečně, pátá dvířka. Poslepu hledám otevírací mechanismus. Ozve se dávka z automatu. Nebylo to nijak daleko. Nemohu to otevřít. Jsem nervózní. Už to mám, je to obyčejné kolo s klikou. Zpočátku se nadřu, než se mi ho podaří povolit, ale pak už se točí samo. Prudce zaberu a roztočím je jako káču.

Dvířka se pootevřou a do nosu mě udeří pronikavý zápach. Vlastně trochu připomíná pach u nás doma, jenže mnohem intenzivnější. Někde blízko slyším zase dupot okovaných bot, rány a výkřiky. Pak i střelbu. Otvírám dvířka dokořán a hmatám rukama do tmy. Je tam rovná podlaha a vlhko. Začnu se soukat dovnitř, dvířka zase nejsou tak velká, aby se to neobešlo bez potíží. Ale určitě projdu, na to mám dobrý odhad. Už jsem skoro celý uvnitř, hluk za mými zády se vzdaluje. Pravá ruka se zaboří do něčeho slizkého a měkkého. Navšímám si toho. Pootočím se, abych za sebou přivřel dvířka, ale moji ruku náhle cosí uchopí. Zuřivě ji vytrhnu ze sevření, ale v tom okamžiku mě někdo uchopí za nohu. Mlčky mě táhne ven. Snažím se něčeho zachytit, ale ten druhý má větší sílu. Poslední opora mi vyklouzne z ruky, všechno je vlhké a slizké, a já padám nazad zpátky do chodby.

kresba: Petr Kačín

Rozbliká se světlo, a pak se zapne naplno. Kolem mě stojí půlkruh udýchaných dozorců a nemilosrdně mě pozorují. Je tu i dozorce, kterého jsem napadl, který s Riannou

"Vstaň!" poručí mi a tře si rukou pohmožděný krk.

Někdo mu podává automat s ožehlou pažbičkou.

"Ten parchant našel neuzamčenou rozvodnou skříňku. Určite to tak udělal i ten první," říká.

"Už ho našli?"

"Ještě ne, ale je to jedno. Stejně chcípne někde v podzemním bludišti a krysy ho sežerou. Nahoru se dostat nemůže. Zůstane mezi svými."

Všichni se tomu povedenému vtipu zasmějí. Pak se zase rozpomenou na mě.

"Tak pojd'," řekne mi můj dozorce téměř lhostejně.

O nic se už nepokouším, nemá to smysl. Kráčím mezi nimi mlčky a ani se nedívám, kudy mě vedou. Překvapí mě, když zjistím, že stojíme před dveřmi našeho bytu.

"Sbal si věci."

Jdou se mnou dovnitř a dívají se, jak svých pár drobností ukládám do papírové škatule, podobné, s jakou odešla Rianna.

"Náhradní kombinézu tu můžeš nechat."

Pokládám ji na postel, ještě se jí snažím trochu složit. Nehoní mě. Najednou mají dost času. Poprvé za celou tu dobu na mě nespěchají. Pak jdeme kamsi dolů. Napočítám tři podlaží. Na čerstvě přelakovaných dveřích je velký nápis "Lékařské prohlídky Z D E !" Dveře se otevrou, zevnitř jsou zvukotěsně vyplstářovány, za nimi je nějak horko. Jsme v nějaké chodbě.

Takovýhle hororůvek by se jistě líbil tatičkovi Hitchcockovi, o Poeovi, Blercovi a dalších nemluvě. Jiran se však nezajímá jen o efektní popisy a nevidané situace. V poslední době se ve svých povídkách soustředí na žánr dosud v české sci-fi zanedbaný, na fantasy. Například jeho *Čaroděj z Tesalu* má všechny náležitosti, které k dobré fantasy patří: středověk, princeznu, zlého kouzelníka, to vše na cizí planetě, na níž přistávají pozemšťané. Ukáže se, že netvor, který má princeznu roztrhat, není netvor, ale šílený člen první výpravy pozemšťanů, která zde po přistání neuspěla. Yrner z druhé výpravy chce princeznu zachránit, avšak šílenec se zmocní jeho lodí a chce odletět pryč, princezna v poslední chvíli zasáhne, nešťastník se skácí k zemi a princezna odlétá s Yrnerem na jeho rodnou planetu, což je konec příjemný, ale i věrohodný - nadarmo se neříká, že žádnou fantasy nejde dost dobře převyprávět, protože v ní nejde ani tak o děj, jako o atmosféru.

Vlevo, v prostorách dávno zrušené kotelny vidím narychlo zbudovaný operační sál, vpravo jsou nízká pancéřová dvířka spalovacích pecí. Z operačního sálu se blíží muž s vozíkem. Pro mě? Ne, vůbec si nás nevšímá, mlčky projede kolem.

Na vozíku leží lidské tělo, lebka je otevřena velkým řezem.

Zase ta známá tupost a mlha. Všechno vnímám jen napůl. V otevřené lebce je tma. Malá dvířka se s lehkým zaskřípěním otevírají, muž při tomto úkonu projevuje rutinovanou zručnost. Na chodbu se vyvalí žár, mimoděk přivírám oči. Tak to mě tedy čeká? Proč by ne. To jsou ta slíbená tropická vedra. Tělo lehce zašustí, když klouže z nakloněné desky. Jdeme vlevo. Za chvíli jsem přikurtován na dřevěnou desku, ještě vlhkou od krve. Cítím tu vlhkost hlavně u lopatek, asi tam bude pěkná louže. Trochu dětinsky zalitují, že jsem vůbec žil, museli by si aspoň hledat nějakou novou hračku. Teď před sebou znovu vidím svůj život, ale připadá mi nesmírně krátký. Je v něm tak zoufale málo epizod, kdy jsem se cítil aspoň trochu šťastný. Snažím se vylovit z paměti ještě další, ale nejde to, je tam prázdno. Žil jsem vůbec? Jestli ano, tak to přece vůbec nestálo za to! Teď už budu mít aspoň pokoj. Naslédla chuť uspávacího plynu

Zatím nejvíc stránek však Jaroslav Jiran napsal v žánru antiutopie. Myšlenku povídky *Únik* napovídá reklamní slogan z jejího úvodu: "Opatři si tablety Phoenix! Tablety štěstí! Každá tableta sníží tvoje IQ o patnáct jednotek. Staneš se stoprocentně loajálním! A upřímná loajalita znamená dokonalé štěstí! Kup si tablety Phoenix!" Zřejmě nejzajímavější a zároveň nejdelší je Jiranova proza *Nahore kocour, dole myš*, z jejíhož názvu také plyne základní situace: v podzemním městě dřou statisíce robotníků za příšerných podmínek, aby se nahore v pozemském ráji mohla náležitě rekreovat hrstka aristokracie ... Jiranovo varování mrazí, nemazlí se s námi.

připravil Pavel Kosatík

škodí Lem polské sci-fi?

MAREK ORAMUS

převzato z Przegląd Techniczny, Polsko

Polský autor vědecko fantastické literatury Stanisław Lem patří ve svém žánru nesporně ke světové špičce. Jako jednomu z mála se mu podařilo také dokázat, že sci-fi je něčím více než jen "literárním brakem", jak se dříve tvrdilo. Jeho romány a knihy povídek (a bylo jich od jeho debutu na konci čtyřicátých let už několik desítek) vyšly v Polsku v milionových nákladech a byly přeloženy v mnoha zemích celého světa.

V letošním roce slaví S. Lem pětadesátiny. Při této příležitosti otiskujeme úsměvnou esej o jeho díle, která ukazuje, jak "velkého Lema" vidí jeho kolegové a konkurenti, polští autoři sci-fi. A my si jen můžeme klást otázku - neříje naše sci-fi také v podobném stínu prací Josefa Nesvadby? Autorem eseje je MAREK ORAMUS a napsal ji před pěti lety u příležitosti autorových šedesátin.

/io/

Stanisław Lem

Škodí Lem polské sci-fi? Zjistěte! Nezměrné škody, způsobené řaděním Lemu na dvorečku polské sci-fi, se dají sotva vyčíslit. Bez přehánění lze říci, že ten dvoreček je takový, jaký je, právě jeho zásluhou. Nešťastí spočívá v tom, že Lem existoval dříve, než vůbec vznikla polská poválečná sci-fi. Jako bystrý pozorovatel se rychle zorientoval ve stavu věci a rozhodl se ho nemilosrdně využít. Evidentně k tomu účelu si koupil psací stůl a stroj, od známých vytáhl několik štosů papíru a dal se do uskutečňování svého zákeřného, předeem dokonale promyšleného plánu. Cílevědomě napsal Astronauty, Sezam, K mrakům Magellanovým ... Jelikož již dávno chtěl napsat sci-fi román, omámil tehdejšího předsedu vydavatelství Czytelník J. Paňského natolik, že od něj dostal oficiální návrh, doložený zbrusu novou smlouvou. Pouze ten, kdo sám o takovou šanci přišel, ví, jakou cenu má smlouva nabídnutá spisovatelům během jeho práce nad novým dílem.

Je všeobecně známo, že v oblasti, v níž neexistuje konkurence, lze rychle dosáhnout úspěchů. Člověk v davu může zůstat nepozorován, zatímco tentýž člověk na prázdném prostranství bije do očí až až. Lem může poděkovat za své jméno "prvního pera polské sci-fi" nikoliv mimořádnému spisovatelskému talentu a titánské pracovitosti (o které se v souvislosti s ním často mluví), nýbrž dokonalé prázdnotě, která ho tehdy obklopovala.

Po tak elegantním startu se už Lem nevzpamatoval. Neuvědomil si, jakou gigantickou křivdu působí svou aktivitou rodné sci-fi - svedla ho lehkost, s jakou učinil první krok. Napsal tehdy Hvězdné deníky, Planetu Eden, Invazi z Aldebaranu a pro zmýlenou ještě Dialogy a Pro-následování ... Prostranství kolem něj zůstávalo i nadále prázdné, eventuelní kandidáti na autory sci-fi stáli opodál a odtud pozorovali Lemovy piruety. Jeho spisu ještě přitěžuje fakt, že žádný z mladých slibných autorů dlouho nemohl rozláhnout křídla. Po vydání první knihy umklali, často na dlouhá léta. Někteří z nich, i když jim vyšly další knížky, dodnes nezískali zpět vnitřní rovnováhu.

Zatímco potencionální konkurenti v potu tváře vydávali po jedné knize, šedesátá léta patřila k Lemovým nejpłodnější. Právě tehdy vznikly známé tituly jako Návrat z hvězd, Deník nalezený ve vaně, Kniha robotů, Solaris, Nepronikatel, Kyberliada, Povídky o pilotu Pirxovi. Připustíme-li, že množství papíru, určené v té době na tisk sci-fi, bylo limitováno, je jasné, že jeden musel nepublikovat, aby mohl psát ten druhý. Mlčení konkurence tím zůstává v přímé úměrnosti s Lemovou tvorbou - žádný další komentář není potřebný.

Rok 1970, v němž vyšla Fantastika a futurologie, by měl být zaznamenán v historii polské sci-fi jako jeden z nejčernějších. Fantastika a futurologie, která si vyhradila právo vynášet definitivní soudy, si činí nárok na patent na rozum tak dalece, že předkládá k používání stručný algoritmus sci-fi románu (jaká drzost!) a na dlouho brzdí vstup nových jmen na literární scénu. Nejenže ze svého místa arbitra vnucovala jejich tvorbě své požadavky (z nichž část byla tak šíleně vysoko, že nebylo možné jim vyhovět), ale k tomu ještě tvrdila, že většina toho, co vytvářejí, vůbec není sci-fi.

Ne náhodou se další vlna významných debutů objevila teprve za deset let po té první. Tomu napomohl ještě jeden důležitý a s Lemem spojený důvod:

Nad každým spisovatelem sci-fi visí Damoklův meč - nebezpečí, přinášející těm, kteří o něm vědí, bezesné noci. Jednoho krásného dne, jako když utne, s nápady je konec. Právě to se stalo Lemovi. Po zhruba dvaceti knihách stanul tváří v tvář všednímu životu. Měl však příliš málo odvahy, aby se k tomu čtenáři přiznal, a proto začal hledat inspiraci jinde - v oblasti filozofie. Ta změna zájmů, demonstrována Pánovým hlasem, ale zejména Dokonalou prázdnotou, čtenáře zaskočila. Mnozí z nich teprve teď spatřili domnělou velikost člověka z vysokého zámku u Krakova. A tak 30 let po Lemově debutu máme možnost pozorovat modelovou situaci - co by se stalo, kdyby se byl Lem vůbec neobjevil? V praxi je nemožné vyhodit všechny jeho knížky z veřejných i soukromých knihoven, ale našťastí zájem o ně den ze dne klesá. Vzpomínky na jasné zářící Lemovu hvězdu následkem jeho mlčení blednou. Sám Lem, o čemž už málokdo ví, dodnes žije v Krakově. Před novou vlnou polské sci-fi se brání, seč jen může: prostě ji vůbec nečte. Protože sám už v této oblasti nic nového nemůže říci, snaží se prodávat svá díla, ztrácející čím dál tím víc svoji "čtivost", tu vydavatelům americkým, tam japonským nebo západoevropským. Jejich lehkomyšlnost a nedostatek úsudku jsou vodou na jeho mlyn. Pokud někdo ty nešťastníky neosvítí, tato procedura může úspěšně přinášet zisky oběma stranám ještě řadu let. Tak jako neměl Lem dlouhou dobu rivala, pokud jde o bezohlednost v zaplňování papíru textem, dnes je nedostizný jako - excusez le mot - prodávac.

Tato sice nepříliš elegantní, ale výstřední iluzorní anomálie, která člověku nejde do hlavy (Lem je dnes nejčastěji překládaným polským autorem vůbec!), slouží výlučně k osvětlení toho, jak daleko se díky autorově Rýmě posunuly patologické změny v lůně polské sci-fi. Všeobecně vzato, je nutné usilovat o změnu tohoto negativního stavu, který nelze ničím ospravedlnit. Sporadické názory, že Lema si za hranicemi cení kvůli jeho kvalitě a originalitě, nelze brát vážně. Hlasy tvrdící, že je pro nás dobrodín sám možnost číst si jeho díla v originále, jsou výjimečně scestné.

V současné době pozorujeme první příznaky výraznějších změn k lepšímu. Na Lemovy pozice vášnivě útočí generace nejmladších spisovatelů, kteří mají (na rozdíl od autora Rýmy) co říci. Jejich díla bijí jako stále se zvyšující vlna o pleštal, na němž se usadil Mistr. Prozatím jsou jejich údery nesmělé, ještě nejsou s to odollet hladký pomník, ba ani na něm nechat obyčejný škrábanec. Počkejme však pár let! Kdo to vydrží, uvidí na vlastní oči, co se bude dít.

A nemáme mu co závidět. Podobným neustálým útokům neodolala ani moc starověkého Říma.

přeložil Jaroslav Oiša, jr.

Hugo Award 1985

Na letošním světovém setkání přátel sci-fi Worldcon, které se konalo v srpnu v americké Atlantě pod názvem ConFederation, byly uděleny ceny Hugo za rok 1985.

Hugo Award 1985

román:

Ender`s Game (Enderova hra)

Orson Scott Card

novela:

Twenty-Four Views of Mt. Fuji, by Hokusai

(Dvacetčtyři pohledů na Fudžijamu, od Hokusaje)

Roger Zelazny

novela:

Paladin of the Lost Hour (Paladin ztracené hodiny)

Harlan Ellison

povídka:

Fermi and Frost (Fermi a Frost)

Frederik Pohl

teoretická kniha:

Science Made Stupid (Věda ohlupuje)

Tom Weller

film:

Back to the Future (Návrat do budoucnosti)

profesionální editor:

Judy-Lynn Del Rey (posmrtně)

profesionální umělec:

Michael Whelan

amatérský umělec:

Joan Hanke-Woods

poloprofesionální časopis:

Locus (ed. Charles N. Brown)

fanzin:

Lan`s Lantern (ed. George Laskowki)

amaterský autor:

Mike Glyer

cena Johna W. Campbella:

Melissa Scott

/jo/

Holandská a vlámská sci-fi J.A. DAUTZENBERG

Úvod do sci-fi arény holandsky mluvících zemí je třeba započít několika slovy o kulturních poměrech. Severní, holandsky mluvící část Belgie, která je běžně, ale nesprávně nazývána Vlámko, je diskriminována nejen vládnoucími, francouzsky mluvícím žillem, ale také Holanďany, kteří považují Vlámko za komický přívěsek jejich země. Tuto situaci potvrzuje fakt, že existuje řada nehezkych vtipů, které popisují Vlámky jako hloupý národ, který není schopen pořádně mluvit holandsky. Vlámové jím to zase vracejí vtipkováním o zmatenosti point oněch vtipů. Samozřejmě, mezi oběma jazyky existují určité rozdíly - především v idiomech - ale jsou natolik malé, že vlámsčina je Holanďany považována za nesprávnou verzi jejich mateřštiny. Tento názor způsobuje fakt, že prakticky celá "vážná" vlámská literatura je psána v holandštině nebo je do ní překládána. V padesátých letech to byla také ekonomická nutnost, protože vlastně celá vlámská literatura byla vydávána v Holandsku a teprve potom distribuována ve vlámské části Belgie. V současnosti se již mnohé změnilo, ale ekonomické tlaky stále přetrvávají, což je tváří v tvář faktu, že je 6 milionů Vlámů oproti 14 milionům Holanďanů, pochopitelné. Toho důsledkem je, že prakticky každý nakladatel z Holandska je činný na belgickém trhu, zatímco najít vlámskou knihu v některém nizozemském knihkupectví je velmi vzácné.

Jako výsledek těchto ekonomických poměrů a tvrdých historických faktů, jsou dvě literární domény jen jednou. Přestože holandská a francouzská část jsou politicky jednotné, jejich literatury se liší. Stejně tak, jako je vlámská literatura součástí holandské, je frankofonní belgická součástí francouzské, a proto ji zde vynechám.

Holandská literatura je ve svém základě realistická. Dokonce i v takových obdobích jako romantismus nebo Fin-de-Siècle, kdy fantazie byly v oblibě po celém světě, její holandské obdoby bylo jen málo. Neexistovala žádná kontinuální tradice v oblasti fantastické literatury, tím spíše v SF. Existovalo jen několik osaměle stojících knih, které patřily do tradičního proudu evropské fantastiky, ale nenáležely ani nenavazovaly na žádný proud literatury domácí. Je tedy těžké podat opravdový historický obraz vývoje holandské i vlámské sci-fi a fantastiky. Uvedu proto jen stručný chronologický výčet více i méně zajímavých děl.

V průběhu období romantismu - v době, kdy vliv osvícenských ideí byl stále velký - popsalo několik autorů svou představu budoucího Holandska (dělo se tak většinou v podobě imaginárních cest). Mezi nejznámější díla patří: *Holland in het jaar 2940* (Holandsko v roce 2940), kteroužto knihu napsala pravděpodobně Betje Wolfová v roce 1777, dále pak *Het toekomstend jaar 3000* (Budoucí rok 3000, 1972) od Arenda Fokke Simonsze, a konečně *De Bataafsche Republiek* (Republika Batávie, 1798), jejímž autorem je Gerrit Paape. Všechna tři díla jsou pozitivními utopiemi, které propagují liberální názory na politiku a náboženství. Tento typ utopické literatury existoval až do 19. století. Všechna díla jsou dnes úplně zapomenuta a ani nejpodrobnější dějiny holandské literatury se o nich nezmiňují. Asi nejpoutavější jsou satirické utopie *Darwinia* (1876) od "Jana Hollanda" (vl. jménem A. J. Vitringa) a *Malthusia* (1880) od Hendrika de Veera.

Pozornost čtenářů na sebe poutá jedna kniha, která se vkládá do řady těchto utopických děl a lze ji považovat za proto-science fiction: *Kort verhaal van een aannemelijke luchteris en nieuwe planeetontdekking* (Krátká vyprávění o pamětihodné vzrušující cestě a o objevení nové planety, 1813), kterou napsal známý básník a učenec Willem Bilderdijk. Tento roztomilý román je klasickou sci-fi díky svým úvahám o sluneční soustavě a pseudovědeckému výkladu zázraků. A nejen to, misty je velmi směšná a tudíž i čtivá.

Tento druh sci-fi je v holandské literatuře opravdu vzácný, protože většina proto-science fiction jsou utopie, fantastické cesty, vyprávění o budoucích světech a podobně. Podobně tomu je až do poloviny 60. let našeho století, kdy teprve vzniká moderní sci-fi literatura. V první polovině 20. století lze zaznamenat jen několik osamocených děl, jako např. *Geveugelde daden* (Okřídlené listiny, 1905), napsané známým divadelním autorem Hermanem Heijermanem pod pseudonymem Samuel Falkland nebo *Het verstoorde mierennest* (Vyrušené mraveniště, 1916) novelisty Kees van Bruggena. První román je humoristické zpracování "dobrodružství prvního holandského vzdušného skokana" (jak je uvedeno v podtitulu), zatímco druhý je pochmurnou vizí konce světa a je napsán pod vlivem hrůz 1. světové války.

Zajímavější je však několik antiutopií. Ve Vlámku napsal Jeff Scheirs dílo *Het einde der wereld* (Konec světa, 1929), ve kterém vyjádřil svůj ortodoxní náboženský názor.

Opáčný nám prezentuje holandský spisovatel Maurits Dekker v C.R. 133 (1926). Popisuje zde fašistické "Spojené státy evropské" v roce 3100. Tento román je klasickou antiutopií 20. století. Je v něm vše, co je pro tento žánr typické: stroj jako hrozba člověku, rozdělení společnosti na malou vládnoucí elitu a masy poslušných dělníků, nahrzení jmen čísly, kontrola lidstva audiovizuálními prostředky, absolutní absence legální bezpečnosti.

Ať tak či onak, nejvýznamnějším dílem napsaném v tomto stylu je román *Blokken* (Kvádry, 1931) od Ferdinanda Bordewijka. Na jedné straně je popisem totalitárního státu, na druhé pak líčí neúspěšné povstání proti němu. Z literárního hlediska je to zajímavá práce. Je totiž zaručeně dvojsmyslná. V díle se objevují prvky fašismu: kladení důrazu na kulturu těla, militarismus, orel jako státní znak, ztrnulé pochody vojnou přírodou a vědecký rasismus. Konec je opravdu ambiciózní: povstání je potlačeno. Na druhou stranu je však jasné, že zřízení padne dříve či později.

Ferdinand Bordewijk, významný holandský novelista, se stal známý svými psychologickými novelami. Psal ale také velmi dobré, krátké fantastické povídky, z nichž některé můžeme považovat za "borgesovskou sci-fi". Nejvíce jich můžeme najít v antologii *Vertellingen van gener-zijds* (Povídky z druhé strany, 1951), některé další pak v antologii *Einde der mensheid* (Konec lidstva, 1959).

Dalším tvůrcem krátkých fantazií, který zabruslil i do sci-fi, je Belcampo (pseudonym H. Schönfeld Wicherse). Jeho elegantní, důmyslné a vtipem oplývající povídky čte široká veřejnost a některé z nich patří ke klasice holandské literatury. Za nejlepší z oblasti SF jsou obvykle označovány robotická *Voorland* (Země v čele) a *Het verkaal Oosterhuis* (Příběhy Oosterhuisa, 1946), kuriózní směs imaginární cesty, utopie a anti-utopie.

Všichni autoři, kteří mezi dvěma světovými válkami zabloudili do pole SF, byli autory hlavního proudu. Stejně tomu bylo i po druhé světové válce. Pouze v šedesátých letech se vyskytl autoři, kteří mohli být považováni za skutečné spisovatele sci-fi. Bohužel je však skutečnost, že spisovatelé hlavního proudu jsou důležitější. To je jednoduché, lidé prostě čtou svého oblíbeného autora, ať napsal cokoliv.

Sci-fi je na škodu také to, že někteří z autorů jsou považováni za outsidersy moderní holandské a vlámské literatury.

Za dva nejdůležitější jsou považováni Ward Ruyslinck a Hugo Raes. V roce 1964 uveřejnil Ruyslinck antiutopický román *Het reservaat* (Rezervace), která je hořkým útokem na USA, které zničily belgickou kulturu. Novela je důkazem toho, jak silné byly v šedesátých letech protiamerické nálady v Evropě. I když dnes už není toto hnutí tak silné, román není aneaktuální. Je totiž obrazem jakéhokoli represivní společnosti.

Hugo Raes také napsal dva pozoruhodné imaginární cestopisy: *De lotgevalen* (Dobrodružství, 1968), na které volně navazují *Reiziger in der anti-tijd* (Cestovatelé v antičase, 1968). Čtyři hrdinové - otec, matka, dcera a syn, cestují po neznámé zemi, prožívají různá dobrodružství, aby se nakonec ztratili v čiré temnotě. Žádná jejich cesta neměla start ani cíl: byli to uprchlíci, kteří nevěděli, proč utíkají. V druhé z knih se pokoušejí uniknout z "Peace City" (Města míru). Tentokrát mají start, ale cíl opět chybí. Na konci druhé knihy totiž čtveřice letí rychleji než světlo, stane se cestovateli do minulosti a ocitne se na začátku první knihy (vtipný způsob, jak přinutit čtenáře, aby si přečetl i první díl). Jejich cesta je tedy cyklická, vnucující názor, že život je pouze tupá, nevědomá cesta skrz nepochopitelné jsoucnou, kdy konec je začátek.

Mimo těchto dvou knih napsal Raes také dvě novely, tradičnější a méně zajímavé: např. *De vervoesting van Hyperion* (Zánik Hyperionu, 1978) - postkatastrofická fikce o nesmrtelných potomcích lidstva a jejich boji s mutanty. Napsal také několik sci-fi povídek, nejvíce jich najdeme v *Bankroet van eer charmeur* (Kouzelníkův bankrot, 1967).

Holandský hlavní sci-fi proud je, ve srovnání s jeho vlámskou obdobou, méně zajímavý. *De wereld gaat aan vlijt ten onder* (Snaživě umírající svět, 1954) Maxe Denedermondea, je drobný satiristický román, spis novela, o spojitosti mezi přirozeností člověka a moderní technikou. *De goden gaar naar his* (Bohové se vrací domů, 1966) A. den Doolda zase popisuje, jak marťanská nemoc postihne Zemi. *Opstaar op zaterdag* (Vstávání v sobotu, 1966) od Jana Gerharda Toondera je antiutopie, na které se projevuje vliv Kafky a Orwella.

Neobvykle, ve vztahu ke sci-fi, působí kniha *Het carnarium* (Karnarium - nepřeložitelná slovní hříčka) básníka Leo Vromana. Popisuje, jak se během úspěšného pokusu o výrobu umělého masa, materializuje hmota ze tří zkumavek do tří zelených mužíčků, kteří začnou cestovat po celém světě (ve skutečnosti však pouze po zemích, které autor navštívil). Děj je někdy velmi veselý, jazyk, jakým je kniha psána, je výstřední (ostatně jak jinak u básníka) a děj velmi spletitý.

Pozornost si rovněž zaslouží Harry Mulische *De toekomst van gisteren* (Budoucnost včerejška, 1972). Je to esej, ve které autor vysvětluje, proč pod tímto titulem napsal to, co napsal, tedy esej, a ne to, co nenapsal, čili román. Měl prezentovat alternativní svět, ve kterém by druhou světovou válku vyhráli Němci. Současně s tímto románem měl být uveřejněn další, ve kterém by prohráli. Mulische fascinoval kontrast mezi reálným a imaginárním

světem. Tato kniha je typickým příkladem toho, čemu němečtí teoretici říkají Doppelroman (dvojitý román). Autor budoucnosti včerejška dokazuje, že tato kombinace je teoreticky nemožná. Nemohu zde vysvětlovat jeho argumenty, kniha by však rozhodně byla užitečnou pro jakéhokoli autora alternativních románů nebo novel.

Mulisch, stejně jako Raes ve Vlámku, je považován za jednoho z nejdůležitějších moderních spisovatelů. Napsal několik fantastických románů a povídek, které byly shrnuty do sbírky *De versierde mens* (Okrášený muž, 1957).

Rein Blijstra a Manuel van Loggem, další dva autoři, kteří stojí za zmínku jsou přesvědčenými autory krátkých povídek. Deset humorných povídek napsaných podle šablony sci-fi, to je Blijstova *Het planetaria van Otze Otzinga* (Planetárium Otze Otzinga, 1962). Van Loggem píše zase fantasy - jeho nejlepší sbírka je *Het Liefdeleven der Priargen* (Milostný život Priargů, 1968).

Jak jsem již poznamenal, psalo v těch letech jen velmi málo autorů, kteří by se mohli honosit titulem sci-fi. Nejdůležitější z nich je holandský fyzik Dionijs Burger, autor románu *Bolland* (Nebeská země, 1957). Bolland byl volným pokračováním klasického Ablottova *Flatlandu*. Kniha nese podtitulek "román o zakřiveném prostoru a rozšiřujícím se vesmíru". Tak jako Angličan Edmund Ablott využil ve *Flatlandu* záminku k důkazu čtvrtého rozměru, využívá Burger své znalosti posteinsteinského fyzika. Je jediným holandským autorem, který se dostal do *Encyklopedie SF* Donalda Tucka. V roce 1977 Burger publikoval ve sbírce *Devreemde zeemeermin* (Cizí mořská panna), přibližující dvacátá a třicátá léta, prostřednictvím povídek v té době nepublikovaných. Nemají vlastní styl, jsou pouhým napodobením stylu *Amazing/Wonder Stories*.

Bezpochyby dvěma nejplodnějšími autory jsou Felix Thijssen a Eddy C. Bertin. Thijssen byl prvním autorem dobrodružné fantastiky pro mládež. Psát začal v roce 1971, kdy také vyšel první díl tzv. "Mark Steven's Cycle". Tato série space oper, původně určená pro mládež, se nakonec stala čtením pro dospělé. Série byla ukončena v roce 1974 osmým dílem *De poorten van het paradijs* (Brána k ráji). Později napsal Thijssen přece jenom několik serióznějších románů. Nejlepší z nich je asi *Emmarg* (1976), smutný příběh o vetřelcích ženského pohlaví, tedy vlastně vetřelkyních, zanechaných na Zemi.

Eddy C. Bertin je jediný současný belgický autor, který si vydobyl jméno v anglicky mluvícím světě, a to díky vlastním překladům svých povídek. Vydal pouze dvě sbírky - *De achtjaarljkse god* (Osmiletý bůh, 1971) a *Eenzaam bloedvogel* (Osamělý vznešený pták, 1976). Bertin je i aktivní fan. Vydává vlastní fanzin a je dobrým bibliografem. Kromě toho napsal mnoho hororových povídek, které jsou možná tou lepší stránkou jeho díla (má rozsáhlé heslo v *Ashelyho Who's who in Horror and Fantasy Fiction*).

Další dva autoři, kteří si zaslouží zmínku jsou Fleming Paul van Hereck a Grovis. Fleming Paul van Hereck debutoval v roce 1965 sbírkou krátkých vynalézavých povídek *De cirkels* (Kruhy). Jeho první a nejdůležitější román je *Sam of de Pluterdag* (Sam nebo den Pluta, 1968). Je to úsměvná satira, která

získala Evropskou cenu. Podobná, ale útočnější je holandská kniha *Duvels en oranjemoeren* (Démoni a oranžové čarodějnice, 1968) od Grovise. Grovis je pseudonym pro dva redaktory Meulenhoffovy sci-fi série, Ruurda Groota a Eduarda Vissera. Tento útok na pokrytectví přepjatých puritánů byl silně ovlivněn hnutím hippies "flower power", spadající, stejně jako dílo, do šedesátých let.

Holandští a belgičtí autoři stojí tváří v tvář konkrétnímu problému: nežádem vydavatelů o původní díla. Mají k tomu dva důvody. Jeden je komerční: překlady se lépe prodávají. Protože například Grovisův román neměl úspěch, nevydával Meulenhoff originály až do roku 1980. Druhý je ubohá kvalita rukopisů. Jeden z Meulenhoffových redaktorů říká: "Škvár a plagiátorství jsou motto." Problém je způsoben faktem, že začínající autoři se nemají kde učit, a tak kopírují. Jediná cesta jsou fanziny, ale jejich kritická úroveň je pěkně nízká (nejen v Holandsku - pozn. překladatele). Je zábavné a zároveň smutné, číst doslov k antologii 150 povídek, odvysílaných dvěma národními rozhlasovými stanicemi. Některé jsou naprosto nepochopitelné, jiné sice ano, ale ty se zase příliš podobají Bradburyho dílům - a tak dále, až do nekonečna.

V posledních letech se několik nakladatelství pokusilo zaplnit mezeru několika originálními antologiemi. Mezi rokem 1968 až 1975 vydalo nakladatelství Bruna šest paperbacků, které se souhrnně jmenovaly *Pulp* (pravděpodobně od názvu tzv. pulp SF, amerických časopisů tištěných na špatném papíře a s mizerným obsahem - pozn. překl.). Byly v nich zastoupeny všechny druhy fantastiky. Knihy nebyly příliš úspěšné, ale to nahradil *Ganymedes* (1976), který zahrnoval pouze sci-fi. Od roku 1980 vyšlo již pět dílů. Další takovou publikací je *Plot* (1979) z nakladatelství *Elvisier*. Obsahuje všechny druhy fantastiky.

Po rozmachu science fiction v sedmdesátých letech trh spíše stagnuje. Na druhé straně se však začínají objevovat známky toho, že si SF získává respekt. Raesův *Zánik Hyperionu* byl vydán s hlavičkou Science fiction nakladatelstvím *De Bezige Blij* - nakladatelstvím s literární reputací! V roce 1973 stejné nakladatelství vydalo překlad Ballardovy *Vermilion Sands* (Rumělkové pláže).

Současně se také můžeme setkat s opačnými tendencemi. V době, kdy Vonnegut již nebyl na vrcholu popularity, vydalo nakladatelství Meulenhoff v SF serií *Mechanické plano* - (1970). Přetisklo ho jako kvalitní paperback, ale pečlivě se vyhnulo nálepce SF.

(zkráceno)

přeložil Pavel Kočíš

75 LET VÝROČÍ NAROZENÍ

WILLIAM GOLDING

"Centrálním námětem všech jeho románů je zlo."

Martin Hilský

"Viděli jsme váš kouř. Co jste tu vyváděli? Vedli jste nějakou válku nebo co?"

W. Golding: Pán much

Psát o Williamu Goldingovi pro magazín science fiction není právě procházka růžovým sadem, protože tento muž je vlastně SF spisovatel jenom v uvozovkách, jako ostatně i někteří ostatní britští autoři a Goldingovi předchůdci, zejména Aldous Huxley nebo George Orwell. O Sci-fi se otfel (zatím) jenom jednou ve svém životě, a přestože kniha, která tak vznikla, patří mezi nejpopulárnější a zřejmě i nejdůležitější v žánru vůbec, nemění to pranic na skutečnosti, že Williama Goldinga SF nikdy nezajímala, nezajímá, a zajímat asi v budoucnosti ani nebude. Což nemění nic na tom, že prakticky ve všech svých románech včetně Pána much, o kterém je řeč, se dívá na svět analytickým pohledem, jinak běžným právě u spisovatele - scifisty, a že jeho modelové situace se liší od SF modelů jen v tom, že se odehrávají v dějinách, jež známe, a ne v epochách či státech vymyšlených.

Golding se narodil 19. září 1911 v městečku St. Columb Minor v hrabství Cornwall, ležícím na jihozápadním pobřeží Anglie. Jeho otec byl učitel a máme-li věřit Goldingovým životopiscům - stihl toho v životě opravdu hodně: kromě toho, že byl aktivním hudebníkem a hrál na celou řadu nástrojů, zabýval se také vědeckým bádáním opět v několika disciplínách najednou; mimoto byl významným exponentem labouristické strany. Matka se angažovala v dobové oblíbené a modním hnutí sufražetek, a tak lze říci, že Golding vzešel z podobných rodinných poměrů, jako o dvě generace dříve jiný diskutovaný autor, Oscar Wilde, jehož matka byla příslušnice repealového hnutí za irskou nezávislost.

Golding studoval v Oxfordu na Brasenose College nejdřív přírodní vědy a později anglosaskou poezii a začal se žít po otcově vzoru jako učitel. Jeho literární prvotinou prý byla v té době sbírka intimní lyrické poezie, k níž se dnes autor nehlásí, a za svůj opravdový debut označuje Pána much. Puntičkářské spory o debut však nejsou podstatné; důležitá je shoda životopisců v tvrzení, že zásadní zlom vnesla do Goldingova osobního i tvůrčího života až válka. Sloužil v britském královském námořnictvu a zúčastnil se nejnebezpečnějších bitev, včetně vylodění v Normandii v červnu 1944. Po válce znovu učil, a to celých šestnáct let, ve střední škole v Salisbury. Od roku 1962 se žije literaturou a podobou svému otci, jak uvádí Martin Hilský, "bydlí ve čtyřlsta let starém domě s doškovou střechou, ve volném čase se věnuje archeologii, egyptologii, klasické řečtině, hře na housle, violu,

cello a hobo a plavbě. Dokonce se na svém rybářském člunu pokusil doplout do Recka, v kanále La Manche však ztroskotat." Je vůbec možné, aby v osobě tak renesančně založeného člověka se skrývala ještě jiná bytost, spisovatel, jehož nazvali moderním Dostojevským, který byl kriticky cejchován přívlastky "temný", či dokonce "nejzáhadnější a nejpůsobivější z žijících britských romanopisců"?

Když byla Williamu Goldingovi v roce 1983 udělena Nobelova cena za literaturu - předtím ji z britských literátů získali Kipling, Yeats, Shaw, Galsworthy, Eliot, Russell, Churchill a Beckett - byla v části tisku vyslovena domněnka, že cena byla vlastně udělena ex post již za Pána much, vydaného v roce 1954, kdy bylo autorovi třiačtyřicet let. Přestože pak napsal ještě sedm jiných románů, povídkovou sbírku, knižku esejů, dvě hry pro rozhlas a jednu divadelní hru, je to právě tato kniha, která bývá s jeho jménem spojována nejčastěji, a jež také mimochodem jako zatím jediná vyšla v českém překladu (Mladá fronta 1968).

O čem román pojednává a co zobrazuje? Na pódium malého pacifického ostrova se v kterýsi den války zřítí letadlo přepravující skupinu britských chlapců - školáků. Pilot a posádka havarí nepřežijí, a tak jsou hoši, odříznutí od civilizace, přinuceni žít jak doveďou, tj. vytvořit si "civilizaci" vlastní, a protože jsou ještě děti, nepoznamenané zlem dospělého světa, má i tato civilizace na první pohled teoretické předpoklady absolutní čistoty. O něčem takovém však v Goldingově knize nemůže být řeč; autor předvádí právě nezdary snahy jakousi "přirozenou" civilizaci vytvořit. Nevinné děti se během dvou set stran knižky zvrhnou v bytosti skrz na skrz zločinné, jež páchají jedna na druhé krvavě násilí a nakonec se mezi sebou začnou zabíjet.

"To, že Golding předvádí rozpad civilizace i lidských hodnot na dětech, je důležitý trik hodný pera Swiftova... Obrátne využijí motivu nevinných dětských či klukovských her, jímž postupně dává stále hroziější a děsivější význam," citujeme znovu M. Hilského. Hlavním a od počátku až do konce tragickým hrdinou Pána much je chlapec Piggy, Čuňas, který se pro svůj zdravotní handicap (má silné brýle, bez kterých nevidí a trpí astmatickými záchvaty) stává terčem zájmu ostatních členů skupiny, od posměšků a jízlivosti až po otevřené fyzické násilí; nakonec je, bezbranný a vyčerpaný, zavražděn.

Čuňas je obětí zla a logicky tedy i hlavní postava románu, ve kterém dominuje zlo. Autor v jeho postavě jakoby chtěl vyjádřit svou nevěru v humanistické ideály, které nejsou reprezentovány silou: Čuňas umírá, přestože je ze všech chlapců nejchytřejší a ostatní se bez jeho mozku neobejdou, umírá přesto, že od samého počátku usiloval o demokratické uspořádání života na ostrově, tak jak si je byl jako dítě schopen představit. Lastura, která reprezentuje jeho vlastní představu o rozumném uspořádání světa, potom přemožená násilím a nepotřebná zaniká spolu s ním.

Hlavní myšlenku románu - představu metafyzického zla, vrozeného našim povahám - demonů, jemuž stačí jen minimální impuls, aby vzlétl z láhve a zaplavil svět krví, tuto myšlenku reprezentují v knize Jack a Roger, kteří se první promění v divochy a kteří vymyslí zabíjení. Opuštěný ostrov slouží potom Goldingovi jako demonstrační laboratoř: je to uzavřený svět, izolovaný od okolí, svět, ve kterém nefungují běžné zákony, a v němž se tedy místo běžných věcí dějí věci jiné, idealistickým představám velice nepřijemné. Goldingovo zlo je patologické a v lidských povahách vždy potenciálně přítomné. Čtenář Pána Much si nad stránkami knihy úzkostlivě přeje, aby skutečnost byla lepší, než ličí autor, ale ten mu svým sugestivním textem jakoukoliv viru nebo optimismus znemožňuje.

Nakonec, když vrcholí štvance na Čuňasova kamaráda Ralpha, se na ostrově sice objevuje britský důstojník a spolu s ním se vrací i civilizované časy, avšak je evidentní, že zlo samo o sobě tím nezmizí, jen se stane méně očividné zjevným, aby se kdykoli později, bude-li to možné, znovu objevilo. "Člověk by mýsl," řekl důstojník, když si představil, co všechno se asi ještě dozví, "člověk by si mýsl, že smečka britských chlapců - a vy jste přece všichni Britové, že ano? - se ukáže z té lepší stránky - víte? A oko důstojníka vzápětí s úlevou spočine "na tom půvabném křížníku v dále": jeden konflikt je prostě zaměřen na jiný, za světovou válku, ve svých důsledcích nedozírně hrůznější než události na ostrově.

Z dalších románů Williama Goldinga je třeba připomenout především Věž (1964), historickou fresku z doby stavby středověké katedrály, a román Dědicové (1955), svou stavbou připomínající Pána much, ve kterém se - děj běží v pravěku - střetává poslední skupina naivních neandrtálců s první tlupou inteligentních lidí. Netřeba dodávat, na čí straně jsou sympatie skeptického autora.

William Golding je z rodu lidí, kteří jsou povolání sdělovat nemilosrdné pravdy. Je je přijímání těchto pravd - byt jsou někdy předkládány ve spekulativní podobě - nepřijemná záležitost, je bezvýznamná věc, nemění to nic na jejich údernosti. S Goldingem přirozeně není třeba souhlasit, ale prohloupil by ten, kdo by nad jeho myšlenkami nepřemýšlel.

Pavel Kozatík

Literatura:

W. Golding:	Pán much, MF 1968; doslov R. Nenadál
M. Janoušek:	Světla a stíny Williama Goldinga (Na okraj Nobelovy ceny za literaturu pro rok 1983, Kmen č. 47/1983)
M. Hilský:	Nad novou Nobelovou cenou za literaturu, Světová literatura č. 3/1984

KURD LASSWITZ

75. VÝROČÍ ÚMRTÍ

"Je to chlapec, pane," řekl domácí lékař. Z vedlejší místnosti se ozýval jekot, který Karlu Lasswitzovi vykouzlil na tváři úsměv a vyhnal mu z hlavy jak hřebíky, tak politiku. "Budeme mu říkat Kurd," prohlásil zámožný majitel vřatislavského velkoželezářství a zároveň demokratický poslanec pruského zemského sněmu, neboť Slezsko tehdy přináleželo k Prusku. A je dost možné, že za chvíli měl v hlavě když ne už hřebíky, tak aspoň politiku, neboť se psal 20. duben 1848 a rok 1848 byl bouřlivý a revoluční. Třeba se dochovaly rozkošné historky o malém Kurdovi, ty se nám však zatím nepodařilo zjistit. Jisté je toto: Po maturitě studoval v letech 1866-70 ve Vřatislavi (tehdy Breslau a dnes Wrocław) a v Berlíně matematiku a fyziku. Roku 1871 mu bylo jako jednoročnímu dobrovolníku 1. slezského granátnického pluku č. 10 navštívit sladkou Francii, v níž se tenkrát těžko mohl cítit jako "pánbůh ve Frankrajsku". V roce 1873 promoval "magna cum laude" na doktora filozofie. Jeho doktorská práce se jmenovala O kapkách, Jež ulpívají na pevných tělesech a podléhají tíži zemské. Složil státní zkoušku a stal se učitelem vyššího stupně. Vyučoval matematiku, fyziku, zeměpis a filozofickou propedeutiku nejprve na gymnáziu ve Vřatislavi, později v Ratiborli. Prusko se mu však záhy začalo zajídat a tak se v roce 1875 přestěhoval do liberálnější Gothy, kde dostal místo ve vědovském Ernestinském gymnáziu s platem 225 zlatých marek měsíčně, který se mu do penze podařilo vyšroubovat na 363 zlatých marek a 33 feníků. V témže roce se oženil s Jenny Landsbergovou, přítelkyní z dětství a dcerou vřatislavského obchodníka. S ní měl dva syny - Rudolfa (1877) a Ericha (1880). 7. dubna 1884 mu byl tajným kabinetem Jeho Královské Výsosti vévody Alfreda von Sachsen-Coburg und Gotha propůjčen titul profesora (gymnaziálního). V roce 1907 ho raniila mrtvice a 1. ledna 1908 byl předčasně penzionován. 19. července 1909 se Kurdu Lasswitzovi dostalo titulu dvorního rady a 17. října 1910 zemřel v Gothě na zánět slepého střeva.

Kurd Lasswitz kouřil doutníky a nedalo se říct, že by byl odpůrcem dobrého trůnku a veselé společnosti. Už jako student byl členem matematických jednot ve Vřatislavi a v Berlíně, často jim předsedal a zůstal jim už jako "starý pán" věrný i po ukončení studia. Skládal pro ně rozverně básničky, v nichž vzdával hold nejen královně věd, ale i pivu a lásce. Některé z nich se zpívaly na nápěv lidových písní a morytátů a podle svědectví pamětníků se "hojně zpívaly v kruzích matematických". Společenského života se nestranil ani v Gothě, kde se záhy stal členem Kruhu přátel Gothažské hvězdárny a později předsedou tzv. "středeční společnosti", kterou v roce 1884 pomáhal zakládat. Jednalo se o jakýsi intelektuální klub, v němž měl během 25 let šedesát přednášek a kde četl ze svých rukopisů.

Přijímal vyhraněný smysl pro rodinu. Jako příklad se uvádí násadka, kterou

mu syn Rudolf věnoval k vánocům. Lasswitz s ní psal dobrých dvacet let, až ji zlomil a musel ji slepovat. Udržoval čilé styky se svým rozvětveným příbuzenstvem, což může leckomu připadat jako skutek pozoruhodný sebezapřením a trpělivostí. Nicméně dokázal snadno zahořet pro duchaplné a krásné ženy. V 56 letech pojal silnou náklonnost k půvabné a chytré (samozejmě) Hanně Bríerové (v některých pramenech Bríerové), sestřenicí z druhého kolena, která se v něm zhlížela a říkala mu strýčku. Hanna bydlela v Iltsu, kde její otec byl generálním ředitelem celulóžky, a často dojížděla do Gothy pomáhat strýčkovi se čtením korektur. Až do své smrti jí poslal 162 dopisů a 56 pohlednic a svůj poslední román Hvězdná rosa jí věnoval se slovy: "Celá tato kniha je jedinou básní o lásce."

Jeho výuka na gymnáziu byla hodnocena jako živá a názorná. Studenti si oblíbili jeho humor a duchapřítomnost. Lasswitz měl smysl pro humor i v případě, že jeho terčem byl on sám. Doma si z něho totiž dost často utahovali, protože žil ve strachu z povětrnostních nepohod. Astrafobie nebo brontofobie nebo obojí? Humorem prokládal rovněž populární vědecká pojednání: "I ve vesmíru - to budíž řečeno k útěše našich hospodyněk - dokonce i tam je prach." Lasswitzova obliba u studentů mohla mít své kořeny též v tom, že pan profesor byl natolik angažován mimoškolní činností, že musel tvořit i při písemkách, přičemž štuďáky vyzýval k oboustranné ohleduplnosti: "Pánové, nevyrušujte vy mě, pak nebudu vyrušovat já vás." Jeho rukama procházely i písemky sběratelům dobře známého Hanse Dominika, který bude v 30. letech nazýván německým Vernem, nikdy však nedosáhne literárních kvalit svého profesora. Jak Lasswitzovi přibývalo let, kantořina ho začala vysilovat. Nepochybně nešla dohromady s intenzivní "zájmovou činností": přednášky, 120 populárně vědeckých článků, eseje, povídky, romány, korespondence s 295 osobnostmi veřejného života (např. i s Berthou von Suttnerovou, nositelkou Nobelovy ceny za mír pro rok 1905, která, což není příliš známo, rovněž zabruslila do hájemství utopické literatury), dále 30 vědeckých prací. Mrtvice pak byla jen logickým vyústěním příliš bohatého života. Po jeho smrti se paní Jenny Lasswitzová v jednom dopise zmínila, že "školu považoval stále více za jakousi otročinu, která ho olupovala o nejlepší síly". Ačkoli byl rok před smrtí jmenován dokonce dvorním radou, přesto si do hrobu odnesl jedno zklamání - nebylo mu dopřáno přednášet na vysoké škole. Ani těch třicet nesporně vědeckých prací, mezi nimi dvoudílné Dějiny atomistiky, oceněné díly Učení Kantova o ideální prostor a času a Fechnerova biografie, mu nebylo nic platno. I na povýšení z učitele vyššího stupně na gymnaziálního profesora si přes veškeré kladné posudky musel počkat devět let. Iím však není nijak řečeno, že by Lasswitz byl nějakým zneuznaným autorem. Dokonce se ho snažili oceňovat jako německého Verna, proti čemuž se zásadně ohradil.

První povídku napsal v roce 1869, nazval ji Bis zum Nullpunkt des Seins (Až k nulovému bodu bytí) a o dva roky později mu vyšla ve Schlesische Zeitung. Je to příběh tragického konfliktu dvou milenců v roce 2371. On je technokrat a továrník na počasi a jmenuje se Oxygen Warm-Blasius (možno přeložit jako Kyslík Teplováný). Ona je virtuozka na aromatické varhany, zve se Aromasia a zastává názor, že umění je nositelem lidského štěstí. Láska nehněvaná není milovaná, a tak se vášnivě prou o významu techniky a umění, dokud spor nevyvrcholí a Oxygen ji před koncertem nenamíchá do zásobníku varhan jakési chemické smrady. Publikum očekávající vonavé orgie zpanikaří, smrady explodují a Aromasia zahyne. Žalem šilici Oxygen zalezle do skleněné koule a odpálil se do kosmu - k nulovému bodu bytí.

Roku 1877 přišla na svět druhá podější povídka Gegen das Weltgesetz (Proti zákonu světa), v níž ličí svět roku 3877, který je prost lešů, polí a luk, potravu má syntetickou a samou automatizací. Značnou část povídky věnuje autor školství budoucnosti. Vystupuje zde i jako jakýsi katalyzátor děje jistý pan Schulze z Berlína, který byl roku 1876 uveden do anabízy a po 500 letech objeven na dně mořském a oživen. Leitmotivem této povídky je opět láska, tentokrát lyricky a Kotyleda, ale pozor, změna rytmu - zde končí happy-endem.

Obě povídky přímo plývají vědeckotechnickými předpověďmi a společně vyšly roku 1878 pod názvem Bilder aus der Zukunft (Obrázky z budoucnosti). Pro Německo to bylo něco úplně nového a Lasswitz nebyl pochopen. Na pár let se vzdal beletristických snů o budoucnosti. Psaní mu však nedalo, a tak roku 1884 mu pod pseudonymem Velatus L. vychází příběh Schlangenmoos (Hádí mech, čili plavůň). Je to milostná triviálka, v níž sice hraje úlohu biologie a rozmnožovací problémy plavůň, ale to je asi tak všechno. Toto dílko se většinou v jeho bibliografii ani neuvádí.

Po sbírce povídek Selfenblasen (Hydlové bubliny, 1890) nadchází zlatý hřeb Lasswitzovy tvorby, jímž se stal otec německé science fiction a kvůli němuž je nyní znovobjevován, dvoudílný román Auf zwei Planeten (Na dvou planetách, 1897). Stal se bestsellerem své doby a roku 1909 ho znala v podstatě celá Evropa. U nás vyšel prvníkrát roku 1904 pod titulem Na zemi a na Marsu. Je považován za nejdůležitější SF 19. století a za jeden z nejdůležitějších německých vědeckofantastických románů té doby, aneb jak se tehdy říkalo - románů budoucnosti. Lasswitz, který se v Obrázcích z budoucnosti značně sekl v časových předpovědích (některé jeho fantazie byly skutečností už za 12 let po uveřejnění), přišel na fintu, jak se podobným lapsům vyhnout: umístil vymoženosti na jinou planetu.

Dva němečtí polárníci mají nehodu, zachrání je Martani a vezmou je do své kosmické stanice parkující nad severním pólem. Martané vyzkumníky vyléčí a odvezou je na Mars. Martané

aneb Numové, jak se sami nazývají, jsou vysoce vyvinutá rasa a převyšují lidstvo jak technicky, tak morálně. Na rozdíl od svých weillsovských kolegů se vůči Zemi nestaví nijak nepřátelsky. Lidé však mají s Numy nesnáze kvůli pokleslé lidské morálce. Pro děj románu je určující konflikt dvou morálních soustav. Numové chtějí využít pozemských zdrojů surovin, ale je tu otázka, jak s lidmi vyjednat. Jsou na takové kulturní úrovni, že se lze s nimi dohodnout, nebo se jim musí numství - životní styl určený Kantovými zásadami - vnutit? Tato otázka vyvolá na Marsu živou diskusi a rozdělí Numy na filobaty (přivržence lidí) a antibaty. Tábor antibatů nakonec vítězí (díky pozemské vojenské provokaci) a numství je lidstvu vnuceno. Jako reakce vznikne na Zemi hnutí Numství bez Numů: lidé musí dosáhnout mravní autonomie a ctnosti, jít vlastní cestou ke kulturnímu pokroku, což implikuje i zrušení militaristicky zaměřených nacionálních států. Tato cesta se lidstvu podaří, Numové musí v souladu se svým mravním kodexem tuto skutečnost akceptovat a vzdají se kolonizačních snah. Zavládne mír a Země kráčí k utopickému štěstí.

Román obsahuje značný počet extrapolací. Konflikt mezi Numy a lidmi je mistrně propracovaný. Humanismus a pacifismus románu je zcela zjevně namířen proti tehdejšímu hurápatriotismu. Velkým obdivovatelem tohoto díla byl i Wernher von Braun.

Roku 1900 vydává své eseje *Wirklichkeiten* (Skutečnosti) a pokračuje povídkovou sbírkou *Traumkristalle* (Krystaly snů, 1902). V témže roce přichází na svět ještě sbírka *Mie und immer* (Nikdy a vždy), která se od Krystalů snů liší zřejmě pouze tím, že je v ní navíc dílko Homchen, ein Tiermärchen aus

der oberen Kreide (Homchen, zvířecí pohádka z horní třídy). Jde o příběh chytrého vačnatce na sklonku čry ještětů. U nás podobné věci psával Rudolf Richard Hofmeister (např. Eopsyché, 1927).

V románu *Aspira, Roman einer Wolke* (Aspira, román obláčku, 1905) se kosmický obláček na Zemi vtělí do mladé doktorčiny chemie, zamiluje se, ale chybí mu ta naše lidská vřelost, až nakonec jako "ledový dech" opustí hostitelské tělo a štěstí lásky je zajištěno.

Lasswitzovo dílo se uzavírá románem *Sternentau, die Pflanze von Neptunsond* (Hvězdná rosa, rostlina z Neptunova měsíce, 1909). "Radiálním tlakem Slunce" se na Zemi dostane semínko inteligentní rostliny z Tritonu. Vyrostou z něho tritonské bytosti, které vědci nazvou hvězdnou rosou a začnou je zkoumat jako flóru a jejich inteligence si nepovšimnou. Rostliny považují lidi za hrubce, zpočátku se chtějí bránit, ale jejich vyšší duševní úroveň vítězí a rostliny naší planetu radši opustí. Zanechají po sobě sterilizovanou mateřskou rostlinu, jejíž mlíčí je skvělým katalyzátorem při výrobě umělého kaučuku.

Lasswitzova pozůstalost vyšla pod názvem *Entfundenen und Erkanntes* (Cítěné a poznané, 1919). Jeho dílo je nyní uchováváno na zámku Friedensstein v Gothě.

Lasswitz hýřil předpověďmi, uvedme si aspoň některé z nich: výtahy, eskalátory, pohyblivé chodníky, mrakodrapy, řízené počasí, elektromobily, retrospektiv (přístroj, jímž lze zviditelnit minulost; tento motiv použil i nedávno zesnulý autor NDR Franz Fühmann ve sbírce *Sajans Fikschén*), rozhlas, televize, umělé oběžnice Země, syntetické látky, fotobuňky, solární kolektory, rentgen, generátor gravitace, laser,

implantace elektrod do mozku, vymývání mozku atd. Možné je, že ovlivnil Wellse a Gernsbacka. Rovněž je zajímavé porovnat jeho Univerzální knihovnu s Tongtho Soumrakem literatury a s Borgesovou Babylonskou knihovnou, čímž není nijak řečeno, že by Tongi s Borgesem opisovali.

Kurd Lasswitz věřil v pokrok a lidské dobro a po celý život si uchoval již v dětství vstřípené demokratické názory, pro něž byl později trnem v oku nacistům. Dokonce i západoněmecké vydání v 70. letech vymýtlo z románu Na dvou planetách některé příliš "komunistické" pasáže. Z tohoto románu jasně vyplývá, že Lasswitz, ač žil v maloměstě, moc dobře věděl, co je zač politika a diplomacie velmocí. S obavami sledoval vývoj císařství a tušil, že už jeho doba chová símě zkázy. A tušil správně. Nicméně byl optimista: "Rostlinný a živočišný život může zmizet, vyrobíme uhlohydráty a albuminy umělé z hornin; voda může vyschnout, s nějakou náhražkou si už poradíme; sluneční teplo může polevit, budeme pracovat dál a než to dojde tak daleko, že nám planeta už nebude moci dát žádnou energii, dávno již nebudeme závislí na té hromadě strusky (1885)."

Na jeho paměť byla v NSR roku 1981 zřízena Cena Kurda Lasswitze, která má podporovat a oživit německou SF.

Povídka Na mýdlové bublině, kterou si můžete přečíst v tomto čísle, je z roku 1886 a je považována za jednu z nejzdařilejších. Sestřenka Hanna prozradila, že ve strýci Wendelovi zpodobnil autor sám sebe. A rádi ji věříme, protože myšlenka povídky je v souladu i s tímto Lasswitzovým epigramem, kterým se však nikdy neřídil:

Jak se světem i s sebou zajedno být? Myšlenky měj si, nech je však jít.

Jan Hlavíčka

Do tohoto čísla Ikarie přispěli svými ilustracemi především dva kreslíři - Petr Kačín a Steven Fox. Zatímco Steven Fox nám své ilustrace "speciálně pro Ikarie" poslal až ze vzdálených Spojených států poté, co se dozvěděl o existenci našeho almanachu, Petr Kačín je představitelem nové generace našich mladých sci-fi ilustrátorů. Přestože studuje typicky technický obor - strojní fakultu ČVUT, kromě znalostí techniky nechybí v jeho ilustracích také poezie.

-jo-

kresba Steven Fox

OLAF STAPLEDON

100. VÝROČÍ NAROZENÍ

Když se psal rok 1930, SF si již vydobila na slunci své pevné místo. Byl založen SF magazín *Astounding*, Gernsbackův *Amazing* již čtyři roky úspěšně vycházel, povídky publikovali již takoví autoři jako Edmond Hamilton, E. E. Smith, A. Merritt, literární debut za sebou měli i Jack Williamson a J. W. Campbell. Existoval zkrátka už stálý okruh spisovatelů, mezi které si nováčci museli pracně klestit cestu svými literárními pokusy na stránkách SF magazínů a zdi SF-ghetta slibně rostly.

Najednou, bez jakéhokoli varování se mezi jeho zdmi objevilo jména, které předtím nikdo neslyšel, které se nikdy neobjevilo na stránkách magazínů, zkrátka jméno úplně neznámé: Olaf Stapledon. O to podivnější bylo, že se objevilo na obálce románu, který:

- a) vyrazil čtenářům dech,
- b) se stal jedním z milníků literatury SF
- c) se jmenoval *Last and First Men* (Poslední a první lidé)

Tento román - kronika, měl okamžitý úspěch. Je několik možných vysvětlení proč. Především, tehdejší SF byla zaměřena na starší mládež a kvalita obsahu odpovídala nárokům této čtenářské vrstvy. Stapledonův román je však vysoce seriózní dílo spíše pro dospělé čtenáře. Další z možných příčin jeho úspěchu může být jeho neuvěřitelná rozmáchlost, dobře ilustrovaná časovými škálami - konec lidstva (a tedy i konec děje) je od současnosti časově stejně vzdálen jako na druhé straně vznik planet. Čtenáře také fascinovala neobyčejná detailnost a věrohodnost díla, takže román začal být nazýván spíše proroctvím než tušením. Blíže podrobnosti o obsahu se dozvíte v recenzi Jana Pavlíka uveřejněné v tomto čísle.

Než se ale pustíme do dalšího Stapledonova díla, povězte si, kdo to vlastně Olaf Stapledon je.

Olaf William Stapledon se narodil roku 1886 v anglické vesnici Wirral, avšak zanedlouho odcestoval s rodiči do Egypta, kde strávil většinu svého dětství. Nějakou dobu pracoval v otcově obchodu s rybami v Port Saidu, ale záhy se vrátil do Anglie, aby zde vystudoval v Oxfordu a později na Liverpoolské Universitě filozofii a získal z ní doktorát.

Po vystudování začal působit na Liverpoolské Universitě jako profesor filozofie, ale také literatury, psychologie a historie. Láska k prvnímu Stapledonovi zůstala, což dokázal napsáním několika filozofických traktátů, nad kterými by byli horliví ctitelé Stapledonova díla asi stejně udiveni, jako byli horliví ctitelé díla Lewise Carrolla udiveni nad jeho nepřilíš záživnými matematickými příručkami.

Přišla první světová válka a Stapledon shledal, že je (podle jeho vlastních slov) spíše pacifistou než vojákem a zvolil tedy práci v záchranné službě.

"Pak následoval romantický snatek," vyznává se Stapledon, "dětí a ze mě se stal usedlý otec rodiny. Co může být nudnější! Později jsem však poznal, že mě to vlastně posílilo, dodalo novou energii. Jako třicetipětiletý ženatý

adolescent jsem se probudil. Moje myšlení prošlo bolestnou změnou larválního stádia do jakéhosi opožděného imaga. Ustálily se ve mně dva zájmy: zájem o filozofii a zájem o osud našeho pozemského úlu. Po opožděném útoku na akademickou filozofii jsem napsal tuto šílenou knihu (tj. *Poslední a první lidé*) a po ní další. Nyní, když jednou nohou stojím na prahu duševní zralosti, uvědomil jsem si humornou skutečnost, že druhou nohou již stojím v hrobě."

Tolik Olaf Stapledon ve svých 51 letech.

Ti, kteří si myslili, že rokem 2 000 000 000 skončí spolu s dějem *Posledních a prvních lidí* Stapledonova fantazie, byli ze svého omylu vyvedeni roku 1937. Tehdy vyšlo dílo ještě mohutnější a ještě rozmáhlejší než autorův debut. Byl to román *Star-Maker* (Stvořitel hvězd), často označovaný jako dosud nepřekonané dílo lidské představivosti.

Nejmenovaný hlavní hrdina si vyjde jedné teplé noci na procházku, zabrán do metafyzických úvah natolik, že jeho duše náhle opustí tělo, aby vykonala odvážnou pout v prostoru i v čase.

Hrdinovo astrální tělo, nehmotné "já", navštíví desítky planet, obydlených nesčíslným množstvím nejružnějších bytostí. Zjišťuje, že nejen obyvatelé planet, i celé hvězdy jsou ohromné živé telepaticky se dorozumívající bytosti, tvořící v galaxiích vysoce organizovanou strukturu. Poté, co hlavní hrdina takto duševně procestuje vesmír křížem krážem, vydá se na cestu časem, pozoruje úpadek vesmíru, jeho zánik a zároveň vznik vesmíru nového. Nad všemi vesmíry vládne nepopsatelný Stvořitel hvězd, což je vlastně střed čtyřrozměrné koule, jejíž zakřivený povrch je náš vesmír! Jednotlivé vesmíry jsou pouhé experimenty Stvořitele a bytosti žijící v nich směřují k vrcholnému okamžiku, kdy všechny splynou s vědomím Stvořitele a dosáhnou tak nejvyššího cíle života.

Po této grandiózní pouti se duše opět vrací do těla hlavního hrdiny a muž se může vrátit domů ke své ženě.

V tomto díle, ve kterém se již zřetelně projevuje Stapledonova křesťanská výchova, podal autor kromě vytvoření jakéhosi kosmologického Boha i vlastní názory na stavbu vesmíru, ovlivněné teoriemi Alberta Einsteina. V roce 1976 vyšla kniha *Nebula Maker* (Stvořitel mlhovin), což je v pozůstalosti objevená dříve nepublikovaná část *Star Makera*.

Mezi *Posledními a prvními lidmi* a *Stvořitelem hvězd* jsme ale přeskočili dva jiné Stapledonovy romány: *Last Men in London* a *Odd John*.

Last Men in London (*Poslední lidé v Londýně*, 1932) je jakýsi dovětek k *Last and First Men*. Stapledon se v něm vrací ve vzpomínkách k válce. Hlavní hrdina románu je jeden z *Posledních lidí* žijících na Neptunu. *Poslední lidé* zde žijí v utopické společnosti a mohou cestovat duševně do minulosti, aby ji lépe poznali. Hlavní hrdina se vtělí do malého chlapce a žije v jeho těle několik let. Prožívá v jeho těle válku, ve které mladík slouží

(podobně jako Stapledon) v záchranné službě.

Poslední lidé v Londýně se nijak zvlášť neproslavily, na rozdíl od druhého románu *Odd John* (*Podivín John*, 1935). Vypráví o chlapci Johnu Wainwrightovi, který je od narození nadán výjimečnými schopnostmi, díky kterým několikanásobně převyšuje inteligenci své vrstevníky, ale to jej také vylučuje z jejich společnosti. John vyhledá víc takových jako je on a s jejich pomocí založí na malém ostrově utopické společenství.

K tématu nadlidí se Stapledon ještě jednou vrátil roku 1942 v románu *Darkness and the Light* (*Temnoty a světlo*).

Dalším z velmi známých Stapledonových děl je *Sirius* (1944). *Sirius* je dojemný příběh o psu s inteligencí člověka, který se zamiluje do dívky jménem Plaxy, avšak tělesné rozdíly mu dovolují prožít lásku pouze platonickou.

Sirius byl poslední ze Stapledonových slavných děl. Žádné dílo z jeho pozdější tvorby již slávy jeho předchozích prací nedosáhlo.

Kromě románu *The Flames* (*Plameny*, 1947) o mimozemské civilizaci žijící v nitru Slunce vydal ještě dvě teologicko-filozofická díla, ležící na pokračí SF: *Old Man and New World* (*Starý muž a nový svět*, 1944) a *Death into Life* (*Smrt do života*, 1946). Stapledonovým posledním dílem je autobiografický román *A Man Divided* (*Muž, který se rozdvojlil*, 1950).

Význam díla Olafa Stapledona nespočívá (podobně jako u díla Lovecrafta) ani tak v dílu samotném, jako spíše v jeho vlivu na pozdější spisovatele. A vliv to byl obrovský, především na spisovatele Velké Británie. *Poslední a první lidé* byl v té době úplným bestsellerem, byl vydán v několika reedicích a nesmí chybět v žádné historii žánru. Nezapomeňme, že v době, kdy román vyšel, byli současní velmistři žánru ve věku, kdy hltali veškerou SF, která jim přišla pod ruku, a není tedy divu, že na tolik spisovatelů Stapledonova představitost tak zapůsobila.

Arthur C. Clarke se přiznává, že jím byl velmi ovlivněn, což se projevílo především v jeho románu *Konec dětství* a B. W. Aldiss jej dokonce označuje za svého nejoblíbenějšího spisovatele. Tím víc je třeba ocenit odvahu kritika J. Sadoula, který se o Stapledonovi "odvážil" napsat toto:

"... autorovy filozofické, religiózní a mystické názory jsou zajímavé plny velkých vzletů ducha, avšak román sám (*Poslední a první lidé*) se dnes velmi špatně čte. Je ostatně nevhodné řadit Stapledona za každou cenu do SF, protože o ní zřejmě nikdy neslyšel a ani na okamžik by se k tomuto žánru nehlásil."

Většina kritiků je naopak toho názoru, že *Podivín John* je nejlepší SF o supermanech, *Sirius* nejlepší SF se zvířecím hrdinou, a že *Poslední a první lidé* a *Stvořitel hvězd* jsou nejlepší SF vůbec.

Ivan Adamovič

V Anglii v meziválečném období neměl SF žánr až na slavného H.G. Wellse příliš mnoho představitelů. Vznikaly většinou laciné dobrodružné romány, které byly obdobou tehdejších amerických pulpů. Jako výjimečné autory lze uvést A. Muxleye a jeho Konec civilizace, ve které vyjadřuje obavy z možného "zfordizování" a doslovného zautomatizování lidské společnosti. William Olaf Stapledon se ovšem rovněž zaměřoval na otázku budoucí lidské společnosti, hlavní pozornost však ve svých dílech

jen jedna expedice, která v době katastrofy prozkoumávala severní pól.

Když účastníci výpravy zjistili, co se stalo, rozhodli se osídlit obyvatelná místa planety a založit novou společnost. Jejich loď přistála v sibiřské oblasti. Po nějaké době však nastaly mezi obyvatelstvem kolonie rozpory. Oba tábory se rozdělily: jeden zůstal na místě, druhý odpul směrem k dnešnímu Labradoru. Z těchto dvou skupin se později vyvinuly dvě různé varianty lidského druhu.

A opět vznikl nový druh: Třetí lidé byli přibližně stejné postavy jako lidé První, se zlatavými očima a šestiprstými rukama s dlouhými, až pavoučími prsty. Byli velmi impulzivní a vznětliví, a proto jejich dějiny byly mnohem bouřlivější a neklidnější než u Druhých lidí. Vytvořili mnoho společností a států s nejrůznějšími kultury (např. kultem hudby). Když poslední z nich dosáhl vědeckého pokroku, začal přemýšlet o zdokonalení člověka samého. Nejschopnější vědci vytvořili

Poslední a první lidé

upírá na samotného člověka a jeho vývoj v průběhu miliónů let. Jeho stěžejní díla nejsou romány, ale kroniky nescetných lidských pokolení, jejich úspěchů i nezdárů na zemi a jiných planetách sluneční soustavy. A odkud jsou mu tyto události známy? Jak píše v předmluvě, na mozek současného člověka se "napojilo" vědomí člověka z dvě miliardy let vzdálené budoucnosti, který mu předává své poznatky a zkušenosti. Ale nejen to, budoucí lidé potřebují pomoc lidí XX. století (jakou, vyplne na závěr).

Stapledonova kronika se nejdříve podrobně zabývá osudy národů, které existují ve XX. století. Autor podrobně líčí konflikt mezi jednotlivými evropskými zeměmi - Francií a Anglií, Německem a Ruskem. Když je uzavřen mír, je Evropa ohrožena ze strany Ameriky. Jistý vědec vynalezne jakýsi druh "paprsků smrti", ale ty jsou vyzkoušeny pouze jednou proti eskadře amerických letadel a poté jsou na popud zástupců všech evropských států zničeny a jejich vynálezce spáchá sebevraždu. Zničení eskadry vyvolá v Americe nenávist k Evropě, která je záhy totálně zničena otravným plynem.

Americe vyvstává další protivník - čínský stát se svou naprosto odlišnou kulturou. Obě mocnosti vstoupily do dlouholeté války. Teprve po mnoha letech se začala Čína vyčerpávat a válka skončila smírem, dojednaným zástupci obou států na ostrůvku v Tichém oceánu. Země se stala "amerikanizovanou planetou" a byla ovládnuta přísně morální kulturou se zvláštním kultem létání. Tato společnost existovala asi pět tisíc let. Její pád způsobila energetická krize, která zapříčinila vznik lokálních konfliktů a nakonec rozpad Světového státu a návrat divočství. Lidé žili po mnoha desítek tisíc let jako lovci, sběrači nebo výjimečně zemědělci. Teprve asi po stu tisících letech začala vznikat nová civilizace v Patagonii, na níž došlo k silnému oteplení. Po průchodu obdobím středověku s kultem Mládí (většina lidí byla ve dvaceti letech starci a několik málo dlouhověkých bylo uctíváno jako bozi) se i tato společnost dostala do průmyslové fáze. Začala využívat geotermální energie a na základě pradávných pověstí o jakési "zbraní se záračnou silou" objevila nakonec energii atomovou. A to způsobilo její pád: v důsledku rozporů mezi horníky a vedením jednoho dolu došlo k nekontrolovanému užití jaderné energie a k řadě výbuchů. Zkáza se záhy rozšířila na celou planetu a všichni lidé zahynuli strašlivým zářem. Zachránila se (z celého lidstva)

Přes veškeré snahy členů kolonie lidé nakonec zdivočeli. Trvalo mnoho miliónů let, než se u jejich vzdálených potomků znovu objevila inteligence. Nastala epocha Druhých lidí. Byli mnohem vyšší než lidé první, měli více prstů na rukou a dovedli lépe chápat svět a jeho souvislosti než První lidé. I Druzí lidé prošli dlouhým vývojem a mnoha vývojovými etapami společnosti, včetně válek. Byli však vyrovnanější než První lidé a jejich společnost byla vcelku stabilní. Dosáhli pozoruhodných úspěchů v oblasti vědy, kultury a filozofie. Nakonec objevili i zápisky patagonských trosečníků na Sibiři, vytesané do kamene, a rozluštili je. Zdálo se, že nic nebrání jejich neustálému rozvoji. Nebezpečí však přišlo, odkud je nikdo nečekal: z vesmíru.

Stejně jako u H.G. Wellse "byla naše Země již po dlouhou dobu pozorována Martany". Ti se však od Wellsových potvor značně odlišovali: neměli stálý tvar a nebyli ani složení z kompaktní hmoty. Jednotlivé jednotky existovaly ve formě malých obláčků, které se za určitých okolností dokázaly koncentrovat do větších shluků a dokonce vytvořit jeden velký supermak z kolektivním vědomím. Je to v literatuře SF jeden z prvních příkladů "kolektivního vědomí" celé rasy nebo jejich částí za pomoci telepatie.

Martané potřebovali velké množství vody, kterou na své planetě postrádali. Vypravili se proto za pomoci slunečních proudů na naši planetu. Lidé nejdříve nechápali, co jsou ty podivné obláčky zač. K tragedii došlo, když začaly pronikat lidskými těly a zabíjet obyvatele Země. Došlo k tvrdému boji, kdy Země částečně podlehla a Martané dobyli část území naší planety. Nakonec si Martané uvědomili, že nositeli inteligence na Zemi nejsou diamanty, které uctívali jako božstvo, ale ta "dvounohá stvoření", ale to nic nezměnilo na dalším průběhu bojů. Ke konečné katastrofě došlo, když jistý pozemský vědec ohlásil, že objevil ničivý virus, který zničí tělesnou strukturu všech Martanů, avšak zabude i celé lidstvo. O hysterii pozemšťanů vybičované dlouhým bojem svědčí, že všichni uvítali a schválili použití této ničivé zbraně. Martané na Zemi byli zničeni a ti, kteří ještě přežili, zanesli chorobu při útěku na rodnou planetu a zničili tak i své druhy. A téměř celé lidstvo postupně vyhybnulo, jen díky náhodným mutacím se podařilo odděleným skupinkám přežít katastrofu a vychovat zdravé potomstvo. To však nedokázalo uchovat kulturní dědictví předků a postupně upadlo do barbarství. Nastala Třetí doba temna.

obrovské Mozky, které byly jakousi myslící superbytosťou a existovala samostatně pod ochranou lidských pečovateli. Pokusy se jim ale nevyplatily: mozky brzy zahájily boj o moc a kromě několika poslušných sluhů byli všichni Třetí lidé vyhlazeni nebo zavřeni do klecí pro vědecké pokusy. Mozky - čtvrtí lidé - se nyní mohly nerušeně zabývat nejrůznějšími vědeckými i filozofickými problémy. Záhy však zjistily, že samy nedosáhnou dokonalosti a rozhodly se vytvořit novou rasu lidí za pomoci pochytného "materiálu". Po nescísných pokusech vypěstovaly rasu dokonalých Pátých lidí. Podobali se postavou i povahou lidem Druhým, ale jejich schopnosti byly ještě rozvinutější. Pátí lidé nejdříve pomáhali Mozkům, po nějaké době se však vzbouřili a po krvavých bojích byly Mozky zničeny. V průběhu bojů však byla zničena všechna dosavadní kultura, takže i Pátí lidé museli začít znovu "od píky".

Po evolučních stádiích vytvořili Pátí lidé harmonickou, téměř dokonalou společnost. Mohli teoreticky dosáhnout nesmrtelnosti, ale rozhodli se po tisíciletích života umírat. Ovládli podobně jako Martané telepatii, takže ústní řeč jim sloužila jen ke zpěvu písní a uskutečnili nejvýznamnější objev, jaký kdo dosud učinil - dokázali zkoumat minulost. Po několika neúspěšných seancích s dětmi, které zahledly v transu epizody ze života Druhých lidí (boj s Martany) se naučili vysílat své "vědomí" dle libosti a přání do libovolného časového období a studovat je. Tak byly odhaleny předchozí etapy vývoje člověka. Nový objev přinesl však i negativní následek - Pátí lidé byli neustále "pronásledováni" krutou minulostí, což přinášelo cestovatelům v čase krutá duševní muka. Přesto byla jejich kultura jednou z nejrůznovějších v celých dějinách lidstva a trvala desítky miliónů let.

A opět přišlo nebezpečí z vesmíru. Astronomové zjistili, že se Měsíc začíná odchýlovat od své oběžné dráhy a v blízké době se srazí se Zemí. (Jak se později ukázalo, toto vychýlení bylo způsobeno silnou telepatickou činností lidstva, která se odrážela na pohybu nebeských těles). Bylo nutné přesídlit na jinou planetu. Nakonec byla vybrána jako nejlépe vyhovující Venuše.

Přesto byly na Venuši mnohem tvrdší podmínky než na Zemi. Ze začátku nevyhovovala ani atmosféra a nadto byl ve venušanských mořích objeven inteligentní život, který se snažil pozemšťany vypudit. Došlo k boji, ve kterém bylo mnoho ztrát na obou stranách. Nakonec se

lidé odhodlali vpustit do oceánů látku, která upravila atmosféru Venuše a složení moří a všechny obyvatele oceánu vyhubila. Pak se veškeré lidstvo přestěhovalo na Venuši. Válka s "domorodci" a nepříznivé podmínky však způsobily degeneraci Pátých lidí, kteří ztratili všechny své nabyté schopnosti a záhy i svou kulturu. Nastoupili Šestí lidé.

Nyní se tempo vyprávění zrychluje. Autor už nevěnuje pozornost jednotlivým dějinným údobím jako na Zemi, která trvala o něco déle než dosavadní histo-

ri své schopnosti, opět se naučili na nových principech používat telepatie a pozorovat minulost a záhy vytvořili novou rasu - Šestnácté lidi. Ti pokračovali v jejich činnosti až do osmnáctého - posledního druhu člověka.

Vypravěč z budoucnosti - příslušník posledního pokolení - podrobně popisuje svou společnost, prostředí a způsob života. Lidé jsou značně nepodobní prvním lidem, žijí po mnoho milionů let. Základem jejich společenské struktury jsou takzvané "sexuální skupiny".

kontinentem. Jen několik nejuvědomělejších příslušníků rasy ještě pamatuje na svůj úkol a dál vysílá do vesmíru spory života. A odvahu jim dodává naposledy narozený mladý muž - Poslední člověk.

Olaf Stapledon napsal později druhý díl této monumentální epopeje - Poslední lidé v Londýně. Se současným spisovatelem je opět ve spojení vypravěč z Neptunu, jehož "relace" pochází z doby po ději v prvním románu, ale před epilogem. Vypravěč líčí setkání se

Olaf Stapledon

rie člověka na Zemi. Svou pozornost ale upírá k ojedinělému druhu člověka: k Létařicím (Sedmým) lidem. Šestí lidé, posedlí myšlenkou létání, vytvořili zvláštní rasu člověka obdařeného blanitými křídly. Lze říci, že Létařicí lidé vedli dvojí existenci: v období pracovní činnosti dleli na zemi, jejich život byl naplněn pouze prací, byl takřka monotónní. Jakmile však vzlétli, zmocnilo se jich jakési extatické nadšení a zakoušeli pocity, jaké na zemi nepoznali. Když opět přistáli, nedovedli slovy popsat, co ve vzduchu cítili. Proto se hlavní část jejich života odehrávala ve vzduchu, kde odpočívali, chytali zvláštní vypěstované létařicí rasy a jedli je, slavili svatby a svatební lety a věnovali se umění. Byla to snad nejbezstarostnější rasa lidí. Po několika miliónech let (asi v r. 500 mil. n.l.) se u nich však začaly projevovat některé zhoubné mutace. Děti se rodily jako mrzáci a nemohly se vůbec pohybovat, anebo mohly pouze chodit po zemi. Těchto mutantů přibývalo a za nějakou dobu vytvořili nový druh lidí žijících pouze na zemi (Osmí lidé). Když vytvořili technologickou společnost a svými letadly ovládli vzdušné prostory, dostali se do konfliktu s Létařicemi lidmi, kterých stále ubývalo. Když je ovládli, začali omezovat dobu, ve které měli Létařicí lidé povoleno létat, což krutě působilo na jejich psychiku.

Zbytek Létařicích lidí se pokusil o vzpouru a po porážce se uchýlil na malý ostrov. Jejich vůdci se rozhodli, že všichni spáchají kolektivní sebevraždu. Z posledních sil všichni naposledy vzlétli, a když jim vůdci vysvětlili, co mají udělat, pochopili "krásu tohoto činu" - v dlouhém voji odlétli k blízké sopce a pár po páru se vrhli do jejího jícnu.

Osmí lidé vytvořili opět kulturu pozemského typu. Jejich astronomové však zjistili, že Venuši hrozí zničení Sluncem, které zvětší několiknásobně svou velikost a spálí všechny bližší planety. Proto jim nezbylo, než vytvořit novou řadu lidí (Devátých) - a dopravit je na Neptun, kde by mohli přežít. Sami na Neptunu žít nemohli, a tak zůstali na Venuši a zahynuli s ní.

Na Neptunu žili lidé po další miliardu let. Autor přeskakuje období "dvakrát tak dlouhé jako to, které bylo dosud popsáno", i několik vývojových fází člověka. Devátí lidé na Neptunu nejprve totálně zdegenerovali v člověku naprosto nepodobné tvory a až po mnoha miliónech let nabyli opět lidské podoby. Znovu se střídaly společnosti i biologické vývojové fáze. Až Patnáctí lidé ovládli plně sebe

Jsou tvořeny asi devadesátí lidmi - muži a ženami, přičemž jejich členové mohou občas přecházet do skupin jiných. Přitom má každý člen skupiny ještě zvláštní funkci podle své biologické "podsexuální" příslušnosti. Hlavní smysl skupin však není jen sexuálního a emocionálního charakteru: skupina může, podobně jako kdysi Martané, vytvořit kolektivní vědomí a tím vlastně novou osobnost. Členové skupiny přitom žijí obvyklým životem - jedí, spí, pracují, milují a vzájemně komunikují mezi sebou i s jinými skupinami - ale přitom funguje společné vědomí skupiny jako celku, které komunikuje s vědomím jiných skupin. A ve výjimečných případech se vědomí všech "sexuálních skupin" spojí do obrovského kolektivního vědomí celé rasy a řeší nejdůležitější problémy lidstva.

Příslušník Posledních lidí popisuje i vývojové fáze života. V mládí stráví jedinci tisíc let na Kontinentu Mladých, kde žijí po způsobu divochů. Poté se několik tisíc let připravují na své povolání, které mohou vykonávat buď na Neptunu, nebo na některých kosmických lodích či na jiných planetách Sluneční soustavy. Sam vypravěč se zabývá zkoumáním minulosti a jeho specializací je období Prvních lidí.

Civilizace Osmnáctých lidí by snad za nějakou dobu překročila hranice systému a navázala spojení s jinými inteligentními tvory ve vesmíru (včetně hvězd), ale záhy se dozvěděla svůj rozsudek smrti. Následkem sluneční činnosti a záření dojde za několik milionů let ke zničení všech planet ve Sluneční soustavě a života na nich. Kolektivní vědomí rasy, které existovalo celé dva roky, rozhodlo, že pro lidstvo není záchrany. Jedinou možností, jak zajistit pokračování života, je vyslat jeho spory za pomoci kosmických proudů ke hvězdám. Byl to těžký úkol a bylo k němu třeba mnoho vytrvalosti a úsilí. A právě zde se vypravěč obrací na mediátora - příslušníka prvních lidí. Právě První lidé mohou lidem posledním dodat odvahu, svým vědomím povinnosti jim jít příkladem a přimět je ke splnění posledního úkolu.

Knižka končí epilogem, který byl "odeslán" do přítomnosti mnohem později. Ukazuje se, že zhoubné záření má katastrofální důsledky pro všechny Neptunany: zničilo některé orgány, které zajišťovaly telepatické spojení, a zahubilo příslušníky některých "podsexuálních skupin". Kolektivní vědomí zaniklo, lidé se vrátili takřka k barbarství. Vznikly státy, národy a jejich rozepře, policie a státní aparát i krvavé srážky. Bylo zcela ztraceno spojení s jižním

svou přítelkyní, která pracuje na rozsévání spor, a svůj odchod do podzemí, kde se po koncentraci "ponořuje do minulých století" a do naší doby. Jeli-kož dokáže zrychlovat běh pozorovaného děje, jak se mu zachce, může pozorovat za krátkou dobu průběh celého lidského života. Vypravěč se dostává do Londýna naší doby a stane se jakýmsi "duchovním parazitem" malého chlapce Paula, jehož sleduje v období dospívání i v dospělosti. Jeho očima pozoruje náš svět před 1. světovou válkou, během války i po ní a občas jemnými psychickými zásahy ovlivňuje jeho konání ve společenském životě i v lásce.

Tento román je spíše zaměřen na kritiku a hodnocení naší doby pohledem "zvenčí". Nakonec se vypravěč vrací zpátky do své doby.

Román je uzavřen dalším epilogem, ve kterém je líčen definitivní konec lidstva na Neptunu. Lidé už jen lenivě odpočívají, ochlazují si těla od strašlivého žáru ve vodních kalužích a očekávají konec. V těchto posledních chvílích se vypravěč opět setkal se svou dávnou přítelkyní a zůstává s ní až do konce.

Celá historie lidstva (2 miliardy let) je jen pouhým zlomkem v dějinách vesmíru, které popisuje autor ve svém dalším díle (Stvořitel hvězd). Objevují se v něm nejružnější druhy inteligentního života, různá zvířata, hmyz, inteligentní rostliny, dokonce i hvězdy mají jakousi inteligenci. Dílo vrcholí mystickou teorií o "vesmírném vědomí". Vesmír je dokonce několik, jsou tvořeny podle jakýchkoli modelů (snad je to předzvěst budoucích paralelních světů) a objevuje se i jejich tvůrce.

Jan Pavlík

Cyklos vědeckofantastických filmů II.

ATOMOVÁ HROZBA

1. Krakatit	19.01.1983
2. Probuzená zkáza	02.02.1983
3. Proklateci	16.02.1983
4. Na břehu	02.03.1983
5. Okna do neznáma	16.03.1983
6. Divoká planeta	30.03.1983

Krakatit

Český film Krakatit natočil v roce 1947 režisér Otakar Vávra. Literární předloha Karla Čapka i její filmové zpracování jsou dostatečně známé, věnujme proto pozornost besedě, která se v sále kina Ponrepo uskutečnila na závěr promítání. Zúčastnil se jí totiž sám režisér, národní umělec Otakar Vávra. A nehovořilo se jen o Krakatitu, ale i o jeho "remaku", Temném slunci.

Otázka: Proč byl film Krakatit natočen tak, jak natočen byl?

Odpověď: Film vznikl dva roky po skončení druhé světové války, dva roky po ničivém výbuchu první atomové bomby v Hirošimě. Všichni jsme měli tuto událost ještě v živé paměti. Proto film není pouhým konstatacím děje, snažil jsem se jeho prostřednictvím divákovi něco říci, přinutit ho k zamyšlení, upozornit na stále větší nebezpečí jaderné války.

Otázka: Proč byl natočen Krakatit po třiceti letech znovu a proč byl inženýr Prokop změněn v Temném slunci z chemika na fyzika?

Odpověď: Otázky nebezpečí jaderného zbrojení jsou v současné době nejpálčivějším a nejaktuálnějším problémem. Je potřeba proti realizaci jeho podstaty neustále bojovat - i na umělecké frontě.

Co se týče druhé části otázky; když jsme v roce 1947 Krakatit točili, tak se toho o atomech ještě u nás mnoho nevědělo; také jsme se dost drželi Čapkovy předlohy - a Čapek se domníval, že takové reakce lze uskutečnit chemicky. Dnes víme, že jediné jaderná reakce je schopna dodat tak ničivé množství energie. Této skutečnosti jsme se přizpůsobili v Temném slunci. Inženýr Prokop v ní pátrá po prahmotě. Museli jsme to udělat tak, že až ji najde a spojí se svými znalostmi, zrealizuje se původní Čapkovy myšlenka - totiž vyrobit výbušninu doma na koleně, bez pomoci početného štábu odborníků. Existenci ničivé síly v rukou jednotlivce se věc stává ještě nebezpečnější. Nová verze je v tomto směru konkrétnější, čímž se vytratila jakási básnivost, typická pro film Krakatit.

Otázka: Setkal jste se s nějakými problémy při natáčení Temného slunce?

Odpověď: Každé natáčení s sebou nese problémy všeho druhu; Temné slunce navíc vyžadovalo specifické herecké obsazení. Pro hlavní roli jsem vlastně neměl z čeho vybírat. Karel Höger hrál hlavní roli v Krakatitu jen díky tomu, že Zdeněk Štěpánek byl na ni již příliš starý. Höger neodpovídal přesně typu postavy z Čapkovy románu, ovšem svým básnickým hereckým pojetím nakonec film pozdvihl ještě o něco výš, než je knižní předloha.

Otázka: Mohl byste se s námi podělit o nějakou zajímavost z natáčení Krakatitu?

Odpověď: Ve filmu hraje herečka jménem Florence Marly. Je to Francouzka, ale narodila se v Olomouci pod jménem Hana Směkalová. Scénář jí předepisoval v jedné scéně jako doplněk šatů šperky. Vzala si své, z pravého zlata a drahokamů; bylo to pro ni mnohem jednodušší, než shánět nějakou bižuterii. Coby kompars také hráli v Krakatitu praví členové carské rodiny. Všechno tohle souvisí s jedním problémem: má-li být film dokonalejší, je potřeba angažovat herce z celého světa, aby se postihly všechny typy, ve filmu vystupující - a to v podstatě není dnes žádný národ vlastními "silami" schopný dát dohromady.

Země vzniku: Japonsko, 1954

Kamera: Maseo Tamai

Scénář: Takeo Murata, Inošiho Honda

Režie: Inošiho Honda

Probuzená zkáza

Rybářská loď se vrací domů do přístavu s bohatým úlovkem. Na palubě panuje povznesená nálada. Náhle se pod lodí rozzáří moře, utvoří se světejný kruh vroucí vody, loď se zakymácí, na palubě vypukne požár a za strašlivého křiku vyděšené posádky se plavidlo záhy rozloží a potopí.

Na pevnině je zachycen jeden signál SOS, poté je rádiové spojení přerušeno. Na místo neštěstí je vyslána jiná rybářská loď. Ovšem i tu potká stejný osud - radio zmlkne.

Na ředitele rybářské společnosti začnou útočit novináři i manželky nevěstných rybářů, představitel koncernu je proto nucen na moře vyslat záchrannou flotilu, aby učinila potřebná opatření. Na moři však již není ani tříska.

Na břehu zálivu sedí obyvatelé rybářské vesnice a čekají na loďky, které loví na volném moři. Loďky se vrátí, ale s prázdnými sítěmi. Ryby zmizely, jakoby je někdo vyplašil. Ještě ten večer ke stejnému břehu přinesou vlny trosky jedné ze dvou zmizelých rybářských lodí, na nichž leží k smrti vyčerpaný námořník. Je v šoku, není schopen souvislého projevu, jen neustále opakuje, že to byla hrůza...

Nejstarší muž z vesnice přesvědčeně události vysvětluje: "To byla určitě Godzilla. Opět přichází. Přicházela i dřív. Museli jsme vždy poslat na moře na prámu nejhezčí dívku a obětovat ji, abychom si Godzillu udobřili. Když Godzilla nemá dost ryb, přichází lovit lidi."

Takovýto je tedy úvod prvního japonského filmu, který ovládají ozvláště předpotopní nestvůry. Následovala dlouhá řada podobných snímků, celkem jich bylo natočeno kolem 40. Příšery byly ve filmech vyvolávány k životu různými způsoby: podzemními nebo podmorskými jadernými zkušebními výbuchy

(to je případ Godzilly), sopečnou činností (případ v našich kinech promítané Gappy), popřípadě zavlečením z vesmíru. Stejně rozmanité jsou i živočišné druhy monster: želva, krab, housenka, trojhlavá létající saň, létající chobotnice, vesmírné améby, všemožní předpotopní ještěři.

Bohužel, s postupem času se z těchto tematicky stejných a dějově stereotypních snímků vytratily šlechetné myšlenky a protiválečná protijaderná varování, převládla akce, reprezentovaná marným bojem japonské armády proti všem ničícím nestvůrám.

Godzilla se opravdu vrátila. Ne ovšem kvůli nedostatku ryb, ale probuzena z věčného spánku neuváženým lidským konáním. Každý ještěrův krok v současném světě znamená smrt a zkázu. Nic ho nemůže zastavit: zničí domorodou vesnici, zptětrhá narychlo postavené zátaras vysokonapětového vedení, lehce odolá stělbě tanků. Směřuje k hlavnímu městu, k Tokiu. Narychlo sestavený štáb na ochranu Tokia hledá variantu, která by zachránila milióny lidí i materiální statky. Brzy je jasné, že nápady z vojenským zničením monstra vyvolávaly zbytečně plané naděje. Ani vědci si nevědí rady. Jeden vášnivý přívrženec vědy dokonce prohlašuje, že by Godzilla měla být zachována naživu pro vědecká zkoumání. Naštěstí všem okolo není třeba vysvětlovat, že by zakrátko neměl kdo tyto výzkumy provádět. Celou situaci zachráni vynález doktora Sezizawy. Svým badáním odhalil tajemství složení hmoty a připravil látku, která během několika sekund rozloží hmotu na jednotlivé atomy. Dá se použít ovšem jen ve vodě, kde působí jako "rozbiječ kyslíku". Vědec odmítne svůj vynález komukoliv vydat, protože si uvědomuje, že by po zničení Godzilly stejně mohutné svět ohrožovala jiná, možná ještě horší katastrofa.

Sezirawa před vynuceným použitím rozbíječe kyslíku prohlásí, že to bude první a zároveň také poslední použití jeho vynálezu v historii lidstva. Aplikuje ho sám, aby nemusel nikomu třeba jen náznakem přiblížit složení či manipulaci s přípravkem. Odpovědnost Sezirawy jako vědce je dokonce tak silná, že ho "donutí" v mořských vodách zemřít spolu s Godzillou.

Originální název: The Damned

Země vzniku: Velká Británie, 1961

Režie: Joseph Losey

Hrají: Macdonald Carey, Shirley Anne Fieldová,
Vivica Lindforsová, Oliver Reed,
Alexander Knox, Kenneth Cope aj.

Film Proklatci patří do té lepší části produkce vědecko-fantastických filmů šedesátých let. Svou výstavbou se pak liší od obvyklého schématu SF filmů své doby. Běžně je základní konflikt dán střetnutím všedního a neobvyčejného. Většinou se část filmu věnuje vyličení všedního života, který je potom narušen neobvyklým prvkem, z něhož se pak dále vyvíjí děj filmu. Na filmu Proklatci se projevil neklid světa šedesátých let; místo všedního života začíná děj přímo konfliktem běžné společnosti. Fantastické zápletky a konfliktu tak předchází konflikt jiný, což velice působí na diváka.

Po natočení byl film 18 měsíců zadržován, poprvé promítán byl až na Festivalu SF filmů v Terstu v roce 1964, kde získal první cenu.

Simon jde po pobřežním bulváru. Zastavuje se u hodin a dívá se na ně. Kolem projde půvabná dívka. "Ještě nikdy jsi neviděl hodiny?" Simon se na dívku podívá, ta se usměje - za chvíli již jdou po ulici spolu.

Na nedalekém malém náměstí skupina výrostků leze po nějakém sousoší, vysmívají se uměleckému sochařskému dílu i kolemjdoucím lidem. Když vůdce party King spatří svou sestru Joan, jak si vede Simona přes přechod, dá signál a parta se připraví k akci. Sotva Simon a Joan zahnou do jedné z postranních uliček, vrhnou se na ně. Než se Simon zmůže na odpor, dostane několik ran do břicha a po pádu na zem i pár surových kopanců. Když se přestane hýbat, King mu vezme peněženku, podívá se na doklady a po chvíli je hodí zpět Simonovi. Joan vše pozoruje, potom začne Kingovi nadávat do surovců. Bratr ji popadne za ruku, okřikne a odvede ji pryč.

Dr. Bernard sedí v zahradní restauraci se svou ženou, sochařkou Kufreou. Žena se ptá svého muže na jeho práci, proč je tak tajná. Bernard se vyhýbá odpovědi, říká, že kdyby věděla, o co jde, bylo by to pro ni velice nebezpečné. Uprostřed rozhovoru se do restaurace vpotácí Simon, podepírán dvěma vojáky. Je samá modřina a krev. Bernard se hned nabízí, že věc nechá celou prošetřit. Simon však odmítá. Sochařka mu alespoň ošetří četná zranění.

Na mořské pláži leluje Kingova parta. Joan stojí opřena o zábradlí a myšlenkami bloudí někde u Simona. I když ho viděla jen chvíli, není jí lhostejný. Vyzývá kluky k závodu a sama hned naskakuje na motorku a odjíždí. Než všichni doběhnou k silnici, má Joan již značný náskok. Následuje bláznivá jízda ulicemi města. Chodci zděšeně uskakují, pneumatiky hvízdají. Joan se díky náskoku svým pronásledovatelům ztratí. Jede do přístavu, kde Simon kotví se svou jachtou.

Simon je nejprve překvapen a poněkud vyděšen se rozhlíží, odkud se na něj vyřítí kumpány obklopený King. Zjistí ale, že Joan přišla sama. Ta si mezitím svlékne koženou bundu a obuje se lodičky, aby se Simonovi více líbila. Simon vyčítá její předešlé chování, nebylo od ní hezké do jaké situace ho přivedla. Joan se vymlouvá, že King je její bratr, že na ni stále dohlíží, že nemají rodiče, že ji neustále hlídá, že ji nesvěří žádnému chlapcovi atd.

A i nyní ji našel. Již je na lodi. Joan se Simona zastává, že on za nic nemůže, že za ním přišla sama o své vůli. King však nevnímá. Donutí Joan, aby opustila loď, jachtu pak odváže a odstrčí od břehu. Nadávkami Simona vyhání z města. Simon pomalu odjíždí. Objíždí zakotvené lodě a volá na Joan, aby k němu skočila z mola. Joan se chvíli rozmýšlí, potom se rozeběhne a utíká k volné části mola. King ji samozřejmě pronásleduje. Simon zatočí se lodí co nejvíce ke břehu.

Závěr filmu je přímo symbolicky, vyjadřuje předvídavost tvůrců co se úspěchu filmu týče. Vědec Takasaki, který se jako jediný zasažoval, aby Godzilla přežila, je ze smrti obrovského ještěra velice nešťastný. "... ale třeba ještě někde žije jiná Godzilla a naše nepřestávající zkoušky atomových zbraní ji přivedou k životu ...". Závěrečná slova jednoho z hrdinů filmového příběhu se však bohužel stala pravdivá i ve zcela reálném smyslu - jaderné pokusy pokračují dodnes.

Proklatci

Joan skočí. Dopadne na palubu Simonovy jachty. King skočí za ní, ale ztratí rovnováhu a spadne do vody. Simon a Joan na palubě opustí přístav a zamiří podél pobřeží daleko od nepřátelského města.

Dr. Bernard přijíždí služebním autem k přísně střežené vojenské základně. Bez jakýchkoliv kontrol vchází do tajného objektu. Prostor je obehnan dvěma řadami ostnatého drátu, mezi kterými pobíhají obrovští vlčáci. Každých asi padesát metrů je plot přerušen věží se světlometry a kulometem. Všude přecházejí po zuby ozbrojení vojáci. Bernard jde do budovy, v níž je řídicí místnost. Pohodlně se usadí v křesle před velkou nástěnnou obrazovkou a přítomní vojáci před ním postaví kameru. Zapojí přístroje - na obrazovce se objeví velká místnost, v níž je, jako ve škole seřazeno 9 lavic. Za každým stolem sedí jedno dítě. Pět děvčátek a čtyři chlapci ve věku jedenácti let. Na obrazovce před nimi je dr. Bernard.

Chvilí spolu rozmlouvají o všeobecných věcech. Potom se děti odhodlají:

"Proč je nás již jen devět. Proč jeden z nás chybí?"

"Už jsem vám to vysvětloval, děti, mnohokrát - jeden chlapec před nedávnem zemřel." Děti se mezi sebou radí, ale více se již na nic nezeptají. Dr. Bernard se s nimi tedy rozloučí a přeruší spojení.

Simon zamiří ke břehu. Joan sedí v koutě, zabalená do deky, zaraženě mlčí. Simon ji před chvílí políbil, přestože se bránila. Od té doby spolu nemluví. Joan se zlobí na Simona, že je stejný jako ostatní. Chce se vrátit, i když ví, že King bude radit jako pominutý. Simon jí nabízí, že ji odveze přes kanál do Francie, ale Joan nechce. Druhý návrh je odvážnější: Simon Joan nabízí sňatek a odjezd do jeho domova, Spojených států. I teď Joan odmítá. Chce, aby ji Simon vysadil u Holubího domu, kde počká, až se King vyřadí.

Ani Simon, ani Joan však netuší, že celou dobu je jachta ze břehu pozorována jedním členem Kingovy party. Sotva loď zamiří ke břehu, mladík skočí na motorku a žene se za Kingem.

Simon a Joan přicházejí k Holubímu domu. Sochařka Kufrea, která v něm pracuje, není doma. Obcházejí tedy dvůr a prohlízejí si výtvořky, které umělkyně vyrábí venku a ponechává v přírodě. Jsou to dřevěné sochy koní, lidí i zcela abstraktní předměty z černého, opáleného dřeva. Po chvilce čekání Joan otevře nožem okno a oba "vetřelci" vlezou do domu. Joan zde již několikrát byla, v domě se trochu vyzná. Uvaří pro oba večeři, sednou si ke stolu a povídají si. Joan se na Simona už nezlobí. Náhle zaslechnou zvenku zvuk motoru. Zděšeně vyskočí od stolu, nechají všechno ležet a zadním oknem utíkají pryč. Přijela Kufrea s Bernardem. Ten ani nevystoupí z auta a odjíždí zase zpět za svou tajnou prací. Sochařka vejde dovnitř:

"Že jsem nepořádná to vím, ale že bych byla až takhle?" Úvahy nad záhadným nepořádkem přeruší příchod Kinga, který si přišel pro Joan. Domnívá se, že sochařka oba někde schovává a chce, aby mu prozradila jejich úkryt. Kufrea však nevinně ukazuje na zbytky jídla na stole, na rozházenou postel. Kinga takový pohled dohání k zuřivosti, po prudké hádce se sochařkou venku ničí její práci. Navíc se bezmocné ženě surově vysmívá.

Pomalů se stmívá. Simon a Joan prchájí pryč. King všude rozeslavil hlídky, které se domlouvají hvízdáním. Začíná nebezpečná štvánice. Utíkají. Vědí, jaký trest by z rukou Kinga mohli očekávat. Několikrát se musejí vracet, neboť před nimi jsou jen Kingovi lidé. Pronásledovatelé povolna uzavírají kruh. Simon a Joan prchájí k plotu vojenského objektu. Podél plotu se k nim z obou stran blíží chuligáni s otevřenými noži. Simon pomáhá Joan na druhou stranu drátěné překážky. Pak jí také následuje. Rozesní se poplašné signály, prostor zalije světlo reflektorů, ozve se štekot hlídacích psů, přibíhají vojáci. Kingovi se podaří přelézt plot a pokračovat v pronásledování, ostatní jeho společníci jsou však do jednoho zadrženi. Simon a Joan stále utíkají. Ve tmě si nevšimnou, že se ocitli na vrcholu srázu, spadnou z něho a zřítí se do moře. King zaslechne jejich výkřik, zpomalí a díky tomu se stačí zachytit na skále.

Všichni chycení mladíci jsou předvedeni před dr. Bernarda k výslechu. K ničemu se nepřiznávají, vojáci jim tedy seberou nože - na žádné jiné sankce nemají nedostatek průkazných materiálů - a propustí je.

Kdesi v nitru skály mezitím táhnou Simona a Joan - děti. Vylovily je z vody. Čtělí je ukrýt v jedné z jeskyní. Když se oba zachránění probudí z bezvědomí, děkují dětem za záchranu. Joan pohladí jednu holčičku. Vykřikne zděšením. Děti jsou úplně studené. Simon se diví, že jim není zima, když jsou tak mokré. Děti odpovídají, že jim nevadí ani zima, ani mokro. Pro Joan a Simona však přinesou deky. A stále zdůrazňují, že je musí schovat před doktorem Bernardem. Simon a Joan sice nevědí proč, ale dětem důvěřují.

King se pomalu snaží vylézt na vrchol skály. Kámen se mu však drolí mezi prsty. Zřítí se dolů.

Jeden chlapec stojí pod skalou na pobřeží a vidí Kinga ležet ve vodě. Běží k němu a vytahuje ho z vody. King se probouzí a hned po chlapci chce, aby ho zavedl k ostatním. Jdou ke skále, ve které jsou masívní dveře. Chlapec přiloží dlan pravé ruky ke dveřím a ty se samy otevrou. King to zkouší také, ale nic se neděje. Chlapec tedy přidrží ruku před dveřmi déle, aby mohli dovnitř projít oba. Dveře se za nimi s duněním zavrou. King je chce znovu otevřít, ale dovídá se, že je lze otevřít pouze zvenčí.

V jeskyni, kam chlapec Kinga zavede, King uvidí Simona a Joan. Chce se na Simona vrhnout, avšak Joan ho zarazí. Přesvědčuje ho, aby dříve než něco udělá, si sáhl na děti. Bratr Joan chvíli váhá, potom se však přece jen dotkne tváře jedné z dívenek. Rychle ucukne:

"Je mrtvá!" zachroptí a vytřeští oči. Joan využije rozpoložení svého bratra a vysvětluje mu, že již je dost velká na to, aby si rozhodovala o svém životě sama.

Děti nosí svým chráněncům jídlo. Všichni tři nad ním nejprve ohnují nos, protože nevypadá příliš vábně, ale po ujištění, že její děti jedí pořád a nic jim není, že si její dokonce sami vyrábějí v laboratoři, podlehnou pocitům dotírajícího hladu.

Dr. Bernard začíná tušit, že se dole něco děje. Děti se stále pilně učí, dělají všechny určené úkoly, ale na kontrolních obrazovkách, jejichž kamery jsou všude po podzemních prostorech, vždy jedno dítě chybí.

Jeden chlapec chodí od jednoho ke druhému, prohodí s nimi pár slov, podívá se s nimi na televizi, potom strčí něco nenápadně pod svetr a odbíhá. Přináší Simonovi, Joan a Kingovi jídlo. Když se chráněnci ptají, proč je u sebe děti schovávají, je jim vysvětleno, že jednou se k nim dostal králík, ale že jim za dva dny umřel. Zhora přišla černá smrt, která jim králíka vzala. Proto je schovávají, aby si pro ně nepřišla také černá smrt.

Dr. Bernard se již domýšlí, že děti dole někoho schovávají. Stále hlídá všechny obrazovky. Náhle na jedné z nich přeběhne chlapec a za ním skřený dospělý člověk. Bernard smluvným signálem svolá děti a promlouvá k nim:

"Vím, že u sebe schováváte dospělého člověka. Musíte nám ho vydat, jinak zemře. Vzpomeňte si na králíka." Děti vzrušeně vykřikují, že králíka jim vzal dr. Bernard, protože mu vadilo, že měli hračku. "Ale jděte, takhle to nebylo. Králík onemocněl; a pokud nám nevydáte toho dospělého člověka, onemocní i on!"

Mezi dětmi koluje papír, který je nabádá k mlčení - dr. Bernard se žádné jiné podrobnosti už nedozví. Děti se bouří, vůbec svého velitele již neposlouchají, začínají rozbiřet zařízení a ničit kamery, přikrývat je dekami, aby Bernard nic neviděl. Doktor se musí rozhodnout; přípravy na nastávající akci byly vlastně už dávno hotovy. Děti tuší, co hude následovat.

Všichni v podzemí jsou připraveni a poschovávání, když začne dolů sjíždět výtah. Stojí na něm tři vojáci v gumových oblecích, s plynovými maskami a se samopaly v rukou. Vystupují a začínají obezřetně prohledávat podzemní prostory.

King je schován za regálem s knihami a pozoruje přicházejícího vojáka. Když přejde, ze zadu na něj skočí, vytrhne mu samopal a úderem pažby ho omráčí. Vtom vchází další voják. King se vrhá na zem. Voják ho ale zahlédne a počne se opatrně přibližovat. Chce napadnout Kinga ze zadu. King se ovšem náhle otočí a vypálí dávku. Voják mrtev klesá k zemi. Třetího vojáka

napadne Simon. Strhne mu masku z obličeje; když se pro něj voják zoufale natahuje, odpovídá jí Simon ještě dál. Voják se přestává bránit - ztrácí to ostatně již smysl. King ho přiváže ke stolu a Simon mu odebírá detektor radioaktivního záření. Musí utéci dříve, než přijdou další vojáci.

Joan a Kingovi je nevolno. Nemyslí ale na své potíže, jsou rozhodnutí pomoci dětem na svobodu. Simon má u sebe detektor. Jak tak zkoumá jeho princip činnosti, namíří s ním náhodou na děti. Zabudovaný reproduktor začne zběsile chrčít. Simon chvíli vyčerpěně zírá na stupnici přístroje, potom přikáže dětem, aby se svlékly. Poté přiloží ke kůži jednoho chlapce spuštěný detektor. Opět se bláznivě rozchrčí. Simon se tážavě zahledí na svázaného vojáka. "Ano, ty děti jsou radioaktivní," potvrzuje zajatec Simonovy domněnky.

Nezbývá mnoho času. Všichni se vydávají na cestu ke dveřím, kterými se King dostal do nitra skály. Jeden chlapec vyběhne ven větracím oknem a zvenčí vrata otevřívá. Všichni vyběhají ven. Děti jsou uchváteny sluncem, které, až na jednoho ze svého středu, nikdy ještě neviděly. Ven totiž vycházely jen v noci, aby je Bernard nespapřil.

Ke skupince na pobřeží začínou přibíhat vojáci, které povolal Bernard. Se samopaly je zahánějí zpět do skály. Děti se rozprchnou, jedna holčička běží k sochařce, která se tou dobou náhodou prochází po pobřeží. Kufrea se tak stane svědkem dramatu. Oběje holčičku. V tom k ní přiběhne jeden z vojáků, povolí jí na zem a vyrvé dívku z náruče. Vleče bezmocné dítě zpět do jeskyně. Další chlapec utíká za Kingem. Nahoře na skále nasedají spolu do Bernardova automobilu. Ostatní děti jsou pochytny a nahnají zpátky. Simonovi a Joan se podaří dostat se na jachtu. Vojáci je chtějí pronásledovat, ale Bernard je zastavuje. Oběma nešťastníkům není již pomoci - dostali příliš vysokou dávku ionizačního záření.

King se řítí obrovskou rychlostí pryč od pobřeží. Zakrátko mu ale cestu zatarasí helikoptéra. Druhá dosedá na silnici za auto. Vybíhají vojáci v maskách. King utíká, vojáky ale zajímá jen chlapec. Když ho chytí, nasedají s ním do helikoptéry a odlétají. King se vrací k autu a odjíždí do města. Vjíždí na most. Strhává volant. Auto se rychle potápí. Řeka je hluboká...

Joan je hrozná zima. Přestože slunce přímo pálí. Simon jí podává příkrývku, vzápětí otáčí jachtu zpět; nemohou v tom přece děti nechat samotné.

Bernard s Kufreou sedí na břehu a hledí na moře. Žena se ptá, proč to všechno dělal a dělá, proč těm dětem zkazil život; copak si opravdu myslí, že jaderná válka vypukne?

"Vypuknutí jaderné války je jen otázkou času. Bude, určitě bude. Musíme na ni být připraveni. Ty děti se již radioaktivně narodily, ze 300 jich zůstalo naživu jen devět. Musel jsem je připravovat na jejich úděl, musel jsem pomáhat vzniku nové rasy lidstva, která bude schopná přežít i v prostředí zamořeném smrtelnou radioaktivitou; na Zemi pokryté popelem, kde nebude nic z přírody, jak ji známe dnes. Lidstvo musí přežít svou smrt, katastrofu, která jí způsobí. Musí přežít, i když v jiné podobě!" Kufrea mlčí. Bernard se zvedá a odchází. Po chvíli se otáčí. Pistole v jeho ruce štekne. "Příliš mnoho věděla!" ...

Mezitím se jachta, nikým již neřízená, sledována hlídkovým vrtulníkem, přibližuje k pobřeží, ke skalám, odkud se ozývá zoufalé dětské volání o pomoc.

Po promítání filmu se uskutečnila beseda s RNDr. Liblem z Mikrobiologického ústavu v Krči. Několik jeho slov závěrem:

"Na pozvolný růst radioaktivity pozadí, který je způsoben exhalací z elektráren jaderných i tepelných - neboť i v uhli je určité množství radioaktivních izotopů, si možná organismus zvykne; a pokud nebude nárůst příliš strmý, snad se i přizpůsobí. Rozhodně se to však nedá předpovědět. Musíme počkat. Jiným problémem ovšem je prudký vzrůst radioaktivní jako nevyhnutelný důsledek jaderné války. Tomu se organismus zcela určitě nepřizpůsobí. Jsou sice známy případy přizpůsobení se nižším forem života - byly nalezeny třeba řasy v chladících systémech jaderných elektráren nebo bylo zjištěno přemnožení krys na atolu Bikiny; ovšem člověk není, jak známo, nižší forma života. Největší nebezpečí spatřuji v opoždění psychického a morálního vývoje člověka za jeho vývojem fyzickým a intelektuálním. Lidstvo se nyní nachází v psychosociálním pravěku a je třeba, aby se z něho dostalo na vyšší morální stádium bez úhony. Na planetě Zemi jsou stále ještě místa, kam člověk nepronikl, která zatím nedobyl, která možná nikdy nedobude. Proto je potřeba dbát na to, aby život neztrácel své pozice vlivem chyb člověka, aby pro život nebyla ztracena celá naše planeta, naše Země."

Originální název: On the Beach

Země vzniku: USA 1959

Scénář: John Paxton

Kamera: Giuseppe Rotuno

Režie: Stanley Kramer

Hrají: Gregory Peck, Ava Gardnerová, Fred Astaire

V tvorbě režiséra Stanley Kramera lze rozeznat dva proudy: zajímaly ho problémy rasových předsudků a problémů z toho vyplývajících, a na druhé straně otázka existence světa po atomovém konfliktu. Film Na břehu, natočený podle literární předlohy Nevilla Shutta, tvoří výjimku v kontextu filmů kinematografie USA té doby, a to sice tím, že nemá šťastný konec. Děj filmu se odehrává v roce 1964, po atomové válce. Tenkrát sice válka nevypukla, ale nebezpečí jejího vzniku je zde stále.

Sám režisér považuje tento svůj film za nezdařený, nicméně průvodce cyklu SF filmů v Ponrepu Marcel Grün jej označil za jeden z nejlepších filmů na toto téma a považuje za velký omyl, že ho lidé nepochopili a nepřijali. A k tomuto názoru připojujeme svůj souhlas i my.

Na pusté, olověně zbarvené hladině moře se líně převalují vlny. Hladina se počíná pěnít, vytváří se brázda a z ní se pomalu vynořuje ohromná ponorka. Nejprve periskopy, hydrofony, věž, až se konečně ukáže i paluba. Důstojníci vystupují na věž a dalekohledem zkoumají břeh, který se rysuje v dáli.

Americká ponorka přistála v australském přístavu. Muži posádky vystupují po dlouhé době pobytu na moři opět na pevninu. Ale v jejich tvářích není radost.

Kapitán ponorky podává stručné hlášení. Atomová válka ve světě už dávno skončila. Trvala jen několik hodin. Ale od té doby je celá Evropa, Asie, Afrika i obě Ameriky zcela bez života a radioaktivní mrak se blíží i k dosud chráněné Austrálii.

"Byl to asi nějaký šílenec, nebo spíše nějaký nafetovaný chudák. Stejně se často šířily zvěsti, že obsluhy radiolokátorů jsou většinou narkomani. A jeden z nich na obrazovce něco uviděl, nebo si spíš jen myslel, že něco vidí, a zmáčkl knoflík. Na žádné vysvětlování už nezbyl čas. Druhá strana stačila jen odpovědět stejným způsobem. Vždyť už několikrát to bylo na spadnutí, několikrát byly síly v pohotovosti, bombardéry se smrtelným nákladem už odstartovaly, ale vždy se vše stačilo včas vysvětlit, zastavit rozjetou mašinerii. Tentokrát se to nestihlo. Zbývají nám asi čtyři měsíce života a pak ... Konec!"

Lidé na poslední pevnině těžko věří této skutečnosti. Vždyť zatím jde život celkem normálně. Až na drobné výjimky - například je málo benzínu. Na ulicích se objevují stále více koně, drožky, bicykly ... Nikdo nechce uvěřit. Vždyť žijí, pracují, vychovávají děti ...

Vysílače Australského námořnictva neustále vysílají do světa výzvy. Nechtějí se vzdát naděje, že někde přeci jen někdo přežil. Zachytily jediný signál - vysílání morseovkou, ale zmatené, beze smyslu, jako by zkoušel vysílat někdo, kdo nezná kód. Svítla nová naděje. Signál vycházel z Pacifického pobřeží Severní Ameriky.

Země vzniku: Maďarsko 1969

Scénář: Péter Kuczka

Kamera: Miklós Herczenig

Režie: Tamás Fejér

Hrají: Ian Andonov, Beata Tyszkiewiczová

Okna do neznáma jsou jedním z filmů, které se pokoušejí vyjádřit obraz budoucnosti světa po atomové válce, které upozorňují na odpovědnost vědců, na to, že věda není izolovaná od společenského a politického života. Varoval před zneužitím vědců a vědeckých vynálezů vedoucími politickými osobnostmi. Film je fantastický svým dějem a začleněním do budoucna, avšak vztahem lidí a morálními otázkami je současný. Film by se též dal označit za komorní drama, neboť v něm hrálo jen pět osob v nepříliš náročných a přesto efektních dekoracích. Vzájemný vztah lidí ve filmu, jejich samota v malém kolektivu a cizota mezi nimi je ještě zdůrazněna tím, že každý herec byl jiné národnosti.

Maďarská kinematografie netvoří vědeckofantastické filmy zrovna často. U nás známý je vlastně jen film Transport smrti, spekulativní fikce o zneužití bakteriologických výzkumů.

Na břehu

Ponorka se chystá na novou plavbu. Námořníci mají za úkol propátrat pobřeží a hledat ty, kterým se podařilo přežít. Na doplnění posádky jsou vybráni i australští námořníci. Osobní dramata vrcholí. Vráť se ponorka včas, zastihnou své blízké ještě naživu? Jak má mladý otec říci milované ženě, aby v případě, že mrak dorazí příliš brzy, otrávil sebe i své dítě dřív, než je surově zahubí radiace?

Při občasném vynorení posádka stále zachycovala ono zmatené vysílání. Podařilo se jim určit jeho zdroj - leží v San Diegu, nebo spíš v tom, co z města zbylo. Při své plavbě měli trosky měst, která bývala jejich domovy. Se slzami v očích sledovali pusté ulice, prázdné domy, mrtvé moře. Bocman nevydržel pohled na mrtvé město. V nestřeženém okamžiku vylezl z bezpečí lodi a doplaval na pevninu. Nikdo mu nebránil. Poslouchali jeho reportáž z města a ztraceli zbytek naděje.

Na obzoru se objevilo San Diego. Dlouho prohlíželi břehy. Nikde ani známka života. Signály se ozývaly zřetelně, vycházely z chemického kombinátu. Jeden z námořníků si oblékl skafandr a vydal se na průzkum. Na obhlídku komplexu měl hodinu. Po uplynutí této doby se nemohl vrátit na loď, byl by nebezpečný pro ostatní.

Námořník procházel pustými objekty. Ve výrobních halách stále ještě hučely stroje. Pracovaly bez dozoru už několik měsíců. Muž se na ně jen nevěřícně díval. Nebylo pro koho vyrábět. Pak stiskl páčku a vypnul přívod proudu. Stroje se zastavily. Navždy. A pak našel vysílačku. Křečovitě se rozesmál. Na roletové šňůře byla přivázána láhev Coca-coly. Jak průvan hýbal roletou, láhev tloukla do telegrafního klíče. To tedy bylo zdrojem podivného signálu, který zachytili. Nepřežil tedy nikdo.

Ponorka se vrátila k dosud živému australskému pobřeží. Pro posádku nastalo období krátkého štěstí. Každý dostal poslední šanci prožít kousek radosti. Teď už na ničem nezáleželo. Nikdo neměl co ztratit.

Začaly se objevovat první příznaky. Umírali první lidé. Na ulici se vytvořily dlouhé, pokojné fronty. Každý dostal malou krabičku s klidnou, bezbolestnou smrtí. Silné povahy se nechtěly smířit s takovou tichou rezignací. V posledních automobilových závodech na světě nikdo nešetřil sebe ani soupeře. Americká ponorka odplula na poslední cestu bez návratu. Posádka se chtěla vrátit domů. Strávit posledních pár okamžiků života v místech, kam je vázaly vzpomínky.

Na pobřeží zůstalo zdánlivě neporušené město. Po pustých ulicích proháněl vítr papíry. Na průčelí budovy Armády spásy se třepotá transparent se slovy: "Ještě je čas ..." Všude je ticho, jen zatím živé stromy tiše šumí v městě bez lidí

...

Okna do neznáma

Těch pět lidí se mohlo setkat jen díky pokročilé technice a náhodě. Lidí, jejichž data narození se lišila o stovky let. Všichni byli dílem náhody probuzení z hibernace v jeden časový okamžik. Byli to poslední živí lidé na Zemi. Zdálo se, že jejich osudy nemají nic společného, a přece se našel jednotící prvek. Ničivý prvek.

Avram Belasko byl úspěšný jaderný fyzik, nositel Nobelovy ceny za vynálezy z oblasti kvarků. Byl hibernován v roce 1986 se souhlasem OSN. Byl vyvolen k tomu, aby se v budoucnosti dožil realizace svých objevů.

Další probuzenou byla Eva. Ve své době byla uznávanou zpěvačkou. Prožívala šťastné roky úspěchů. Jen do té doby, kdy její milovaný manžel učinil zhoubný objev - při pokusech s kvarky přišel o zrak. Uvědomil si ničivou sílu svého objevu a pokusil se vlastní obětí zachránit lidstvo. Zničil výsledky

své práce, vlastní rukou ukončil i svůj život. Eva se z toho šoku nikdy nevzpamatovala. Situaci řešila hibernací.

Beryl, dívka s vyděšenými očima, byla uspana v roce 1996. Předtím ale byla obětí celé série pokusů. Uspávali ji a znovu probouzeli, aby zjistili, co se bude s organismem dít.

Maggie žila svůj život v době daleko pozdější. Narodila se až po válce, která přeci jen vypukla. Byla krátká, ale díky kvarkovým zbráním velice ničivá. Přehrála ji sice spousta lidí, ale následující generace, a tedy i Maggie, byly geneticky narušeny. Museli si stabilizovat nervovou soustavu určitými prvky. Bez tohoto léku nemohli žít. Maggie tedy hrozí smrt

Posledním probuzeným byl podivný muž, který se jediný vyznal v labyrintu podzemních chodeb, v němž se ocitli. Představil se jako doktor Barton.

Každý z probuzených reagoval na situaci po svém. Beryl se stále děsila v očekávání další série mučení. Její mysl se upnula k jedinému cíli - najít východ z labyrintu. Avram s Maggie se pokoušeli najít v laboratoři preparát, nezbytný pro Maggiein život. Eva, stále ještě žijící v zajetí vzpomínek, procházela spleť chodeb a místností s Bartonem. Tomu se zpěvačka velice líbila. Nabízel jí spoluvládu v tomto podzemním království. Když tu zůstanou sami dva, mají dost zásob na mnoho let života. Eva nevěřící odmítala tyto zvrácené návrhy, nechtěla uvěřit Bartonovu tvrzení, že Země není živá. Toužila uvidět Slunce. Nevšímla si zlého Bartonova pohledu, ani toho, že muž zůstává nápadně pozadu. Neudivil ji ani modravý přísvit na konci chodby k výstupu ... Stačila jen vykřiknout. Její tělo zmizelo v oslnivém záblesku.

Země vzniku: ČSSR - Francie, 1969-73

Kamera: Lubomír Rejthar

Hudba: Alain Coraguer

Scénář: Roland Topor, René Laloux

Výtvarníci: Josef Kábrt, Josef Váňa

Režie: René Laloux

Film byl natočen v koprodukcí ČSSR - Francie v Barrandovských ateliérech v letech 1969-73. Jeho autoři, René Laloux a Roland Topor, se myšlenkami na celovečerní animovaný film trápili a zaobírali již dlouho, ale pro ně samotné by takové dílo představovalo příliš velké sousto. V té době centrem animovaného filmu v Evropě byla Praha - oba Francouzi navázali spolupráci se studiem Bratří v triku, konkrétně s výtvarníky Josefem Kábrtem a Josefem Vánou.

Film Divoká planeta byl vytvořen na motivy románu Stefana Wula (doslovný název Oms en série - Muži jsou v sériích). Na 26. filmovém festivalu v Cannes obdržel film zvláštní cenu poroty, v tomtéž roce na Festivalu sci-fi filmů v Terstu pak získal Hlavní cenu.

Na dotazy diváků a novinářů, proč nakreslili zrovna sci-fi, autoři odpověděli, že nakreslit jde všechno - tak proč ne SF, navíc odpadnou technické problémy např. s kulisami.

Roland Topor, hlavní výtvarník filmu, se narodil 1938 v Paříži jako syn polského sochaře. Od ostatních výtvarníků se odlišuje a nad ně vyniká šrafováním kreseb, vydávaných ve velkém množství časopisů. Bylo o něm napsáno (cituji): "... kreslí jedince v bláznivém, leč podle přesných zákonů uspořádaném světě, jedince, který to tu chce přežít a podílet se na tom ..."

Z jeho časopisecky publikovaných kreseb přímo sálá naturalismus, který je označován až za určité projevy masochismu. Tisk vzápětí důrazně podotýká, že Topor masochista v žádném případě není. Je ovšem nutno přiznat, že film je opravdu natočen bez servitek. A přesto působivě, citlivě.

Žena oděná v kůži prchá s dítětem v náručí lesem podivných rostlin. Co chvíli se vedle ní do země zabodne velký trn. Když žena vyběhne na volné prostranství a vylézá na kopec, čeká tam na ní obrovský modrý prst, který ji srazí dolů. Opatrně drží dítě a pokouší se znovu vylézt na kopec. Prst ji znovu srazí. Potom ji zvedne do výšky. Žena kope kolem sebe, ale marně. Padá z velké výšky na zem, ještě jednou zvedá hlavu, ale pak zůstane bezvládně ležet. Dítě leze po zemi kolem ní a pláče.

V dál se objeví dvě modré postavy, se rozprchnou. Dívka Tíva zaslechne pláč a skloní se k zemi. Uvidí malého človíčka, který leze kolem mrtvé matky a zoufale pláče. Tíva chvíli přemlouvá otce, než ji dovolí, aby si malého človíčka vzala domů. Ten argumentuje tím, že lidé jsou divocí a stejně se nedají ochočít, ale nakonec podlehne dceřinu naléhání. Tíva opatrně uchopí malého človíčka do prstů a nese si ho domů.

Maggie umírala. Léky, které by jí mohly zachránit život, našla rozdrčené. Slábnoucím hlasem vyprávěla Avramovi, jak ke katastrofě Země došlo. Rozkaz k použití kvarkové bomby dal prezident Sinis. Jeho současníci ho po válce uložili do hibernátoru. Míru jeho provinění měly soudit až příští generace. V jeho době nikdo nedokázal určit dostatečný trest vrahovi milionů lidí. A možná celé pozemské civilizace.

V posledním záblesku vědomí se Maggie zadívala na Bartonovu tvář. Poznala ho. Ukázala na něj prstem: "To je on, Sinis!"

Stáli proti sobě. Viník a dva soudci. Sinis, Avram a Beryl. Poslední lidé na zemi. Ani ti dva však nenašli sílu odsoudit tak strašné provinění. Mysleli na jediné - jak přežít. V prostorách podzemního krytu se rozléhal hukot vzdálených zemětřesení. A přibližoval se. Avram a Beryl se chopili jediné příležitosti, jak přežít. Musí ven, na povrch. Dali se do běhu.

Sinis se rozesmál. Jeho krutý smích zněl jako výsměch, čísel z něj zlá beznaděj. Brzy smích zanikl v rachotu hroutícího se stropu a praskajících vzpěr.

Avram s Beryl utíkali chodbami do vyšších pater. Díky svým znalostem Avram zjistil nebezpečí kvarkového oparu u vytahu, ale dokázal mu čelit. Vyjeli vytahem do nejvyššího patra podzemního světa. Jeskyně, schody, chodby, znovu schodiště. A pak se před nimi objevilo denní světlo. Vyšli do slunečního jasu ... a ocitli se v měsíční krajině. Kamení, kamení, nic než kamení. Mezi ním louže a jezírka špinavé vody. Horké páry, místy unikající trhlínami na povrch, zahalovaly obzor. Nikde ani jediný pohyb, nikde ani záblesk zeleně. Pustina a poušť.

Chlapec dostane jméno Ter. Nejprve jej Tíva koupe v kalíšku s vodou a málem ho při tom utopí, potom je Ter oblečen do kašpárkovských šatů; boty s dlouhými špičkami, čepice s bambulemi na uších ... Navíc dostane obojek na krk a Tíva magnetický náramek na ruku - na náramku je páčka, kterou může kdykoli Tera přitáhnout, kdyby se někam zaběhl. Čas ubíhal a Ter rostl. Lidé rostli a dospívali mnohem dříve, než velcí Drágové. zanedlouho už Ter pobíhal Tívě po stolku a vyváděl neplechu.

Občas Tíva usedala na lehátko, nasazovala si na hlavu sluchátka a s jejich pomocí se učila. Protože Tera vždycky chovala na klíně a navíc Terův obojek působil jako přijímač, učil se Ter taky. Dozvídal se mnoho zajímavostí z různých vědních oborů, o historii plmene Drágů, o jejich planetě, náboženství a technických vědách. Otec Tívě zakazoval, aby si brala Tera na učení s sebou, ale dcera ho neposlouchala a argumentovala tím, že se Ter učí strašně rád, i když tomu asi nerozumí. A v tom se velice mylíla.

Občas se děti scházely venku a své cvičené a ochočené lidi nutily do vzájemných zápasů. Přitáhly také Tívu a přemluvily ji, aby ukázala, co doveče její Ter. Ter se zpočátku prát nechtěl, ale když ho ten druhý napadl, vrhl se na něj a hravě ho přemohl.

Dospělí Drágové měli divné zvyky. Občas se jednotlivci ponořili do jakéhosi autohypnotického spánku a z jejich těl se vydělovala jejich další já, jejich duše, uzavřené v průhledných koulích. Vznášely se k obloze a ve velkých skupinách odlétaly neznámo kam. Jejich těla, která zanechali doma, sice žila, ale nebyla schopna uvědomělého pohybu. Jindy se zase skupinky blízkých přátel uzavíraly do oddělené místnosti a oddávaly se takzvaným psychofyzickým transmutacím. Chápala přístrojů se dotýkala jejich těla a ta se měnila v nejrůznější fantastické tvary, brala na sebe podobu zvířat i rostlin na planetě, ale i tvary, jež Ter nikdy neviděl. Jednou se Terovi podařilo takovou psychofyzickou transmutaci spatřit, když utekl Tívě a proklouzl do zakázané místnosti. Transmutace se naráz přerušila a otec potom Tívě velice vyhuboval, že si Tera nehledá.

Otec Tívy byl členem nejvyšší správní rady planety Drágů. Na zasedání v ohromném sále bylo přítomno několik set Drágů. Probíraly se poznatky, které získaly expedice na daleké planety. Rada ukazovala zasedání snímky, na nichž byly zbytky kolejí, trosky budov a vraky automobilů. Jeden mladý vědec vyslovil domněnku, že je možné, že divocí lidé, kteří žijí na planetě Drágů, pocházejí možná z této planety, kde kdysi

mohl mít vyvinutou civilizaci. Drágové v auditoriu jej za tento bláznivý nápad málem vypískali. Mezi posluchači se množí hlasy, že divocí lidé jsou nebezpeční, neboť přenášejí choroby a měly by se podniknout kroky ke omezení a regulaci jejich počtu jako doposud, ale přímo směřující k likvidaci.

Jednoho dne, když Tíva odešla z domu, rozhodl se Ter, že uteče. Sebral hypnopedagogická sluchátka a táhl je za sebou pryč od domu, kde vyrostl. Šel dlouho, až došel do lesa velikých podivných rostlin. Těžká sluchátka za ním vyrývala do země dvě rovnoběžné stopy. Mezitím Tíva přišla domů a nemohla Tera nikde najít. Otec jí radil, aby použila magnetického náramku. Tíva se obávala, že by Ter už mohl být daleko a že by si mohl ublížit, ale pak zkusila pohnout páčkou. Daleko v lese začal obojek na Terově krku působit a vlekl chlapce zpět. Najednou se sluchátka zaklínila mezi dva stromky a Ter na nich zůstal viset. Obojek ho dusil, už mu docházely síly, když se objevila dívka, přiskočila k němu a nožem mu obojek přerázla. V poslední chvíli. Dívka se Terovi představila jako Lena. Vyzvala jej, aby ji následoval k jejímu kmeni. Chvilí se nechápavě dívala, proč za sebou táhne sluchátka, ale pak mu s nimi pomohla.

Došli až k velikému stromu, kde sídlil kmen divokých lidí, ze kterého pocházela Lena. Ter měl na sobě pořád ty nesmyslné šaty, které na něho navlékla Tíva, a tak vzbudil mezi členy kmene dlouhotrvající smích. Potom ho Lena svlékla a kolem Tera rozestavila podivná zvířátka, napůl ryby, napůl hlemýžďe, která ho začala oslintávat. A slíntala, a motala vlákna tak dlouho, až z nich měl Ter šaty přímo na míru. Potom ho zavedli před náčelníka kmene, Mocného. Ten si ho nejprve nedůvěřivě prohlížel, ale pak rozhodl, že se může k jejich kmenu připojit. Jeden ze členů kmene se právě opíral o jakousi bednu. Ter ho varoval, že bedna je past, ke které není radno se přibližovat. Všichni se mu smáli, když náhle bedna mlaskla, muže spolkla a bleskově se zahrabala do písku. Zděšený kouzelník kmene Tera obvinil, že je vyzvědač Drágů, protože jinak by nemohl poznat, že bedna je past. Ter vysvětloval, že umí číst písmo Drágů. Po několika pokusech, kdy určoval z nápisů obsah beden, mu uvěřili. Byl přijat do kmene jako rovnoprávný člen. Zanedlouho se už učil celý kmen. Stáli v hloučku uvnitř sluchátek a vstřebávali velké znalosti Drágů.

Lidé se mnohemu naučili. Byli silnější. Jednou v noci přilétl ke stromu hrůzný pták, který strkal svůj lepkavý jazyk do dutin a zmitající se nešťastníky pohlcoval. Mocný svolal kmen a zanedlouho se do ptákových křídel zabodly desítky kotev. Marně se pokoušel vzlétnout, kotvy mu trhaly křídla, až se nakonec zřítíl k zemi. Kopím mu prorazili lebku a do proudu stríkající krve strčili i Tera. Byl pokřtěn.

Zanedlouho na to se konala slavnost zachování rodu. Kouzelník kmene rozdával lidem bobule jejich stromu - ochránce. Členové kmene k němu vystupovali na lebku dávno mrtvého Drága a slavnostně semena pojídali. Když po požití plodu začala jejich těla svítit, odcházeli spolu po dvojicích do okolního porostu. Ter to všechno jen smutně pozoroval, neboť byl v kmeni ještě příliš krátce na to, aby se směl podobného obřadu zúčastnit.

Když se jednou výprava lidí z Dutého stromu vracela s bohatou kořistí ze skladišť Drágů, přepadly výpravu hordy lidí od Velikého kamene a oloupily je o kořist. Ter se vrátil domů a ohlašoval náčelníkovi Mocnému, že se chystá nová vyhlazovací akce na lidi, což si přečetl na zdi zahrady, ve které žili. Chtěl varovat také lidi z Velikého kamene, ale kouzelník mu to nedovolil. Mezi kmeny panovala zlá rivalita. Ter se přesto v noci vydal na nebezpečnou cestu k Velikému kameni. Než k němu došel, omráčila ho hlídka tamního kmene a přinesla ho před náčelníci Šedivou. Když se Ter probral a řekl lidem, že je přišel varovat, vysmáli se mu, protože nevěřili, že by uměl číst písmo Drágů. Svázali ho a strčili do vězení. Štvanice na lidi vypukla brzy ráno. Do parku a do lesa vyjelo množství strojů, střílejících tabletky s otravnými plyny, velké koule na své cestě na sebe nalepovaly ubohé lidičky, všelijaké hřebeny vyčesávaly a vysávaly lidi z trávy.

Když Šedivá viděla, že Ter mluvil pravdu, rozvázala ho a společně prchali i se zbylými lidmi od Velikého kamene pryč před jistou smrtí. Když jich několik doběhlo k Dutému stromu, spatřili hrůzný obraz. Všude leželi mrtví lidé, jen od lesa se táhly dvě rovnoběžné stopy. Ter se po nich pustil a brzy dohonil Lenu, která táhla vyučovací sluchátka.

Za zdi zahrady se postupně shromažďovali lidé, kterým se podařilo přežít odlidňovací akce Drágů. Šedivá přivedla skupinku, Mocný také a ještě přišlo několik desítek jiných divokých lidí. V dálce na chodníku se objevili dva Drágové. Mocný nařídil ticho. Ale právě v okamžiku, kdy Drágové míjeli skupinku lidí, zaplakalo dítě.

"Podívejte, lidé. Zašlapeme je!"

Ohromná noha stačila jen několikrát dopadnout, potom se lidé konečně vzpamatovali a zaútočili. Kotvy, které strhly před časem ptáka, pomohly na zem i jednomu Drágovi. V mžiku se na něj sesypaly desítky lidí s oštěpy a bodali a bodali. Mstili se za všechno předchozí bezpráví. Druhý Drág se dal na panický útěk. Po této vítězné bitvě, ve které však zahynul Mocný, bylo jasné, že lidé musejí před strašlivou pomstou Drágů odejít daleko.

Mezi Drágy vypukla nepopsatelná panika, když se rozneslo, že lidé zabili Drága. Padal jeden nesmyslný návrh na likvidaci za druhým tak dlouho, až se Drágové v radě málem poprali.

Dlouhá karavana lidí v čele s Šedivou šla dlouho. Prodlírala se křovinami ohromných rostlin, procházela zcela pustými kraji, až se dostala k horám. Na jejích úpatí se stále ještě pohyboval už dlouho nepoužívaný pohyblivý chodník. Lidé nastupovali a pomalu mizeli v dáli.

Jejich novým domovem se stalo staré vrakoviště raket. S pomocí vyučovacího sluchátka se naučili rozumět technice a používat ji. Začali stavět rakety a chystali se odletět na satelit planety Drágů, na Divokou planetu. Když Šedivá umírala, zavolala si k sobě Tera a řekla mu, že ona už svůj úkol splnila a teď všechno záleží na Terovi. Musejí co nejdříve odletět. To je jejich jediná naděje.

Jednoho dne vyhlásily automaty poplach. Nedaleko vrakoviště přistála automatická pátrací loď Drágů, která vyslala své sondy do nitra raket. Lidé se schovali do připravených krytů a klidně vyhlíželi, jak sondy pátrají a zamořují terén. Když sondy odletěly, bylo rozhodnuto okamžitě odstartovat, neboť hrozilo nebezpečí, že sondy něco objevily a přijdou sem Drágové osobně. Nebylo už možné dostavět všechny rakety, proto se lidé vměstnali do dvou hotových strojů a záhy opustili vrakoviště dvě střely s ohnivým chvostem.

Na Divoké planetě se podařil lidem veliký objev. Když přistáli, spatřili na pláni množství bezhlavých ohromných soch mužů a žen. Všechny sochy byly několikanásobně větší než Drágové a než rakety lidí. Na obzoru se náhle objevil mrak bublin, v nichž sedělo druhé já Drágů, a které lidé viděli odlétat z příbytků Drágů při meditacích. Bublíny se usazovaly na sochách místo hlav, sochy ožívaly a dávaly se do tance. Lidé se zalekli, aby jim nerozbily lodě, proto použili koncentrované světelné paprsky. Sochy se pod jejich účinkem rozpadaly ve střepy a bubliny začaly zmateně kroužit. Drágové, kteří právě meditovali, poděšeně vyskakovali z lůžek a jako slepí, jako tělo bez duše, bloudili po domech. V radě vypukla panika. Všichni křičeli současně, jeden přes druhého, žádný konstruktivní nápad však nepadl. Drágů, násilně vytržených z meditace příbyvalo a bezhlavě pobíhali všemi směry. Panika rostla, objevovaly se poruchy v komunikačních systémech. Hrůza se začala zmocňovat Drágů, celé planety.

Dnes má planeta Drágů dva satelity. Jeden přirozený - Divokou planetu, na kterém dochází k nerušeným meditacím Drágů, a jeden umělý, který vybudovali lidé společně s Drágy poté, co je Drágové uznali za rovnocenné partnery. Obě civilizace se přestaly navzájem ohrožovat a umělý satelit dostal název Terra Nova.

Na závěr promítání filmu v Ponrepu byl přítomen jeden z hlavních výtvarníků filmu J. Váňa. Jeho vyjádření k filmu i k problematice vůbec bylo tak podnětné a zajímavé, že jsme alespoň některé z jeho myšlenek zaznamenali:

"Film se zabývá otázkou a problémy existence dvou paralelních civilizací, jak na to ukazuje Morris Matterling ve své knize Život všekazů, která vyšla v roce 1920. Zabývá se otázkou, jak by se asi člověk zachoval a jak by dopadlo jeho střetnutí s takovým rovnocenným, vynalézavým a krutým nepřítelem. Při naší existenci stávající si klademe do cesty překážky jen my sami a nikdo jiný. Matterling vyslovuje ve své knize naději, že jednoho dne sestoupí pro naše dobro na Zemi protivník, s nímž bude lidstvo nuceno se utkat. Život mravenců na malém prostoru, ale neomezený v čase, tak připomíná náznaky našeho osudu. Nicméně není nutné předpokládat, že lidská inteligence je jediným otvorem, kudy proudí světlo vědomosti vesmíru. Jak říká Matterling, člověk je jen bublina nicoty, která má za to, že je měřítkem všehomíra. Nakonec všichni sociálně žijící živočichové jsou potenciálními inteligentními bytostmi, i když setkání dvou inteligencí ve stejném místě a čase je málo pravděpodobné. Na druhou stranu je nutno připomenout, že se dělaly pokusy na šimpanzech, kteří se dokázali naučit posunkovou řeč v rozsahu až Basic English (tj. asi 5000 slov a výrazů - pozn. red.) a bylo možno se s nimi dorozumět o věcech, které přesahovaly jejich životní zkušenosti, tj. o tom, jestli je jim veselo nebo smutno, byli schopni poznat, že ošetřovatel má jinak uvázanou kravatu a podobně. Ale abych se vrátil ke sci-fi a k filmu. Existují tři podoby sci-fi, a to literatura, její filmový přepis a film jako takový. Nelze ale označit jednu z těchto podob za nejlepší. Jednou je kniha vynikající a přepis do filmové podoby dopadne mizerně, jindy je vynikající film. Například film Zardoz měl typicky filmovou stavbu a jeho přepis do literární podoby by vyzněl banálně a možná by to nemělo hlavu ani patu. V knižní předloze Stefana Wula také některé pasáže nejsou, chybí tam například meditace i odlet na Divokou planetu a řekl bych, že film je mnohem bohatší a nápaditější než kniha."

Dana Čápková
Dalibor Čáp
Stanislav Čermák

Začalo to Ohníčkem

Zajímavé je, že kreslený sci-fi seriál má v podstatě nejbohatší a nejkvalitnější tradici právě v časopise pro děti až patnáctileté děti. Svým způsobem je to ale pochopitelné - sci-fi byla v padesátých letech pokládána za "problematickou" součást dětské dobrodružné literatury a kreslený seriál byl zase rezervovaně přijímán jediné ve své dětské formě. Díky tomu byl Ohníček vlastně jediný náš časopis, který kreslené seriály soustavně tiskl i v 50. letech, tedy se zhruba deseti-letým náskokem před ostatními dětskými a mládežnickými tituly. Ohromným kladem kreslených seriálů v Ohníčku, který zde zjevně napomohl této formě překonat tehdejší úskali, byla skutečnost, že se mu věnoval náš přední kreslíř, výtvarník a spisovatel pro děti Ondřej Sekora (Čmelák Bzum, Příhody lovce Animuka, Ferda Mravenec). Ono mimochodem dost našich proslulých výtvarníků a animátorů včetně Hermína Týrlové začínalo svého času u kreslených seriálů.

Příhody Sekorových hrdinů ve zvířecí říši občas doplňovaly i seriály jiných autorů, mezi nimi i Prázdniny roku 2000 (ročník VII., č. 1-12, 1956-57) a O raketě (roč. IX., č. 7-12, 1958-59). Podle názvu šlo zřejmě o využití kosmických námětů v rámci tehdy zavedeného humorného dětského kresleného seriálu - zachovaly exemplář některého z nich se nám však zatím do rukou nedostal a tak se můžeme než jen dohadovat. V každém případě však šlo o náhodné užití SF prvku, jehož zpracování mělo k modernímu comicsu ještě dost daleko. Jen totiž vyžaduje zvýraznění hlavního hrdiny (či hrdinů), takže v podvědomí čtenáře nejde o hledání pokladu, ale o hrdinu, jak hledal poklad (či prožíval jiná dobrodružství).

Tento požadavek opravdového moderního comicsu splnil v roce 1966 jako první opravdu sci-fi kreslený seriál Robot Miky.

(Robot Miky nebyl ve skutečnosti úplně první, předběhl jej Robot Emil autorské dvojice Neprakta-Švandrlík v časopise ABC /VI. roč., č. 4-12, 1962/. Jeho příběhy však ve srovnání s Miky působí bez nápadu a v duchu "komunální" satiry. Také estetická úroveň tohoto seriálu byla nižší, poplatná spíše kreslenému humoru, v němž byla autorská dvojice doma.)

Seriál Robot Miky dnes upadl takřka do zapomnění, ačkoli v době vzniku (a ještě i dlouho poté) představoval absolutní špičku kresleného seriálu v našem dětském tisku vůbec.

Zásluhu na tom měl především jeho tvůrce Zdeněk Miler, jeden z našich nejoblíbenějších animátorů a scénaristů kresleného filmu (nejznámější je cyklus o krtkovi a sérii večerníků). Právě díky svým filmařským zkušenostem dokázal patřičně pracovat se zkratkou a fázgváním, barvou i celkovou kompozicí stránky - v mnohém z tohoto zůstal u nás Robot Miky podnes ve své kategorii nepřekonán.

Samotný příběh je založen na klasickém comicsovém principu: náhodně nalezou robota Mikyho, který má ve složeném stavu podobu tranzistorového rádia. Po stisknutí tlačítka "vylezou" nožičky, hlava a ruce a robot splní tomu, kdo jej "oživil", jakékoliv přání. Jako malý technický zázrak se dokáže při jejich plnění přeměnit v ponorku, vozidlo, vrtulník atd. Zvláštní kategorií zápletek tvoří náhodně pronesená přání, která robot pokládá za rozkaz, příliš horlivá plnění příkazů a náhodné změny majitele (Miky je ztracen a opět oživen nálezcem, či rovnou ukraden).

Seriál vycházel od roku 1966 do roku 1969 (roč. XVI., č. 1-12, roč. XVII., č. 1-12, roč. XVIII., č. 1-12, a roč. XIX., č. 1-12) a stal se tak mimo jiné nejdelší vycházejícím seriálem oněch let.

V době, kdy vycházely poslední příhody Robota Mikyho (Z. Miler tehdy začal kreslit druhý a další díly filmového cyklu Krtka), se v Ohníčku objevili noví hrdinové, kteří měli získat srdce dětských čtenářů. Oslova a do písmene, protože Mořští vlci - Velký pirát a Šilhoun - jako seriál vůbec nezačínali. Původně šlo o postavy, které doprovázely čtenářskou soutěž. Po jejím skončení si děti přály pokračování a dostaly je v příběhu Mořští vlci a doktor QQ (roč. XX., č. 1-24, 1969).

Velký pirát a Šilhoun se zde se svým rorysem Emilem dostávají do spárů "rozkošné" ďábelského vynálezce, který svými paprsky mění živé tvory v roboty, řízené vysílačkou z jeho monstrózního černého cylindru. Dr. QQ úspěšně promění v robota i Šilhouna, leč Pirát v kritickém okamžiku uprchně a podaří se mu nakonec ukořistit i cylindr. Robot Šilhoun se pak pod jeho velením zmocní paprsků a hodí doktora QQ do moře. Velký Pirát pomocí paprsků opačného účinku přemění roboty zpět v piráty, kteří v úvodu příběhu doktora QQ sloužili, ale byli jím poslázi "vylepšení", ti utečou a Velký Pirát nakonec vrátí lidskou podobu i Šilhounovi. Ve svém říditelném balónu odlétají domů, leč klobouk jim spadne do vody, dopadne na elektrického rejnoka a exploduje. Shodou náhod v okamžiku, kdy po něm sahá doktor QQ. Ten je výbuchem zkratovaného klobouku vymrštěn směrem k Marsu,

kde se odehrává další díl Mořští vlci ve vesmíru (roč. XXI., č. 1-24, 1970-71).

Velký Pirát a Šilhoun vyzkouší doktorovy paprsky na svém balónu a přemění jej v raketu. Šilhoun ji omylem odstartuje a ta přistane na Marsu. Martané jsou modří a mrňaví. Následuje prohlídka místní kultury, exkurze do ZOO, kde je rorys Emil na vlastní žádost přeměněn na rorysopa pneumatického (tj. mluvícího psa se zobákem, který se vrtním ocasu může zvětšovat či zmenšovat). Takto upravený Emil vyhraje vytím soutěž ve zpěvu a naši hrdinové putují za odměnu na exkurzi do Mléčné dráhy (gigantický mlékařensko-cukrovínkovo-polárkový podnik). Cestou zpět jsou zadržati doktorem QQ, který chce jejich únos svalit na pozemšťany a vyvolat meziplanetární konflikt. V poslední chvíli je mu v tom zabráněno, leč bídný QQ se šťastně ukrývá v tryskách rakety, která odváží Velkého Piráta a Šilhouna zpět domů.

Tím je otevřena scéna pro třetí díl Mořští vlci a sedm trpaslíků (roč. XXII., č. 1-24, 1971-72, roč. XXIII., č. 1-24, 1972-73). Raketa se při přistání zapíchne do země, kde hrdinové naleznou podzemní svět trpaslíků. Leč světy jsou dva - jednomu vládně hodný Kleofáš I. a druhému ďábelský Maděra I. (na rozdíl od svých poddaných jsou králové trojhlaví dračí). Doktor QQ nabídne své služby militaristickému Maděrovi a vypukne válka. Vojenská, početní i technická převaha trojúhelníkového království nad mirumilovnými a hravými trpaslíky z kulatého království je kompenzována pomocí našich tří hrdinů, kteří díky Emilovi i důvtipu Velkého Piráta odrazí veškeré nebezpečí včetně ničivé třaskaviny, kterou chce dr. QQ na poslední chvíli zvratit vítězství na svou stranu. Je nastolen mír, trpaslíci se jdou hrát a dr. QQ opět utíká.

Celý cyklus je završen dílem Mořští vlci a poklad trpasličího krále (roč. XIV., č. 1-24, 1973-74). Jde o pátrání po receptech obsažených v kouzelnické knize prvního trpasličího krále z dob, kdy byli trpaslíci přinuceni uchýlit se pod zemský povrch.

Celý cyklus Mořských vlků, kreslířky Věry Faltové a autora scénáře Růžka má, jak již bývá obvyklé u seriálů, které jsou z důvodů čtenářské oblíbenosti neustále protahovány, sestupnou úroveň. Vůbec nejlepší, plný dobrých úsměvných nápadů, roztomile dobrodružného ladění a naivty jsou první dva díly. Příhody v podzemní říši jsou již protaženy na dva ročníky a jak docházejí nápady, zpomaluje a rozměňuje se osnova příběhu. V posledním, čtvrtém dílu, je již náboj možných zápletek takřka vyčerpan, chybí cokoliv, co by oživilo již zaběhnutý princip výstavby dobrodružství a hrdinové jsou v podstatě na konci s dechem. Dobrodružství se vytratilo, zůstala jen snaha o humorné ztvárnění za každou cenu, což ovšem svým způsobem nevede, protože o několik stránek dále již v té době vychází jeden z nejlepších dobrodružných SF kreslených seriálů pro mládež Profeso- Dugan. Sci-fi náměty se v této době již přestěhovaly z vyložené dětské kresleného seriálu o kategorií výše.

Vladimír Veverka

Golem

1985

V loňském roce, když jsme očekávali, že vbrzku vydáme první číslo *IKARIE*, jsme se rozhodli požádat naše profesionální tvůrce science fiction o udělení svých hlasů do ankety o cenu Golem. Anketní lístky jsme rozeslali řadě našich autorů, teoretiků a překladatelů. Naším cílem bylo, aby Golem byl do jisté míry protipólem ceny udělované na *PARCONU* a nazvané po jednom z nestorů moderní české sci-fi Ludvíku Součkově.

Ceny byly uděleny na pražském setkání přátel sci-fi *MINICON* na konci loňského roku a přestože je tato událost už neaktuální, rozhodli jsme se k ní vrátit alespoň několika fotografiemi na obálce čísla a podrobnými výsledky ankety.

Ankety se zúčastnila kromě členů naší redakce také řada profesionálních autorů, editorů a kritiků sci-fi (mj. Karel Blažek, Václav Kajdoš, Vojtěch Kantor, Lubomír Macháček, Ondřej Neff, Vladimír Páral, Martin Petiška, Zdeněk Rosenbaum, Jaroslav Veis, Josef Žarnay, Ivo Železný ad.). Každý z dotazovaných mohl uvést pět nejzajímavějších děl v každé kategorii. Nejzajímavější práce (na 1. místě) získávala 5 bodů, druhá pak 4 body, až pátá 1 bod. Body se celkově počítaly.

Vysvětlivka k tabulce:

1. sloupec (počet 1. pořadí)
2. sloupec (počet 2. pořadí)
3. sloupec (počet 3. pořadí)
4. sloupec (počet 4. pořadí)
5. sloupec (počet 5. pořadí)
6. sloupec (celkový počet bodů)

nejlepší česká/slovenská autorská kniha:

1. Ladislav SZALAI: Cesta do bláznovy zahrady	3	3	3	1	2	40
2. Eduard MARTIN: Největší skandál v dějinách lidstva	5	1	1	1	1	35
3. Ondřej NEFF: Jádro pudla	3	2	1	2	-	30
4. Vladimír PÁRAL: Pokušení A-ZZ	-	2	2	1	1	17
5. Alexej PLUDEK: Nepřítel z Atlantidy	-	1	1	1	1	10
6. Lubomír MACHÁČEK: Výlety do snů	1	-	1	-	-	8
Jaroslav BOČEK: Pálivé polibky	1	-	1	-	-	8
8. Jaroslav SKÁLA: Holubník na odvrácené straně Měsíce	-	1	-	-	-	4
Alta Vášová: 7,5 stupňa Celzia	-	-	1	-	1	4
10. Josef Viktor SCHWARTZ: Návraty z neskutočna	-	-	-	1	-	2

nejlepší česká/slovenská povídka:

1. Jaroslav VELINSKÝ: Den a noc (in: Stalo se zítra)	2	-	2	-	1	17
2. Eduard MARTIN: Nová hvězda (in: Největší skandál v dějinách lidstva)	1	-	2	2	-	15
3. Jan HLAVIČKA: Bedýnka se modře rozzářila (in: Stalo ...)	1	1	-	1	-	11
Ladislav JEŽEK: Homérův sen o smrti (in: Stalo ...)	1	1	-	1	-	11
5. Stanislav ŠVACHOUČEK: Trofej (in: Stalo ...)	2	-	-	-	-	10
Jaroslav JOBÁNEK: Orfeus v podsvětí (in: Stalo ...)	-	1	2	-	-	10
7. Jaroslav VEIS: Na zdraví (in: Hvězdy v trávě)	1	1	-	-	-	9
8. Ivan KMÍNEK: Buďmež zemi lehčí! (in: Stalo ...)	-	2	-	-	-	8
Ferdinand ŽERNOVIČ: Cizinci (in: Stalo ...)	1	-	1	-	-	8
10. Jiří MATYS: Zkušební let (in: Stalo ...)	-	1	1	-	-	7

nejlepší zahraniční autorská kniha:

1. Robert HEINLEIN: Dveře do léta	5	2	3	1	1	45
2. Arthur C. CLARKE: Setkání s Rámou	2	3	2	2	2	34
3. Kir BULYČEV: Slyšel jsem Zemi	2	2	-	2	-	22
4. Arkadij a Boris STRUGAČTÍ: Pondělí začíná v sobotu	1	2	-	-	2	15
5. Ira LEVIN: Stepfordské manželky/Chlapci z Brazílie	-	2	-	2	-	12
Roald DAHL: Milostné rošády	1	-	2	-	1	12
7. Arkadij a Boris STRUGAČTÍ: Slimáček na úbočí	1	-	1	1	-	10
8. Brian ALDISS: Druhý ostrov doktora Moreaua	1	-	1	-	1	9
9. Jevgenij GULJAKOVSKIJ: Smrtící mlha	1	-	-	1	1	8
10. Kir BULYČOV: Zákon pre draka	-	-	1	-	1	4
Arthur Conan DOYLE: Stratený svet	-	1	-	-	-	4

nejlepší český/slovenský fanzín:

1. SF (SFK Villoidus, ed. Martin Hlaváč)	3	2	3	1	1	35
2. INTERKOM (SFK Spectra, ed. Vladimír Veverka)	4	1	1	-	-	27
3. SIRÉNA (SFK Brno a Boskovice, ed. Pavel Kosatík)	2	-	-	2	-	14
4. POLLUX (SFK Castor, ed. Ján Harničár)	1	2	-	-	1	13
5. TRIFID (SFK Trifid, ed. Pavel Smrž)	1	-	1	-	-	8
6. MAKROPULOS (SFK Šumperk, ed. Petr Konupčík)	-	-	-	3	1	7
7. VC (SFK TOS Hostivař, ed. Miroslav Nejedlý)	-	-	1	1	-	5
8. KURÝR (SFK Brno, ed. ?)	-	1	-	-	-	4
9. SALAMANDR (SFK Pardubice, ed. Pavel Poláček)	-	-	1	-	-	3
10. BONSAI (SFK Česká Lípa, ed. Jiří Matys)	-	-	-	-	1	1
KOČAS (SFK Pardubice, ed. Pavel Poláček)	-	-	-	-	1	1

zvláštní cena:

Theodor PIŠTĚK za scénografii TV seriálu *Návštěvníci*

PLATE

Jaroslav VELINSKÝ

Ladislav SZALAI

snímky z předávání ceny GOLEM (k článku uvnitř čísla)